

Патоп у Менску

Старонка 5.

№ 28 (386) 30 ліпеня 2004 www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Віктар Бут

Цар кантрабандыстаў зброі.

старонка 6

«Я беларускі Саакашвілі»

Гутарка з Алесем Зарамбюком з сэрыі «пакаленьне next».

старонка 4

Лаві жнівень!

Дзе варта быць у наступным месяцы.

старонка 12

Скарбы са шляхецкіх скрыняў

Эсэ Вольгі Бабковай з сэрыі «Штодзённая гісторыя Вялікага Княства Літоўскага».

старонка 14

ПАЛІТЫКА

Юры Хадыка аб новай замежнапалітычнай дактрыне

«Безумоўна, гэта сыгнал. І для Захаду, і для Ўсходу, і для апазыцыі. З большасцю я тэзысаў я гатовы пагадзіцца. Сапраўды, незалежнасьць краіны — грунт для нацыянальнай згоды. Сапраўды, галоўная небяспека — у залежнасьці эканомікі ад манопольных пастаўшчыкоў сыравіны і энэргарэсурсаў. Шкада толькі дзесяці страчаных гадоў». Артыкул праф.Хадыкі. **Старонка 2.**

ГАСПАДАРКА

Залаты мільярд беларускага Нацбанку

Беларусь з нуля за 13 гадоў назапасіла немалое нацыянальнае багацьце. Чыстыя золатавалютныя рэзэрвы Нацбанку за апошнія паўгодзьдзе выраслі ў паўтара разу — да 636,2 млн даляраў. На пачатку 2005 г. Нацбанк мае давесці валавыя рэзэрвы да 1 млрд дал. Чыстыя замежныя актывы ўраду і Нацбанку павялічыліся за паўгодзьдзе з 601,3 млн дал. да 682,1 млн дал.. **Старонка 11.**

З УСЕЙ КРАІНЫ

Чэскае піва зь Ліды

На Лідзкім бровары 27 ліпеня зварылі піва па чэскай тэхналогіі, на чэскім абсталяваньні ды яшчэ на іхнім соладзе і хмелі. У гэты ж дзень бровар выпусьціў у гандаль новыя гатункі — «Тры каралі-1», «Тры каралі-2» і «Тры каралі-3» (10, 11, і 12% шчыльнасьці адпаведна). На пачатак восні ў Лідзе запланаваны выпуск слабаалькагольных медавах (5—6%) паводле старабеларускіх рэцэптаў. Паведамленьні з усёй краіны — **старонка 5.**

Больш ня плача песня наша

Моды на сьлёзкі няма, ёсьць мода на punk-core. Дзевяць гуртоў-канкурсантаў прывезьлі на «Басовішча» ў Гарадок жорсткае, грымотнае гучаньне. Тэксты песень нязьменна заставаліся загадкай, бо за «аранжыроўкамі» слухачам іх не

было чуваць. Справа журы (ў складзе Вячаслава Кораня, Ілены Карпюк, Лявона Тарасэвіча і Макса Івашына) падавалася прастай — шукаць сярод канкурсантаў выключэньні.

З шэрагу аднолькавых гуртоў судзьдзі

справядліва вылучылі «Тарпач». Калі б у 15-тысячнага фэсту была адзіная душа, ёй сталі б музыкі з «Тарпачу». Яны былі скрозь, і паўсюль іх было заўважна.

Працяг на старонцы 8.

ЭГУ капітулявала бяз бою

Кіраўніцтва Эўрапейскага гуманітарнага ўнівэрсытэту распачало працэс пераводу навучэнцаў у іншыя ВНУ. Рэктар ЭГУ паведаміў з Вашынгтону пра падтрымку былымі донарамі ўнівэрсытэту «новых праектаў», якія будуць «выходзіць з асяродзьдзя» ЭГУ. Рэктарат загарыў пра ЭГУ ў мінулым часе, калі студэнты толькі пачалі рыхтаваць першыя акцыі пратэсту.

Студэнты засталіся сам-насам з сваёй праблемай. Яны абураюцца: выкладчыкі як быццам пахавалі ЭГУ. «І Міхайлаў, і Дунаеў — чаму яны ня тут?» Студэнты згадваюць прыклад Беларускага ліцэю. На сьценах надпіс: «Памром, але з будынку ня сыдзем!». Каля ўваходу зьбіраюць подпісы да Лукашэнка і Мінадукацыі. Але высяленьне ідзе. На сьценах вісяць абвесткі «Патрэбныя каробкі», бібліятэка (70 тыс. тамоў) ужо пакуецца. Для яе шукаюць склад. Чыноўніка, што прыехаў зь Мінадукацыі, абклалі студэнты і іх бацькі. Яны бароняць першы і апошні ў Беларусі ўнівэрсытэт эўрапейскага тыпу. Арганізаваць акцыі пратэсту цяжка: Мінадукацыі адклікала ліцэнзію ўнівэрсытэту 26 ліпеня, у самыя вакацыі.

Лёс ЭГУ мае вырашацца на ўнівэрсытэцкім Сэнаце 30 ліпеня. Але ўжо прагучалі як эпітафія словы прарэктара па навучальнай працы Тацяны Галкі: «Гэты праект скончыўся. Калі ў нас такія студэнты, мы працавалі недарма».

27 ліпеня выканаўца абавязкаў рэктара Т.Галка прывезла ў Мінадукацыі прапановы рэктарату, скіраваныя адно на зьмякчэньне наступстваў ліквідацыі. Прапанавалася перавесці студэнтаў спецыяльнасьцей права, эканоміка, псыхалёгія, тэалёгія ў БДУ, спецыяльнасьцей культуралёгія, філязофія, інфарматыка — у Інстытут парламентарызму і прадпрымальніцтва.

Працяг на старонцы 3.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Загнаныя ў паўпадвалы

У аўторак 27 ліпеня, на нязбыты Дзень Незалежнасці, хавалі Дзяніса Б. — 26-гадовага прадпрымальніка, які загінуў падчас нядзельнай залевы ў Менску. Ён патануў у сутарэньні дому, ратуючы ад заталення сваю краму ровараў, свой бізнэс, справу свайго жыцця.

Невялікі 3-павярховы дом №23 стаіць у самай нізіне на вуліцы Кірава, ніжэй за знакамітым Ліцэем. У сутарэньні недзе з год таму атабарылася крама ровараў фірмы «Вэляэнтар». Сама фірма існуе ўжо 7 гадоў, але пастаянна мяняла месца: мела свой намёт і на рынку ў Ждановічах, і

на стадыёне «Дынама», пакуль не асела ў больш сталым памяшканні. Тутсама месціўся склад і майстэрня. У час залевы двор запыняўся вадой, якая зьбягала з дзвюх горак. Калі Дзяніс забег у сутарэньне, каб ратаваць тавар, сталёвыя дзверы захлопнула водная плынь, а вада працягвала падымацца. Сябры спрабавалі адмыкнуць дзверы, але не давалі рады плыні. Выклікалі выратавальнікаў, але тыя прыехалі запозна...

Лёс усяго нашага маладога бізнэсу, загнанага ў падпадвалы, — у гэтай трагічнай гісторыі.

Менскія тэлеканалы ў дзень залевы не казалі пра яе ні слова. У нашай краіне няма месца стыхійным бедствам без дазволу з Адміністрацыі прэзідэнта.

Аркадзь Шанскі

Нечуваныя залевы ў Менску — старонка 5.

PHOTO BY MEDIA.NET

Дык падпісайся!

«Наша Ніва» — незалежная крыніца інфармацыі і грунтоўны аналітык беларускага і міжнароднага жыцця. «Наша Ніва» — гэта 16 старонак без чужога слова штогоддзень. Падпісны індэкс 63125. Цана падпіскі на месяц — 2700 рублёў на поштах або 2500 рублёў на шапікі «Белсаюздруку». Гэта абдызца нашмат таньней, чым купляць ураздуб.

Самы малады прэм'ер

Новаму прэм'еру Чэхіі Станіславу Гросу ўсяго 34 гады. Прэзідэнт у Чэхіі выконвае толькі прадстаўнічыя функцыі, таму можна казаць, што Чэхія кіруе самы малады лідэр у Эўропе.

Нягледзячы на свой малады ўзрост, Станіслаў Грос прысутнічае ў вышэйшай лізе чэшскай палітыкі ўжо звыш за дзесяцігодзьдзе. У двух астатніх урадах, узначальваных сацыял-дэмакратамі, ён быў кіраўніком МУС. Пасля праграных чэрвеньскіх выбараў у Эўрапарлямэнт Грос замяніў Уладзімера Шпідлу на пасадзе старшыні партыі, а пасля заняў і яго месца ў канцылярыі Рады Міністраў.

Грос абяцае, што ў ягоным урадзе зьявіцца новыя твары, і мае намер замяніць амаль палову міністраў. Ён таксама хоча,

каб ва ўрадзе зьявілася больш жанчын і беспартыйных. Новы чэшскі ўрад абяцае, між іншым, працягваць пачатыя раней эканамічныя рэформы.

Станіслава Гроса часта называюць «цудоўным дзіцем сацыял-дэмакратыі». Шмат тыдняў ён упэўнена трымае ў сацыялістычных аптытаньнях тытул найпапулярнейшага палітыка. Апошнім часам, паводле звестак цэнтру «Stem», ён карыстаўся даверам 56% чэхаў.

Дарэчы, сярэдні ўзрост міністраў беларускага ўраду падбіраецца пад 55 год.

СП

REUTERS

ВОЛЯ І ПЯТЛЯ

Лейтэнант ня ўбачыў цыннізму

Крымінальная справа супраць непаўналетніх «зуброўцаў» Максіма Громава і Кацярыны Клімко паводле арт.341 («Апаганьваньне будынкаў ці іншых збудаваньняў цыннічнымі надпісамі або выявамі») спынена. Падлеткаў затрымалі ў Менску 25 траўня, калі яны пісалі на прыпынку заклік «Свабоду Марынічу!». У пастанове сьледчы Савецкага РУУС старшы лейтэнант міліцыі Дз.Яцyna зазначыў: «Падароньня Громаў М. і Клімко К. наносілі на будынку надпісы «Свабоду Марынічу!». Гэты надпіс не зьяўляецца цыннічным і не супярэчыць грамадзкім і агульнасацыяльным ідэалам, а таксама не крытыкуе агульнапрынятых культурна-духоўных каштоўнасьцяў, таму нанясенне такіх надпісаў на будынку і збудаваньні не ўтварае складу злачынства, прадугледжанага арт.341 КК Рэспублікі Беларусь». Хроніка рэпрэсій і супраціву — старонка 10.

ГАСПАДАРКА

Свой рэйтынг

Кіраўнік Нацбанку Пятро Пракаповіч лічыць, што да канца 2004 г. Беларусь можа атрымаць уласны крэдытны рэйтынг — працэс мае заняць 4 месяцы. Гэты рэйтынг дапаможа прыцягнуць новыя інвэстыцы ў Беларусь і асабліва ў банкаўскі сэктар. Раней Мінфінансаў разлічвала на атрыманьне ўласнага крэдытнага рэйтыngu для Беларусі ўлетку 2004 г., пасля чаго меркавалася пачаць выпуск эўрааблігацый (эўрабондаў).

Болей пра рэйтынгі беларускай эканомікі — у артыкуле Сержука Вінаградава на старонцы 11.

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Аб прэс-канфэрэнцыі

Цяжка згадзіцца зь меркаваньнямі аналітыкаў, якія ў прэс-канфэрэнцыі 20 ліпеня ўбачылі толькі «сэанс калектыўнага тэлегіпнозу» ды «гаварыльню». Побач са звычайнай лухтой («два цэнтэры вагі ў галадоўшчыкаў», «расейцы сядзелі на чамаданах» і г.д.) праскоквалі здаровыя тэзысы. Прагрэсам ёсьць, напрыклад, прызнаньне А.Л.: «Я кажу «парламенцкія выбары», ён кажа «парлямэнцкія». Можна, ён (Юрась Карманаў. — Аўт.) і мае рацыю». Яшчэ ў 2001 г. падчас сустрэчы зь дзеячамі культуры кіраўнік Беларусі бесьціў нацыяналістаў, якія разбураюць «нарматыўную, адзіную літаратурную беларускую мову», вяртаюць «забытыя гістарычныя варыянты». Тэзыс «прэзідэнт ёсьць машынай» сьведчыць, на

маю думку, пра вольны або міжвольны адыход ад ірацыянальнага разуменьня палітыкі. Добра, калі першая асоба здольная адчуць стому, усведамляючы пры гэтым, што яна — часовы адміністратар, а не зямное сонца.

Дэмакратычным журналістам варта было б задаць Лукашэнку як мага больш вострых пытаньняў — і пра Ліцэй, і пра мову, і пра экалёгію. Калі не для атрыманьня поўных і дакладных адказаў, то для напаміну, што ім яшчэ баліць. Калі не для напаміну, то хаця б дзеля самасьцьвярдзеньня.

Максім Доўгі, Шчучын

Іншыя лісты ў рэдакцыю, меркаваньні й камэнтары — старонкі 10—11.

Школьнія кірмашы

28 ліпеня ў менскіх крамах пачалі працаваць школьнія кірмашы. Поўная экіпіроўка першаклясьніка (укамплектаваны запlechнік, школьная форма, падручнікі) абдызца бацькам у 100—250 тыс. руб., старшаклясьніка — у 180—350 тыс. У ГУМзе з 1 жніўня дзейнічае 10-працэнтная зніжка на школьныя тавары. Каб атрымаць яе, трэба ўсяго толькі набыць тавараў для пачаткоўца на суму 100 тыс. руб., або на 140 тыс. — для старшаклясьніка.

Беларусы

сядзяць дома

За першы квартал 2004 г. колькасць грамадзян Беларусі, якія выехалі за мяжу, паменшала ў 3,47 разу ў параўнаньні з такім самым пэрыядам летась — з 293 069 да 84 366 пазездак. Самымі актыўнымі турыстамі засталіся менчукі: за мяжу выяжджалі 52 412 чалавек.

Саўгас «Нацбанк»

Саўгас «Васілішкі» (Шчучынскі раён Гарадзеншчыны) стаў падшэфнай гаспадаркай Нацбанку. Нацбанк гатовы дапамагчы гаспадарцы чым спатрэбіцца, адзіная ўмова — захаваць сьвінагадоўчую спецыялізацыю. Дапамогу ў распрацоўцы найноўшых сельскагаспадарчых тэхналягіяў прапанаваў Васілішкам і Гарадзенскі аграрны ўнівэрсытэт.

Эстонцы абараняюць карэлаў

Эстонія мае ўступіцца ў АБСЭ за карэльскую нацменьшынню ў Расеі, а таксама іншыя фіна-вугорскія народы суседняй краіны. Пры канцы траўня старшыня кангрэсу карэлаў Анатоль Грыгор'еў накіраваў прэзідэнту Фінляндыі Тар'е Халанэн ліст са скаргаю на парушэньне міжнародных нормаў у нацыянальнай палітыцы Расеі.

МВ; БелаПАН, радыё «Свабода»

Цуд Беларускі

Юры Хадыка

Безумоўна, прамова Лукашэнкі перад дыпляматамі 23 ліпеня — гэта сыгнал. І для Захаду, і для Ўсходу, і для апазыцыі. Для Захаду — інфармацыя аб перамене геапалітычных прыярытэтаў. Для Масквы — гарбуз. Варожасьць да дэмакратыі спалучаецца зь незалежніцкай рыторыкай. Такі васьмь цуд у самым сэрцы Эўропы.

Юры Хадыка — намесьнік старшыні Партыі БНФ, прафэсар.

Нэрон, рымскі імператар, быў ня толькі лютым правіцелем і разбэшчанаю асобаю. Акрамя таго, ён лічыў сябе вялікім артыстам. Ігнаруючы службовыя абавязкі, ён выступаў на розных мастацкіх конкурсах, дзе заўсёды перамагаў. На думку імператарскага журы. Ёсьць нешта нэронаўскае ў любові першага беларускага прэзідэнта да хакею. Нельга без замілаваньня разглядаць агромністы каляровы здымак на першай старонцы галоўнай беларускай газэты, дзе радасны Лукашэнка трымаецца за кубак Стэнлі разам з расейскім легіянерам НХЛ Хабіб-

ліным. Гэты гонар, мабыць, быў заслужаны за перамогу каманды пэнсіянэраў, якую ўзначальваў Аляксандар Рыгоровіч, над чэмпіёнамі Беларусі. Нешта тут ня тое. Альбо чэмпіёны нічога ня вартыя, альбо пэнсіянэры занадта рана перайшлі зь лядовых палёў у кіраўнічыя кабіны.

Гэты здымак быў надрукаваны ў «СБ» 20 ліпеня. І ў той жа дзень адбылася вялізная прэс-канфэрэнцыя галоўнага чыноўніка Беларусі. Яе сэнс няпроста. З аднаго боку, мінала роўна дзесяць год з таго моманту, як Беларусь набыла сабе прэзідэнта. З другога, паводле разлікаў А.Р., ягоны другі пяцігадовы тэрмін канчаецца толькі праз два гады. Гэта першая невытлумачальная асаблівасьць беларускай палітыкі. Дзе 10 роўна 12. З аднаго боку, Канстытуцыя не дазваляе адной асобе займаць найвышэйшую дзяржаўную пасаду больш чым два тэрміны. З другога, асабіста Аляксандар Рыгоровіч «пакуль сябе ў іншай ролі» ня бачыць.

Вырашыць гэтыя антыноміі і павінна была прэс-канфэрэнцыя. А заадно даць адпор апазыцыі, якая на наступны дзень зьбіралася публічна падводзіць вынікі дэкады Лукашэнкі. Зразумела, што такія маштабныя задачы не маглі быць вырашаны хутка. Канфэрэнцыя цягнулася чатыры гадзіны і транслявалася па ўсіх тэлеканалах. Што патрабавала вялікай цяжарнасьці і ад журна-

лістаў, і ад глядачоў.

Але справа была вартая таго, бо была закранута маса цікавых пытаньняў. Ад дзетанараджэньня (насельніцтва Беларусі вымірае) да клопату пра пэнсіянэраў, даходы якіх ніжэйшыя за бюджэт пражытачнага мінімуму. Ад віцэбскага «базару», асабліва блізкага прэзідэнцкаму сэрцу, да фэрмэраў і калгасаў, якія А.Р. «дзесяць год цягнуў на сьпіне». Ад тлумачэньня невытлумачальнага эканамічнага росту, які не суправаджаецца ростам дабрабыту насельніцтва, да свабоды слова, якая ёсьць, як усе пераканаліся, сама меней у аднаго чалавека. Разьясненьне гэтага апошняга фэномэну было такім разгорнутым і экспрэсіўным, што польскі тэлежурналіст, які пацікавіўся каштоўнасьцю свабоды слова для прэзідэнта, толькі ачумела трос галавою.

Але галоўным, безумоўна, былі разважаньні аб апанэнтах-ворагах. І аб зьвязанай зь імі праблеме «трэцяга тэрміну». У звычайнай для сябе манеры, якая не адрозьніваецца ні талерантнасьцю, ні павагаю да іншадумства, ні проста выхаванасьцю, ПП РБ ацаніў сваіх галоўных апанэнтаў. Асабліва дасталася дэпутатам неіснуючай групы «Рэспубліка». Яны «цяпер кажуць: «А мы Лукашэнку ашукалі, у парламэнцкія выбары ён нас падтрымаў, а потым мы яго «кінулі». Разгляд справы і прысуд былі кароткія. «Здраднікаў, адшчапенцаў і людзей, якія

ЭГУ капітулявала бяз бою

Працяг са старонкі 1.

Прадугледжвалася адкрыць спецыяльнасці, якіх там не стае. Улады нават тут не пайшлі на саступкі. Ужо 28-га стала вядома, што перавесці столькі студэнтаў «немагчыма».

Мастацтвазнаўства, музычную справу і дызайн прапануецца раскідаць па некалькіх ВНУ (БНТУ, Акадэмія мастацтва, гістфак БДУ). Але БДУ не сыхаецца даць згоду на перавод студэнтаў міжнароднага права.

У прапанове агаворваецца просьба прыняць студэнтаў без даплаты за перавод (400 у.а.) і без аплаты дазачы іспытаў (па 25 у.а. за іспыт), бо пераводзяцца студэнты не з сваёй волі.

Мінусы: аўтаматычна павышаецца кошт адукацыі і знікаюць ільготы і сацыяльныя стыпендыі, якія былі ў ЭГУ. Пра захаваньне ЭГУ як адзінкі нават размовы няма.

Спецыяльныя ўтварэнні ЭГУ — франка-беларускі факультэт, факультэт нямецкіх даследаванняў могуць быць пераведзены ў ВНУ адпаведных краінаў, але тады знікае сэнс гэтых утварэнняў: дзе гарантыя, што студэнты не застануцца там па сканчэнні ўніверсітэту?

Студэнты агучылі іншыя прапановы: ад звароту ў суд да спробы арандаваць плошчы некалькіх школаў ці перанесці навучаньне за мяжу. Апошні варыянт неспрымальны для выкладчыкаў: для іх гэта значыць б кінучь сем'і. Зрэшты, выкладчыкі ў любым разе губляюць шмат: уладкавацца на працу ў жніўні няпроста.

Вераніка Дзядок

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВИЧ

«Выкрываюць тых, хто падтрымлівае без энтузіязму»

Камэнтар Уладзімера Мацкевіча, сацыёляга, спецыяліста ў пытаньнях рэформы адукацыі.

«Людзі, якія працуюць у ЭГУ, ня могуць актыўна змагацца — яны супраціўляюцца пасіўна. Калі ЭГУ ствараўся, ніхто ня думаў пра тую ролю, якую ён мае цяпер. Ён натуральным чынам стаў тым, чым стаў. І людзі несумерныя з той роляй і накіраваньнем, якія мае сёння ўніверсітэт. Выйшла, што, пакуль прыйшлі па ЭГУ, ужо няма каму іх абараняць. А самі па сабе выкладчыкі пасіўныя, ня здольныя сябе абараніць, іх павінен абараняць нехта.»

Увогуле, чаму зачыняюць ЭГУ? Кожная аўтарытарная ўлада павінна ўзмацняцца, яна ня можа

спыніцца. Спачатку выкрываюцца ворагі, потым — патэнцыйныя ворагі, а потым — неляльныя ці тыя, хто падтрымлівае без энтузіязму. Акадэмік Міхайлаў падтрымліваў дзяржаўную палітыку сыммулятыўна, празь сілу. Калі Лукашэнка цалкам дабіўся ляльнасці БДУ, трываць ЭГУ стала немагчыма. Акрамя таго, навуковая праца ў гуманітарнай сфэры несумяшчальная з ідэалёгіяй. Там, дзе йдзе навуковая праца і існуюць акадэмічныя свабоды, ідэалёгічны кантроль немагчымы».

Што кажуць студэнткі Наташа, Вера і Паліна

Мы толькі што паспяхова здалі іспыты на спецыяльнасць «дызайн». Мы ў шоку. Навошта дазволілі набор ва ўніверсітэт? І што нам цяпер рабіць? Мы ўжо не паспеем нікуды падаць дакумэнты. Паліна паступіла ў наргас, але забрала дакумэнты, таму што ЭГУ лепш. Мы яшчэ на падрыхтоўчых курсах зразумелі, што хочам вучыцца толькі тут. Тут адрозніваецца нават мэтодыка ўступных іспытаў. Тут зважаюць не на тэхніку — яе можна вывучыць, — а на тваю асобу, на творчасць».

цяпер пераапрадуліся, як ваўкі ў авечую шкуру, народ разгледзіць. Калі не разгледзіць, мы яму дапаможам. Але на перамогу яны наўрад ці могуць разлічвацца». З гэтага непасрэдна вынікае, што і на выбарах, якія набліжаюцца, перамагаць будучыя тыя, каго Лукашэнка «падтрымаў».

Калі пакінуць у баку нападчыны слэнг, сэнс гэтай тырады ў пагрозе тром дэпутатам — Парфановічу, Скрабцу і Фралову. Яны сапраўды не былі ў апазыцыі. Але, апынуўшыся ў палаце прадстаўнікоў і ўбачыўшы беларускую палітыку знутры, яны сталі апанэнтамі прэзідэнта. І нават паспрабавалі дамагацца паправак у Выбарчы кодэкс, якія крыху абмяжоўвалі «адміністрацыйны рэсурс» Лукашэнкі. Таму і зрабіліся ягонымі ворагамі. Яны былі вымушаны аб'явіць палітычную галадоўку, каб прымусіць кіраўніцтва палаты паставіць іх пытаньне на абмеркаваньне. У выніку 19-дзённай галадоўкі яны дамагліся свайго, але не дамагліся галоўнага — прыняцця паправак.

Якім жа трэба быць злым цынікам, як ненавідзец любячыя правыя свабоды, каб пракаментаваць сваю чарговую «элегантную» перамогу словамі: «Сяму-таму карысна пагаладаць. Таму што два цэнтнэры — гэта шмат для чалавека ростам мэтар пяцьдзесят — мэтар шэсьцьдзесят. Вось ён і галадае, каб здароўе сваё паправіць, але пры гэтым

крычыць, што яго «здавалі», што гэта палітычная акцыя». І гэта сказана, у прыватнасці, пра Уладзімера Парфановіча. Пра гонар беларускага спорту, трохразовага алімпійскага чэмпіёна і двухмэтровы геналя, але забрала дакумэнты, таму што ЭГУ лепш. Мы яшчэ на падрыхтоўчых курсах зразумелі, што хочам вучыцца толькі тут. Тут адрозніваецца нават мэтодыка ўступных іспытаў. Тут зважаюць не на тэхніку — яе можна вывучыць, — а на тваю асобу, на творчасць».

Нелюбімым прэзідэнтам дэмакратычным партыям дасталася значна менш. Яны не заслужылі таго, каб прэзідэнт іх заўважаў. Своеасабліва помста за міжнародную ізаляцыю, якая стала вынікам, як лічыць А.Р., дзейнасці апазыцыі. «Мы ім не замінаем жыць. Яны там то ў «пяцёрку», то ў «шасцёрку» ўжо, па-мойму, арганізаваліся, так? Ну, «5+» — гэта шасцёрка, так?» «Ці мне разбірацца ў мышкаванні палітычных партый?» Крыўда на партыі відавочная. І боязь іх аб'яднаньня. Толькі Гайдукевіч пахваліў, каб электарату ўсё было зразумела. І даў бесстароння ацэнкі некаторым сваім былым супрацоўнікам, якія «рохкалі ля карыга ўлады». Былому старшыню савету рэспублікі Аляксандру Вайтовічу. Былому міністру замежных спраў Пятру Краўчанку. Былому рэктару БДУ Аляксандру Казуліну. На самай справе былых папалчнікаў, а цяпер ворагаў ПП РБ, значна болей. Але дасталася з выпадковага зьбегу акалічнасцяў толькі тым, хто так ці інакш заяўляў аб

магчымым удзеле ў прэзідэнцкіх выбарах 2006 г.

Гэта, бясспрэчна, было галоўнае пытаньне дня. Да праблемы «трэцяга тэрміну» А.Лукашэнка падыходзіў з розных бакоў. То таптаў сваіх магчымых канкурэнтаў. То горака кляўся ў любові да беларускага народу, на якога «працаваў усё жыццё». То выказваў поўную ўпэўненасць у сваёй будучай перамозе. «Пры цяперашняй сыстэме ўлады ў Беларусі гэта не праблема». То пераконваў, што «ўсё будзе сумленна і прыстойна, згодна з Канстытуцыяй». Калі сыцісла рэзюмаваць шматлікія намёкі і недагаворанасці, то трэба прызнаць, што Беларусь чакае чарговы рэфэрэндум па зьмене Канстытуцыі. Той яе часткі, дзе забараняецца «трэці тэрмін». Відавочна, што рэфэрэндум будзе назначаны на 17 кастрычніка. Бо праводзіць усенароднае галасаваньне па-за абавязковымі выбарамі ў палату дорага для нашай квітнеючай эканомікі. А іншай нагоды, накітал галасаваньня па канстытуцыйным акце саюзнай дзяржавы Беларусі і Расеі, да 2006 г. не прадбачыцца. Таксама відавочна, што абвешчаны рэфэрэндум будзе суправаджацца фантастычнымі паклёпамі і гучнымі абвінавачаньнямі «прадажнай апазыцыі», якая цягае грошы мяшкамі з Захаду і з Усходу, каб «дэстабілізаваць сытуацыю».

Працяг на старонцы 11.

«Маладая Беларусь» ідзе ў парлямэнт

Кааліцыя «Маладая Беларусь» збіраецца выставіць на парлямэнцкія выбары больш за 30 кандыдатаў. Абсалютная іх большасць будзе балытавацца ў рэгіёнах. Як зазначыў адзін з лідэраў «МБ» Павал Севярынец, слэган іх выбарчай кампаніі — «Дарогу маладым!». Выстаўляцца кандыдатаў будучь зборам подпісаў. Севярынец прагназуе перамогу 10—12 прадстаўнікоў кааліцыі ўжо ў першым туры, калі ўлады не перашкодзяць на этапе рэгістрацыі.

Леванеўскі спыніў галадоўку

Старшыня Агульнаацыянальнага страйкаму прадпрыемальнікаў Валер Леванеўскі 27 ліпеня спыніў галадоўку, якую трымаў з 22 ліпеня. Адміністрацыя турмы выканалі два ягоныя патрабаваньні: яго прыняў намеснік начальніка турмы, а з камэры забралі вязьня, які ўвесь час ствараў канфліктныя сытуацыі.

КХП зноў крытыкуе нямецкага дыплямата

КХП-БНФ выступіла з рэзкай заявай пратэсту з нагоды няўдала выбраных словаў экс-пасаля Нямецкага ў Беларусі Гельмута Фрыка, які 30 чэрвеня ў Курапатах сказаў: «Паколькі Беларусь была часткай Савецкага Саюзу, то і яна таксама нясе частку адказнасці за гісторыю былога Савецкага Саюзу і ўсе нядабрый бакі гісторыі». БНР, гаворыцца ў заяве, была акупаваная расейскімі бальшавікамі ў 1918 г. «Акупаваная краіна і паняволены народ не нясуць адказнасці за дзеянні акупантаў».

Затрымаць Сівакова

Кіраўніца офісу грамадзкага абвінавачаньня па Беларусі Людміла Карпенка (удава Геннадзя Карпенкі) папрасіла грэцкія ўлады адмовіць міністру спорту і турызму Юр'ю Сівакову ва ўязной візе ў Грэцыю. Сівакоў узначальвае беларускую спартовую дэлегацыю. Карпенка адзначае, што Сівакоў «фігуруе ў крымінальнай справе ў ліку асобаў, падазраваных у зьнікненьні Ю.Захаранкі, В.Ганчара, А.Красоўскага і З.Завадзкага». Спэцдакладчык ПАРЭ па Беларусі Хрыстас Пургурдыдэс тым часам заявіў, што Эўропе трэба быць пільнаю, бо ў Беларусі гадуецца новы Гітлер.

...бо кветнік бел-чырвона-белы

Белаазерскія ўлады засыпалі зямлёй кветнік на ўезьдзе ў горад, які стварылі сяброўкі незарэгістраванай жаночай арганізацыі «Таіс» на чале з дэпутаткай гарсавету ад БНФ Надзеяй Быкавай. Кветнік быў зроблены на месцы пусткі напярэдадні Дня Перамогі. Супрацоўнікі гарвыканкаму сьпяраша правяралі, ці няма бела-чырвона-белых кветак, а потым вырашылі знішчыць кветнік. Афіцыйнае тлумачэньне — рэканструкцыя цэнтральнай вуліцы.

МВ; БелаПАН, радыё «Свабода»

Алесь Зарамбюк: Я беларускі Саакашвілі

Першай пастановай Алесь Зарамбюк пасьля прыходу да ўлады будзе стварэньне спрыяльных умоваў для нараджэньня дзяцей. Алесь заклапочаны дэмаграфічнай сытуацыяй у краіне і сам хоча мець ня менш як траіх дзяцей. Алесь стаў дэпутатам Мастоўскага райсавету ў 20 гадоў, гэта самы малады дэпутат у краіне. Гэты студэнт перамог канкурэнта — мясцовага начальніка — з фэнамінальным вынікам 75%. А ў свабодны час ён даглядае пчолы.

«НН»: Алесь, ты спрычыніўся да бойкі на апошнім сойме «Маладога фронту». Ці будзе раскол арганізацыі, пра які ўсе кажуць?

Алесь Зарамбюк: Тое, што ёсьць два лідэры, сьведчыць пра тое, што арганізацыя жывая. Але ніякага расколу не павінна быць.

«НН»: Чаму ты не балятуешся на пасаду старшыні арганізацыі?

АЗ: Я ня бачу сябе на пасадзе старшыні. Я хачу працаваць у Мастах. Я проста закаханы ў Масты, для мяне гэта найлепшы горад у сьвеце. Я тут нарадзіўся і вырас і буду жыць тут, як сьпяваюць нашы музыкі. Ёсьць Дашкевіч, я яго падтрымліваю.

«НН»: Што адбываецца ў моладзевай палітыцы ў Беларусі?

АЗ: У моладзевых колах цяпер шырыцца разуменьне таго, што трэба ня проста ўздзейнічаць на ўладу, а самі станацца гэтай уладай і будаваць новую Беларусь. Ёсьць прыклады Белаазерску, Мастоў, Горадні і іншых гарадоў, дзе прадстаўнікі маладой дэмакратыі сталі дэпутатамі мясцовых саветаў.

Будучыя выбары ў палату прадстаўнікоў пакажуць, хто ёсьць хто. Але калі хочаш нечага дасягнуць — трэба проста рваць зямлю і рабіць усё, каб перамагчы.

«НН»: Чаго табе ўдалося дамагчыся ў райсавеце?

АЗ: Ёсьць невялічкія перамогі. У маёй акрузе адрамантавалі адзін дом, на заяву людзей адзін пад'езд падправілі. Натуральна, ня ўсё робіцца так, як хацелася б. Побач з Мастамі ёсьць вайсковы гарадок Рось, чысьценькі і прыбраненькі. Я б хацеў бачыць такой

- Я займаюся пчалярствам
- ужо шосты год. Пчаліны
- сьвет вельмі цікавы.
- Дзясяткі тысяч гэтых
- насякомых працуюць на
- адну мэту — разьвіцьцё і
- дабрабыт сваёй сям'і.
- Гэтага не хапае
- беларускаму народу і
- апазыцыі.

сваю акругу. Але, на жаль, дэпутаты ня могуць вырашаць больш глыбальна пытаньні, бо залежаць ад выканаўчай улады.

«НН»: І якое выйсьце?

АЗ: Зрабіць райсавет рэальнай уладай. А для гэтага ня так шмат і трэба. Мы з сябрамі плянуем перамагчы на мясцовых выбарах у 2007 г. Мы хочам атрымаць 17 мандатаў з 33 у Мастоўскім райсавеце. Гэта будзе канкрэтная перамога, якая дазволіць нам прымаць рашэньні.

«НН»: Якія рашэньні ты будзеш прымаць?

АЗ: Найважнейшае пытаньне — стварыць спрыяльныя ўмовы для разьвіцьця прадпрымальніцтва. Каб людзі не баяліся ўкладаць грошы ў эканоміку нашай краіны. Гэта, у сваю чаргу, спрыяла б стварэньню новых працоўных месцаў. З досведу дэпутаткай дзейнасьці ў райсавеце я б хацеў, каб было прынята рашэньне аб умацаваньні мясцовага самакіраваньня. Цяпер у райсавеце сядзяць залежныя людзі, якія вымушаны галасаваць так, як скажа ўлада. На сёсі адчуваю моцны псыхалагічны ціск: усе на

- У Мастах вельмі папулярны
- Парфяновіч, і неафіцыйна
- ходзіць такое меркаваньне,
- што Парфяновіча б у
- прэзыдэнты...

цябе глядзяць, нібы ты ліхадзей. Але ж я хачу зрабіць нешта добрае для людзей, якія мяне абралі. Тым ня менш, я самы актыўны дэпутат у сваёй акрузе. Да мяне ідуць нават людзі з іншых акруг! На сёсіх адчуваецца настрой: «Хутчэй бы скончылася сёсія, паехаць дахаты!» Ім абы 2—4 гадзіны адседзець — і дахаты, старшыня мне кажа: «Колькі ты будзеш выступаць?» А я магу і два дні выступаць, калі трэба вырашыць нейкае пытаньне.

«НН»: Што нас чакае на выбарах увосень?

АЗ: Будзе жорстка барацьба. Натуральна, хацелася б як мага больш перамог. Трэба нешта мяняць, мяняць мэты барацьбы. Палітык гуляе ў тых умовах, якія існуюць, і ён павінен стаць на галаву вышэй за ўладу і перамагчы.

«НН»: Алесь, цябе часта называюць беларускім Жырыноўскім.

АЗ: Я тым, хто мяне так называе, кажу: я не беларускі Жырыноўскі, я беларускі Саакашвілі. Шмат каму ў дэмакратычным асяродзьдзі не падабаецца мая рашучасьць. Можна быць, яшчэ і тое, што нейкі хлопчык з нейкіх Мастоў раптам заўляе пра сябе. Увогуле, ёсьць праблема «рэгіёны — сталіца». У Менску вельмі фанабарыстыя палітыкі, а ў рэгіёнах шмат добрага чалавечага матэрыялу, якому трэба дапамагачь расьці. Гэта будучыня Беларусі. Калі кажуць, што я Жырыноўскі, я адказваю: Саакашвілі таксама называлі грузінскім Жырыноўскім.

«НН»: На якой мове ты выступаеш у Савеце?

АЗ: Я выступаю толькі па-беларуску. Усе людзі ставяцца да гэтага нармальна. Шараговыя супрацоўнікі райвыканкаму мяне за гэта паважаюць. У нас у кожнай вёсцы на Мастоўшчыне ўсе гавораць толькі па-беларуску.

«НН»: Каго з палітыкаў у вас у Ма-

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

- На савеце я выступаю
- толькі па-беларуску.
- Шараговыя супрацоўнікі
- райвыканкаму мяне за гэта
- паважаюць.

стах бачаць патэнцыйным прэзыдэнтам?

АЗ: У нас у Мастах вельмі папулярны Парфяновіч, і неафіцыйна ходзіць такое меркаваньне, што Парфяновіча б у прэзыдэнты... Рэч у тым, што ў Мастах знаходзіцца другая па значнасьці ў краіне школа алімпійскага рэзэрву па веславаньні і многія ведаюць нашага трохразовага алімпійскага чэмпіёна асабіста, для многіх ён прыклад. Увогуле ж, шмат людзей, годных пасады прэзыдэнта. Гэта Сямён Домаш, Валер Фралоў, Зянон Пазыняк, Уладзімер Парфяновіч, Андрэй Клімаў, Станіслаў Шушкевіч... Усе яны годныя кіраваць Беларусіяй.

«НН»: Хто для цябе прыклад у палітыцы?

АЗ: Мой прыклад — Лех Валэнса, які аб'яднаў усе групы і партыі.

«НН»: Чаму ты вырашыў заняцца палітыкай?

АЗ: Займаюся палітыкай таму, што мне падабаецца гэты занятак. Прыемна дапамагачь людзям і абараняць іх. Хачу, каб мае знаёмыя, суседзі і сябры не шукалі шчасьця ў Амэрыцы, Расеі і Заходняй Эўропе. Жадаю зрабіць так, каб беларусам было файна жыць на Радзіме. Я пайшоў у палітыку, каб зрабіць жыцьцё беларусаў годным.

«НН»: А чым ты яшчэ захапляешся?

АЗ: Я займаюся пчалярствам ужо шосты год, мне вельмі па душы гэты занятак. Шэсьць год таму мой бацька зрабіў некалькі вульляў і набыў два раі пчолаў. Пчаліны сьвет цікавы. Дзясяткі тысяч гэтых насякомых працуюць на адну мэту — разьвіцьцё і дабрабыт сваёй сям'і. На маю думку, гэтага не хапае беларускаму народу і апазыцыі. Я захапляюся раеннем пчолаў у траўні і чэрвені. Гэта сапраўдны чуд прыроды. А ўжо ж мёд, асабліва ў сотах!..

«НН»: А як жа асабістае жыцьцё?

АЗ: Каханьне — гэта моцнае пачуцьцё, якое натхняе на рашучыя жыцьцёвыя крокі.

Гутарыла Вераніка Дзядок

БІЯГРАФІЯ

Алесь Зарамбюк нарадзіўся ў Мастах у 1982 у сям'і настаўніцы музыкі і сталяра. У 2002 скончыў Гарадзенскі каледж мастацтваў па спецыяльнасьці «рэжысура масавых сьвятаў і народных абрадаў», студэнт 2 курсу аддзяленьня сацыялёгіі Гарадзенскага дзяржуніверсытэту імя Янкі Купалы (цяпер у акадэмічным адпачынку), з 2003 — дэпутат Мастоўскага райсавету, сябар камісіі па сацыяльных праблемах.

Пасьля патопа

Сталіца выявілася непадрыхтаванай да трапічных дажджоў.

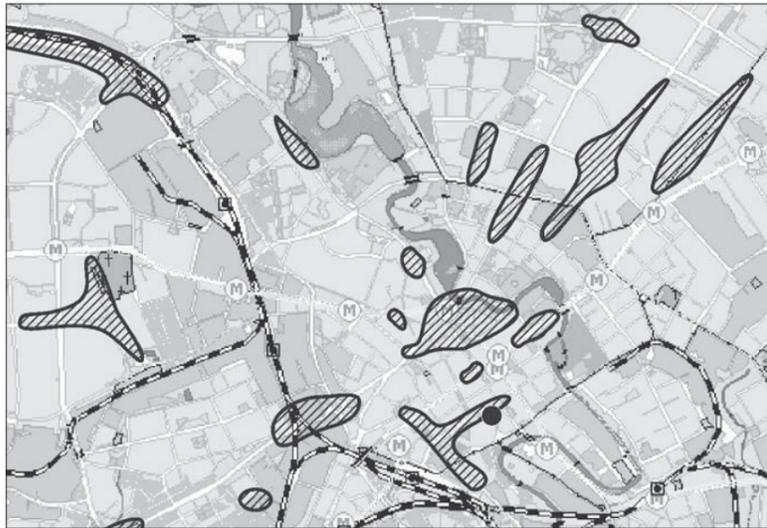
У многіх дамах давялося адпампоўваць ваду з сутарэнняў. Стыхія заліла лёхі гандлёвага дому «На Нямізе» і прарвала страху ў ГУМе. Дождж рабіў непраэзнымі вуліцы кшталту Кірава, Нямігі ды праспекты Дзяржынскага й Машэрава, дзе ёсьць глыбокія нізіны. Сьцёкавыя люкі не спраўляліся з напорам, утвараючы велічэзныя ставы.

На пачатку праспекту Дзяржынскага ўтварылася «возера» глыбінёй 2 м: сьцёкавыя люкі наглуха забіла сумесь пяску, гліны й сена, якое сохла паабалал дарогі. Легкавікі і маршруткі (8 машынаў), якія трапілі ў вадзяны палон, зьніклі пад вадой. У аўтобусе 23-га маршруту, які апынуўся ў імправізаваным вадаёме, як распавядалі пасажыры, напорам вады проста выбіла люкі ў падлозе. Такімі ж фантазмамі вады струменілі люкі гарадзкой каналізацыі. Яшчэ адзін вадаём з 18 «вадаплаўнымі»

аўтамабілямі ўтварыўся на былым Камароўскім балоце паміж вуліцамі Куйбышава і Кульман. Відавочцы залевы параўналі яе з галівудзкім фільмам-катастрофай «Пасьляўтра», якая акурат цяпер ідзе ў сталічных кінатэатрах: перад накрыцьцём Нью-Ёрку хваляй быў рыхтык такі самы патап.

Другая хваля дажджу абрынулася на сталіцу ўвечары 27-га. Агулам за два дні на Менск пралілося 79 мм ападкаў (або 79 літраў вады на 1 кв.м) пры звычайнай ліпенскай норме ў 90 мм. Наступствы другой залевы былі менш разбуральнымі: яна была менш інтэнсіўнай і больш расьцягнутай у часе — больш за 3 гадзіны, а не 1,5, як 25-га. Што праўда, перуны з малаккамі жахалі так, нібы на нябёсах чарговы раз вырашылі перасягнуць Галівуд.

Зноў не абышлося без чалавечай трагедыі: ад малаккі на Цянскім вадасховішчы загінуў 16-гадовы Ілья П., а 18-гадовы Сяргей Ш. патрапіў у больніцу з электратраўмай і апёкамі. Стыхія зноў затапіла сутарэнні дамоў

Цэнтар Менску. Затопленыя раёны заштрыхаваныя.

на вуліцах Уманскай, Лынькова, Багдановіча. На вул.Коласа на трамвайную каляіну павалілася дрэва, аднак абышлося без ахвяраў.

Нарэшце — апошняя кропля гэтай залевы — затапіла плошчу Бангалор. Знак зь нябёсаў?

Аркадзь Шанскі

«Палац» атрымаў незалежнасьць

За выступ на мітынгу 21 ліпеня

22 ліпеня група «Палац» у поўным складзе была звольнена са сваёй афіцыйнай работы ва ўнітарным прадпрыемстве «Белканцэрт», дзе працавала цягам чатырох год. Афіцыйная прычына — група не зьбірае належнай колькасьці глядачоў на сваіх канцэртах.

Прадстаўнікі УП «Белканцэрт» паведамілі, што іх генэральны дырэктар Аляксандар Грабар сышоў у адпачынак да верасьня і нікога не ўпаўнаважыў адказваць за яго. Лідэр «Палацу» Алег Хаменка адно толькі разводзіць рукамі: маўляў, пры жаданьні прычыну можна прыдумаць заўсёды.

Апошнія выступы «Палацу» ў чэрвені — ліпені прайшлі ва ўсіх абласьцях Беларусі. Група выступіла ў Смургонях, Маладэчне, Паставах і

АНДРЭЙ ЛЫНЬКЕВІЧ

іншых гарадах. Адзін з удзельнікаў гурту Юрась Белякоў кажа, што афіцыйная прычына звальнення папросту сьмешная: «Людзі заўсёды прыходзілі нас паслухаць».

11 ліпеня «Палац» на запрашэньне лідэра групы «Воплі Відаплясава»

Алега Скрыпкі ўзяў удзел у буйным фэсьце «Краіна мрой», што праходзіў на Сьпеўным полі ў Кіеве (пра гэта — старонка 9).

На «Славянскім базары» сёлета група ня выступіла. Ужо трэці год запар «Палац» у апошні момант выкрэсьліваюць са сьпісу выступоўцаў.

Затое гурт зайграў на мітынгу апазыцыі 21 ліпеня і з гэтай нагоды быў празь дзень згаданы Лукашэнкам. Усе аглядальнікі аднадушныя — гэта і паслужыла прычынай звальнення.

Група і надалей будзе актыўна канцэртаваць, выдаваць альбомы і г.д., адно што яе ўдзельнікі будуць лічыцца беспрацоўнымі. 7—8 жніўня гурт выступіць у рамках фэсту «Спасаўскія запусты», што адбудзецца ў Мельніку пад Бугам.

Сяргей Будкін

Ч Ы - Ы - Ы З

У сталіцы й іншых вялікіх гарадох будуць лядовыя палацы. Пра вёску, як заўсёды, ніхто не клапаціцца або робяць гэта ў апошнюю чаргу. Таму вяскоўцы паклапаціліся пра сябе самі. Такі васьмь кош для гульні ў баскетбол зрабілі дзеці ў вёсцы Кіякова Докшыцкага раёну.

Зьміцер Лупач, Глыбокае

У Полацку шукаюць моцных кандыдатаў

Дзеля правядзеньня сёлетніх парлямэнцкіх выбараў на Полаччыне заснаваныя тры выбарчыя акругі: Полацкая гарадзкая №28, Полацкая сельская №29 (Полацкі, Расонскі і Вушацкі раёны і частка Наваполацку), Наваполацкая №25 (частка Наваполацку, Баравуха і Міжрэчча). Найбольш выбаршчыкаў пражывае ў Наваполацкай выбарчай акрузе — 68200 чалавек, у Полацкай гарадзкой — 60100, Полацкай сельскай — 61700. На Полаччыне ўжо ходзіць багата чутак аб тым, хто канкрэтна будзе вылучацца кандыдатамі ў дэпутаты. Найбольш гавораць пра старшыню Полацкага гарвыканкаму Ўладзімера Тачылу. Інтрыга палягае ў тым, што цяперашні полацкі дэпутат Уладзімер Ісаеў таксама нібыта рыхтуецца да паўторнага абраньня. У полацкай апазыцыі таксама яшчэ няма канчатковага рашэньня. Існуе толькі дамова, што сваіх кандыдатаў у старажытнай крыўскай сталіцы выставіць ПКБ і АГП.

Маланка-забойца

Незвычайная трагедыя адбылася на Полаччыне 25 ліпеня ля вёскі Махірова. Сям'я з чатырох чалавек, 34-гадовы бацька, 24-гадовая маці і іх двое маленькіх дзяцей вярталіся зь лецішча. На аўтобусным прыпынку іх засьпеў дождж, і яны схаваліся пад вялікую сасну. Маланка ўдарыла ў дрэва і нарабіла вялікую бяду. На месцы загінулі бацька, чатырохгадовая дачка і аднагадовы сын. Маці з моцнымі апёкамі патрапіла ў шпіталь.

Васіль Кроква, Полацк

Дзіцячы прытулак

У Воршы адчынена новая спецыялізаваная ўстанова на 35 месцаў. У першыя дні сюды трапілі пяць дзяўчынак і адзін хлопчык, якія паводле рашэньня суду адабраныя ад бацькоў. У прытулку створаны ўсе ўмовы для жыцьця маленькіх гаротнікаў. Максимальны тэрмін знаходжаньня ў ім — 6 месяцаў. У прытулак могуць накіраваць дзіця, якое апынулася ў цяжкай жыцьцёвай сытуацыі: выгнана з дому, зьбілі і г.д. Дзіця можа і на ўласнае жаданьне прыйсці сюды. Яго прымуць, а потым высьветляць абставіны, якія прымусілі тае бадзяцца.

Яўген Жарнасек, Ворша

Няэўра

Менскае «Дынама» было блізкае да паўтору беларускага футбольнага рэкорду

«Шкада, што ў Беларусі не было калён!» — са скрухай прамовіў побач са мной адзін з 12 тысяч заўзятараў у той час, як цемнаскуры француз Мат Мусілу закатаваў другі мяч у браму менскага «Дынама». На майцы спадара Мусілу радасна шчэрыўся чырвоны сабака — сымбаль французскага клюбу «Ліль»: пераможцам у нічыяй гульні ўсё роўна становіцца ягоная каманда.

Менскія дынамаўцы сёлета някеспка змагаліся ў Кубку УЭФА-Інтэртота. Выбіўшы спачатку польскую «Одру», а пасля і сэрбскі «Сартыд», у трэцім раўндзе беларусы гулялі зь «Лілем» — 10-й камандай Францыі. Вяж у правін-

цыю Нор-Па-дэ-Кале скончыўся паразай менчукоў зь лікам 1:2 ды някеспкімі шанцамі на посьпех дома. Але ў Менску супрацьстаяньне вылілася ў нічыю 2:2. Па суме двух матчаў пераможцам застаўся «Ліль».

Беларускія клубы каторы год дружнай чародкай стартуюць у эўракубках, але гэтыя летнія авантуры зазвычай заканчваюцца яшчэ тады, калі вялікая футбольная Эўропа толькі пачынае рыхтавацца да новага сэзону. Наша эўрагісторыя пачынаецца ў 1983 г., калі менскае «Дынама» ў рангу пераможцы першынства СССР гуляла ў Кубку чэмпіёнаў. З тае пары ажно 12 беларускіх

клубаў паўдзельнічалі ў розыгрышах эўратрафэяў. Аднак толькі васьмі зь іх хоць аднойчы ўдавалася пераадолець першы раўнд спаборніцтваў, і толькі дзьвюм камандам шчасьціла выйсці ў трэці раўнд — менскаму «Дынама» ды барысаўскаму «БАТЭ». А рэкордным для беларускага футболу стаўся выступ «бела-блакітных» у Кубку УЭФА сэзону 1984—85, калі менчукі патрапілі зрабіць ажно чатыры крокі па турнірнай лесьвіцы, дапяўшы чвэрцьфіналу. Прайшло 20 год — наш эўрарэкорд так і стаіць.

Багдан Арлоў

PHOTO BY MEDIA.NET

Віктар Бут — гандляр, геній, цар

які стаў працаваць на амэрыканцаў

Амэрыканцы назвалі яго ўвасабленьнем д'ябла і загадалі шукаць па ўсім сьвеце. Але апошнім часам іх злосьць прайшла, і, відаць, на іх просьбу яго прозьвішча зьнікла з чорнага сьпісу міжнародных злачынцаў. Яны самі пачалі карыстацца яго паслугамі ў Іраку, піша «Gazeta Wyborcza». Падаём партрэт Віктара Бута, аднаго з самых першых гандляроў зброяй, чый жыцьцёвы шлях цесна звязаны зь Беларусыяй.

14 гадзін 6 хвілін 28 лютага 2002 г. Расейскае агенства «Інтэрфакс» паведамляе, што згодна з разасланым міжнародным сьпісам падазраваных расейскія ўлады распачалі вышук гандляра зброяй Віктара Бута. Праз паўгадзіны дзяржаўнае агенства ІТАР-ТАСС рассялае паведамленьне: «Расейскае бюро Інтэрполу разам з МУС, Фэдэральнай службай бясьпекі і генэральнай пракуратурай актыўна шукаюць 35-гадовага Віктара Бута. (...) У цяперашні час яго месцазнаходжаньне невядомае, але, паводле зьвестак праваахоўных органаў, Бут знаходзіцца за межамі Расеі».

У той самы дзень, а менавіта а 15-й гадзіне, Бут прыяжджае на радыё «Рэха Масквы», што на Новым Арбаце, 19 — у самым сэрцы сталіцы Расеі, за некалькі соцен мэтраў ад Міністэрства абароны. Сьпяраша выходзіць у жывы эфір, потым на працягу паўгадзіны перад уваходам у радыёстанцыю дае інтэрвію журналістам з усяго сьвету.

У 15.32 «Інтэрфакс» публікуе чарговае паведамленьне — што расейскае бюро Інтэрполу ня ведае, дзе знаходзіцца Бут. Ігар Цырульнікаў, прадстаўнік Інтэрполу пры расейскім МУС, падрабязна тлумачыць у гэтым паведамленьні, як з 1999 г. вяліся пошукі Бута. «На сёньня можна з поўнай упэўненасьцю сказаць, што Бута няма ў Расеі», — гаворыць ён. Слухачы звоняць на радыё і да колікаў рагочуць у эфір. А Бут неўзабаве зьнікае.

Пілі аж да ўпаду

На працягу апошніх пятнаццаці год Віктар Бут здабыў сабе заслужаную, хоць і змрочную, славу найбуйнейшага ў сьвеце гандляра зброяй і кантрабандыста. Ён аказваў паслугі ўсім, хто плаціў, у тым ліку аўганскім талібам і іхнім гасцям з «Аль-Каіды». Пры гэтым умудраўся абводзіць вакол пальца ня толькі расейскую міліцыю ды пракуратуру, але і Арганізацыю Аб'яднаных Нацый. Калі было выгядна, рабіўся зоркай СМІ, у іншым выпадку хаваўся ад іх — і ад тых, хто яго перасьледаваў.

Адкуль ён узяўся, якім чынам праварочвае свае штуркі? І чаму дагэтуль беспакараны?

Зьвіўся на сьвет у 1967 г. у Душанбэ, сталіцы Таджыкістану, што

ў Цэнтральнай Азіі. Яго бацькі былі тыповымі расейскімі каланістамі, якія вандравалі па ўскраінах імперыі, дзе славяне заўсёды маглі разлічваць на лепшыя пасады і заробкі. Бутаў бацька быў аўтаслесарам, маці працвала ў бібліятэцы. Віктар быў добрым вучнем, але напэўна засеў бы, як бацькі, у правінцыяльным Душанбэ, калі б не знаёмства з Алай Зінгінай, ягонаю будучай жонкай. Алін бацька, важны чын у таджыкскім КГБ, дапамог Віктару паступіць у Вайсковы інстытут замежных моваў, а пазьней — у полк транспартнай авіяцыі, размешчаны ў беларускім Віцебску. Бут быў, аднак, не салдатам, а перакладчыкам (нешматлікія журналісты, якім даводзілася зь ім размаўляць, сьцьвярджаюць, што ён і да сёньня някяпска валодае пяцьцю-шасьцю мовамі).

У якасьці перакладчыка Бут падарожнічаў з савецкімі «вайсковымі дарадцамі» ў Анголу, Мазамбік і Эфіёпію. У афіцыйных перагаворах ён, аднак, ня ўдзельнічаў. Яго задачай быў пераклад размоў паміж камандамі самалётаў і дыспэтчарамі на афрыканскіх аэрадромах: савецкія пілёты, як правіла, ведалі толькі расейскую.

У Віцебску служыў і Аляксей Балабанаў — сёньня вядомы кінарэжысэр, а таксама адзіны альбо адзін зь нямногіх віцебскіх вэтэранаў, якія адкрыта расказваюць, як выглядала праца вайсковага перакладчыка і тагачасныя савецкія вайсковыя кантакты з Афрыкай і Блізкім Усходам.

Балабанаў ня ўтойвае, што амаль кожны палёт быў звязаны з пастаўкамі зброі. «Сам я яе не прадаваў. Быў толькі бартавым перакладчыкам, — кажа ён. — Неяк завезьлі мы ў Сырыю ракетныя пускавыя ўстаноўкі «Нурс». Паляцелі з намі тады 24 генэралы. Пяць гадзін мы разгружалі транспарт. Урэшце генэралы запрасілі нас у Дамаск. Прыяжджаем у пасольства, а там нас чакаюць накрытыя сталы. Мы пілі арак. А паколькі стаяла страшэнная сьпёка, запівалі яго халодным півам. У выніку пад канец усе зваліліся з ног. Завезьлі нас на аэрадром. Трэба стартваць. Падрульваючы, чапляем маяк. Зусім не валодалі сабой. Усё залежала ад мяне, бо ніхто ня ведаў ні слова паангельску. Я быў адзіным сувязным

звьяном з кантрольнай вышкай. Піў я разам з усімі, але адчуваў, якая на мне ляжыць адказнасьць...»

Бут ніколі не расказваў пра свой досвед, але ён, мабыць, быў падобны. Празь некалькі год службы ён выдатна ведаў афіцэраў, якія гандлявалі зброяй, дыпляматаў, пілётаў, работнікаў афрыканскіх аэрадромаў. Затое Віктар ахвотна расказваў пра сваё захапленне Афрыкай, пра экспэдыцыі з фотаапаратамі да пігмэяў у афрыканскія джунглі. Казаў пра шкоду ад заходняй гуманітарнай дапамогі, якая забівае ў людзях усялякую прадпрымальнасьць і ставіць іх у поўную залежнасьць ад чужой філянтропіі.

Аляксандар Сідарэнка, былы савецкі дэсантнік, які памятаў Бута з часоў яго дзейнасьці ў Анголе, казаў, аднак, «Лос-Анджэлас таймз», што ў сапраўднасьці Бута цікавілі толькі грошы. У сьнежні 1991 г., калі распаўся СССР, Бут рыхтаваўся да ўрачыстасьці з нагоды свайго 24-годзьдзя. Сідарэнка сьцьвярджаў, што гэта менавіта ён угаварыў Бута сумесна арандаваць самалёты і вазіць імі па сьвеце тавары. Іхняе таварыства распалася праз тры гады.

Тэрмінова прадам танк

Віктара Бута называюць няшлюбным дзіцем халоднай вайны паміж Усходам і Захадам, альбо пабочным, непажаданым вынікам яе заканчэньня.

У эпоху халоднай вайны гандаль зброяй і вайсковая падтрымка разнастайных рэжымаў ці партызанскіх групавак, якія змагаліся з тымі рэжымамі, былі прэрагатывай урадаў блёкаў, што процістаялі адзін аднаму. Гандляры і кантрабандысты, а таксама наёмнікі не наважваліся нешта рабіць, не атрымаўшы блаславеньня ад нейкай з вялікіх мэтраполій сьвету.

Падзеньне бэрлінскай сьцяны і заканчэньне халоднай вайны не азначалі, на жаль, канца ўсіх канфліктаў, якія распалілі ўсход і Запад. Пакінутыя самі сабе, іх даўнейшыя палітычныя і вайсковыя пратэжэ ў Азіі і Афрыцы надалей працягвалі свае войны, гэтым разам, аднак, забытыя і ігнараваныя Эўропай і Амэрыкай. У атмасфэры разрадкі і ўсеагульнай згоды, якая запанавала ў сьвеце на пачатку 90-х гадоў, няможна, але прыбытковую справу забесьпячэньня ваюючых вінтоўкамі і патронамі ўзялі на сябе прыватныя гандляры зброяй, якіх як грыбоў нарасло на руінах СССР і ўсходняга блёку. Некаторыя паранейшаму аказвалі далікатныя паслугі пэўным урадам, большасьць, аднак, угледзела ў гандлі зброяй даходны бізнэс і пры адборы контрагентаў абсалютна не турбавалася пытаньнямі палітыкі ці маралі. «Як

толькі далёкія, забытыя войны зрабіліся моцным дзяржавам абьяквыя, імі заняліся крымінальныя арганізацыі», — пісаў у 1997 г. французскі дасьледчык Жан-Франсуа Баяр.

«Бут — гэта тыповое дзіця эпохі Ельцына, эпохі арганізаванай злачыннасьці, хаосу і адаптацыі да новых умоў, — казаў у інтэрвію «Нью-Ёрк таймз» Джонатан М. Вайнз, высокапастаўлены дыплямат з адміністрацыі Біла Клінтана. — У эпоху Пуціна, эпоху злачыннасьці, яшчэ лепш арганізаванай, Бут расквітнеў напоўніцу».

Пасьля распаду СССР яго велізарныя арсэналы былі падзелены паміж узніклым на руінах імперыі дзяржавамі. З галавою пагружаныя ў разбудову незалежнасьці, яны ахвотна пазбываліся лішкаў самалётаў, танкаў, гармат і вінтовак, каб зарабіць грошай і купіць за мяжой усё, што было неабходна для існаваньня дзяржавы. Постсавецкія сьмертаносныя арсэналы, за выключэньнем ядзерных, распрадаваліся як карысныя выкапні — нафта ці золата.

На Каўказе і ў Цэнтральнай Азіі зьніклі цэлыя склады зброі. Паводле дакумэнтаў іх нібыта перадалі адміністрацыі новаўтвораных дзяржаў, але яны амаль ніколі не трапілі паводле прызначэньня. Звычайна раскрадаліся або распрадаваліся мясцовым баевікам ці кантрабандыстам. Паводле «Нью-Ёрк таймз», найбуйнейшым у Эўропе рынкам зброі зрабілася самаабвешчаная Прыднястроўская Рэспубліка, якой дасталася маёмасьць дысьлякаванай над Днястром расейскай 14-й арміі. Расейскія арсэналы «нацыяналізавалі» таксама лідэры бунтоўных Чачэніі, Нагорнага Карабаху ды Абхазіі. Нікім не прызнаныя, не падначаленыя прававым нормам, гэтыя рэгёны выдатна падыходзілі на ролю «чорных дзірак», дзе можна было здзяйсняць таемныя камэрцыйныя апэрацыі.

У Тыраспаль, Кіеў (Украіна была самым шчодрым і надзейным пастаўніком зброі для сусветнай сеткі кантрабандыстаў, хоць часта згадваліся таксама Баўгарыя, Славачына й Польшча), Менск, Іркуцк пачалі зьяжджацца ўсе, каму была патрэбна зброя, — контрагенты з Іраку, Ірану, Самалі, Емэну, Пакістану. Гэтыя апошнія, хутчэй за ўсё, набывалі зброю таксама для аўганскіх талібаў.

Гандаль зброяй узялі ў свае рукі буйныя дзяржаўныя канцэрны, якія займаліся разбраеньнем арміяў былых савецкіх рэспублік. Кліентамі і пасрэдкамі ў пастаўках былі тамянічыя прадпрымальнікі, зазвычай ранейшыя супрацоўнікі органаў абароны, бясьпекі, унутраных спраў або цяжкай прамысловасьці. Менавіта яны бралі на сябе найця-

Віктар Бут пры парадзе...

жэйшы этап апэрацыі — вываз зброі.

Кветкі, кураняты, вінтоўкі

Перш чым Бут разгарнуў на шырокую нагу гандаль зброяй, ён зарабляў, прадаючы кветкі і замарожаных куранят, а таксама возячы па сьвеце ў шоп-туры «новых расейцаў».

Ён купляў і арандаваў старыя транспартныя самалёты (у Смаленску набыў некалькі корпус самалёта, які стаяў на пастамэнце перад вайсковым вучылішчам у якасьці помніка), АНІ і ІЛы, якія рамантаваў і адпраўляў у далёкія рэйсы. Першыя тры купіў у 1992 г. за 120 тысяч даляраў. Адкуль узяў грошы? «У тых часы дастаць грошы не было вялікай праблемай», — казаў ён «Нью-Ёрк таймз».

Неўзабаве Бутавы самалёты ляталі галоўным чынам у Шарджу, што ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, — адзін з найважнейшых перавалачных пунктаў паміж Азіяй, Афрыкай і Эўропай, расказваў ён сам у тым жа інтэрвію.

Сапраўдны капітал Бут скалаціў, аднак, на гандлі кветкамі, якія ён вазіў з Паўднёвай Афрыкі ў краіны Пэрсідзкага заліву (50-разовы выйгрыш), і замарожанымі куранятамі, імпартаванымі таксама з ПАР (дзе ва ўлюбёным для кантрабандыстаў і наёмнікаў горадзе Пітэрсбургу на поўначы краіны пабудаваў халадзільнік і размясьціў яго на тамтэйшым аэрадроме) у Нігерыю (дзесяцікратны прыбытак).

У сярэдзіне 90-х ён меў ужо сотню самалётаў, што належалі некалькім дзясяткам фірмаў, якія ён

няспынна адкрываў і закрываў, змяняў іх назвы і сядзібы. Ён дзейнічаў на чатырох кантынэнтах і меў пад пачатам тысячы чалавек. Сваім пілётам плаціў па 5—6 тысяч далараў у месяц, што для жыхароў было астранамічнай сумай. Нічога дзіўнага, што месца ў яго шукалі найлепшыя пілёты колішняй Савецкай Арміі. За рызыкунья рэйсы Бут плаціў нават да 10 тысяч далараў. Некалькі самалётаў разбіліся ў Афрыцы, сама меней два былі зьбіты.

Нітрохі не зьбянтэжаны гэтым, Бут марыў, аднак, пра магутныя паветраныя пасажырскія і грузавыя лініі, якія апырэвалі б Азію і Афрыку. Ён браў на борт любы тавар, у тым ліку і зброю. Казаў, што ні для яго, ні для ягоных пілётаў ня мае значэння, што перавозіць, абы атрымаць у месцы прызначэння належную плату. «Шмат хто спрабаваў рабіць тое самае, што і Бут, але ён вылучаўся размахам і рашучасцю. Ніхто не працаваў у такім маштабе, як ён, і ніхто ня быў такі беспрынцыповым», — расказаў «Лос-Анджэлас таймс» ананімны амэрыканскі чыноўнік.

Захапляўся і ўзбройваў

Бут пастаўляў зброю ўсім — як урадам, так і партызанам, якія хацелі скінуць гэтыя ўрады. Ён спецыялізаваўся на пастаўках зброі ў краіны, на якія пашыралася міжнароднае эмбарга. Такі гандаль павышанай ступені рызыкі аказаўся сапраўднай залатой жылай. «Забароненым» кліентам Бут мог прадаваць зброю намнога даражэй, чым «легальным».

Сыярша ён вазіў зброю на Балканы, потым засяродзіўся на Афрыцы. Перанёс свой бізнэс у Астэндэ на поўначы Бэльгіі з прычыны лібэральных законаў гэтага ўлюбёнага гораду ўсіх кантрабандыстаў (гэтым шляхам, між іншым, транспартавалася зброя падчас амэрыканскай апэрацыі «Іран-контрас» у канцы 80-х). Бутавы самалёты кружыліся паміж Браціславай ды Бургасам з аднаго боку і Астэндэ — з другога, адкуль, напоўненыя скрынямі з амуніцыяй, вінтоўкамі, мінамётамі, гранатамі і нават верталётамі, адпраўляліся ў Афрыку. Забяспечаныя фальшывымі дакумэнтамі, перавозчыкі прызямляліся ў Эгіпце, Дзьжыбуці, Зымбабвэ ці Тога, дзе тавар тут жа перагружаўся ў іншыя самалёты, а тыя прызямляліся ўжо на таемных аэрадромах у джунглях ці саване.

Атрымальнікамі Бутавых паставак былі перш за ўсё правадыры

Лібіі, Буркіна-Фасо і Лібэрыі Муамар Кадафі, Блез Кампаарэ і Чарльз Тэйлар, якія падтрымлівалі ў канцы 90-х мяцежныя арміі ў самых розных краінах Заходняй Афрыкі, каб прыбраць да рук іх багацці (гэта пры іх спрыянні ўспыхнулі ці дагэтуль працягваюцца войны ў Сьера-Леонэ, Лібэрыі, Гвінэі, Кот-д'Івуар, Гамбіі, Сэнэгалі, Гвінэі-Бісаў). Бут патрабаваў расплачвацца наяўнымі грашыма і алмазамі, якія перапраўляў у Антверпэн.

Ён забяспечваў збройю таксама паўстанцаў з УНІТА з Анголы, дый амаль усе арміі, якія бралі ўдзел ў барбарскай вайне ў раёне афрыканскіх Вялікіх Азёр, што цягнулася з пачатку 90-х, а таксама ў Судане і Ўгандзе. Служыў усім, хто меў грошы. Вазіў на сваіх самалётах прэзідэнтаў і мяцежнікаў. Пастаўляў зброю для Мабуту, дыктатара Заіру, але ўзбройваў і паўстанцаў, якія ўзьялі ўзброены бунт супраць яго ў джунглях Кісангані і над возерам Ківу. З адным з правадыроў паўстання, Жан-П'ерам Бэмбам (сёння віцэ-прэзідэнт Конга-Кіншасы), Бут нават пасябраваў і езьдзіў на паліваньне.

Ён перапраўляў зброю экстрэмістам хуту з Руанды. Аднак у 1994 г. вазіў у тую ж Руанду французскіх паветраных дэсантнікаў ды байцоў Замежнага легіёну, якія мелі на мэце пакласці канец кровапраліццю. У інтэрвію для «Нью-Ёрк таймс» ён прызнаваўся яшчэ ў перавозцы міратворчых сіл ААН у Самалі, Сьера-Леонэ і Ўсходні Тымор. «Спачатку дапамагаў забіваць, а потым зьяўляўся як добры самарыцянін. Зарабляў двойчы», — казаў «Лос-Анджэлас таймс» амэрыканскі дыпламат.

Гэта Бут пазычыў Кадафі самалёт, на якім вярнуўся з Філіпінаў у Трыпалі шасціраўнаў аэрапейскіх заложнікаў, выкрадзеных групойкай мусульманскіх фанатыкаў «Абу-Саяф» (свабоду для іх вытаргаваў асабіста лібіійскі кіраўнік).

Расейскі гандляр збройю выхваліўся таксама шчодрымі ахвяраваньнямі, якія ён рабіў ЮНІСЭФ, а «Лос-Анджэлас таймс» апісала гісторыю расейскага вэляспэдыста Ўладзіслава Кетава, які, вандруючы вакол сьвету, натрапіў на Буту ў Шарджы. Уражаны Бут купіў яму зваротны білет да Масквы і падарыў 50 тысяч далараў. Калі ўдзячны Кетаў прапанаваў вывесіць на сваім вэляспэдзе лягатып фірмы Буты, той адмовіўся: «Фірме не патрэбен розгалас».

Ён жыў як цар. Набыў апартаменты ў дарагім раёне Масквы, дамы

на атлянтычным узьбярэжжы пад Астэндэ, у ПАР і Шарджы; езьдзіў на шыкоўных аўтамабілях.

Перасьлед на паперы

Амэрыканская і брытанская выведкі, якія ў 1999 г. вырашылі бліжэй пазнаёміцца з Бутам, улетку 2000 г. абвясцілі яго найбуйнейшым і найнебяспечнейшым гандляром збройю ў Афрыцы, на Блізкім Усходзе і ў Цэнтральнай Азіі. «Усюды ён прыклаў руку, — апавядала «Нью-Ёрк таймс» Гейл Сьміт з Рады нацыянальнай бяспекі ЗША. — Ён быў геніем разбурэння. Скрозь, дзе мы спрабавалі ўсталяваць мір, ён сеяў знішчэньне і вайну».

Амэрыканцы прызначылі Буту чалавекам, які пагражае сусьветнай бяспецы, і пастанавілі прыжучыць яго. Заадно і для таго, каб даць урок падобным да яго.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый згадала яго ў сваіх рэзалюцыях як падбукторніка вайны. Брытанскі дыпламат назваў яго ў парлямэнце «гандляром сьмерцю». Хутка, аднак, Бутавы перасьледнікі зразумелі сваё бяспільле. Бо гандлю збройю не забараняе ніводзін закон. Рэкамэндацыяй, а зусім не загадам, зьяўляюцца і эмбарга, якія накладае ААН і якія, зрэшты, бясконца парушаюцца.

Яшчэ горш — урады заможных дзяржаў, якія на словах асуджаюць ваенныя злычынствы, што ўчыняюцца разнастайнымі крывавамі рэжымамі і паўстанцкімі войскамі, маўчаць, калі паўстае пытаньне аб забароне гандлю збройю. Відаць, падзяляюць меркаваньне Буты, які ў інтэрвію «Нью-Ёрк таймс» сказаў, што забіваюць не вінтоўкі, а людзі.

У 1996 г. 33 дзяржавы НАТО і былога СССР абавязаліся абмежаваць і больш строга кантраляваць гандаль звычайнымі ўзбраеньнямі. Абяцанні засталіся на паперы. У 1998 г. Амэрыка спрабавала пераканаць Эўропу абмежаваць гандаль збройю — але яе рэкамэндацыі адпрэчылі краіны, якія маюць з гэтай працэдуры асаблівую выгаду, — Расея, амаль усе дзяржавы Ўсходняй Эўропы, Гішпанія, Партугалія і Бэльгія.

Ня маючы магчымасці перасьледаваць Віктара Буту за гандаль збройю, як і за якое-небудзь злычынства, зьдзейсьненае на тэрыторыі ЗША, амэрыканцы вырашылі прынамсі ўскладніць яму жыцьцё. На іх просьбу спачатку Бэльгія аб'явіла яго ў вышук — нават не за гандаль збройю, а за кантрабанду алмазаў і

адмываньне грошай. Потым прыклад Бэльгіі пераняла ПАР. Бут схаваўся ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, дзе яму аказваў пратэктцыю наперсьнік самога эміра.

Пагандлюем з «Аль-Каідай»

У лютым 2002 г. здавалася, што Бутавы зорка няўхільна згасае. «Вашынгтон пост» і «Лос-Анджэлас таймс» засьведчылі, што Бут прадаваў зброю аўганскім талібам, а з тэрарыстамі з «Аль-Каіды» супрацоўнічаў пры кантрабандзе алмазаў з Афрыкі. Калі ж амэрыканцы прыйшлі ў Аўганістан, ён дапамог «Аль-Каідзе» вывезці яе маёмасьць у Судан.

Падобныя дзеянні маглі азначаць для Буты толькі прысуд. Пасьля атак на Сусьветны гандлёвы цэнтар і Пэнтагон 11 верасня 2001 г. амэрыканцы ня мелі літасці да людзей, якія супрацоўнічалі з «Аль-Каідай».

Бут прадаваў зброю ў Аўганістан зь сярэдзіны 90-х, калі тамтэйшы ўрад былых маджахедаў на чале з Бурханудзінам Рабані і Ахмадам Шахам Масудам адбіваў атакі талібаў. У размове зь «Нью-Ёрк таймс» Бут прызнаваў, што дапамагаў Масуду, бо яму імпанавалі яго змагарнасць, незалежнасьць і выключная пачцівасьць. Ён вазіў яму самалётамі зброю таксама таму, што яго аб гэтым папрасіла Расея, якая сама ўзбройваць Масуду не хацела (ікнулася захаваць выгляд бесстароннасьці ў аўганскай вайне) і не магла (Аўганістан як краіна, ахопленая вайной, быў абкладзены АНАўскім эмбарга). Дый Масуд, які ў 80-х змагаўся з цэлай Савецкай Арміяй, ня мог псаваць сваёй рэпутацыі, адкрыта прымаючы дапамогу ад Крамля.

Летам 1995 г. талібы высачылі ў небе і прымусілі прызямліцца ў Кандагары Бутуаў самалёт са збройю для Масуды. Праз год пасьля працяглых таргоў (сам Бут некалькі разоў лятаў у Кандагар) самалёт разам з камандай зь сямі чалавек быў вызвалены. Паводле афіцыйнай вэрсіі, пілётам удалося ўзяць у палон варту, падняць самалёт у паветра і тут жа, каб пазьбегнуць пагоні, бяспечна адляцець у Шарджу. «І вы сапраўды ў гэта паверылі? Сапраўды лічыце, што можна вось так ускочыць у самалёт, які год стаіць на прыколе, і проста паляцець? — пытаў Бут у размове з карэспандэнтам «Нью-Ёрк таймс». — Ніхто з Кандагару не ўцякаў. Іх вызвалілі. Хто? Гэтага ён ужо не сказаў».

Неўзабаве пасьля «ўцёкаў» Бутавы самалёта з палону талібаў расеец пачаў працаваць на іх. Хоць талібы занялі сталіцу краіны — Кабул (у 1996 г.), сьвет ня толькі не прызнаў іх законнымі ўладарамі, але і абвясціў выгнаньнікамі, папелінікамі тэрарыстаў Усамы бэн Ладэна. Ізьяваньня, яны мелі патрэбу ва ўсім — зброі, амуніцыі, паліве, запчастках, харчаваньні, леках, будматэрыялах. Аб усім гэтым паклапаціўся Віктар Бут. Дзякуючы Бутавым пастаўкам ужо ў 1999 г. талібы і арабскія наёмнікі з «Аль-Каіды» загнулі Масуду ў цясьніны Гіндукушу.

Я толькі важу тавары

«Калі я працнуўся 11 верасня 2001 г., я ведаў, што буду абвешчаны найвялікшым ворагам, другім пасьля Усамы бэн Ладэна, — казаў ён «Нью-Ёрк таймс». — Усё гэта, аднак, куды больш складана».

Пасьля 11 верасня ён пакінуў Шарджу. Зьнік. Зьявіўся зноў у лютым 2002 г. — якраз тады, афіцый-

на ўжо вышукваны ў Расеі, ён выступіў на радыёстанцыі «Рэха Масквы», павесяліўшы слухачоў. І зноў як скрозь зямлю праваліўся.

Расейцы дагэтуль ня высьветлілі, як Бут, якога шукалі па ўсім сьвеце, уехаў у 2002 г. у Расею і заставаўся там так доўга. У інтэрвію ён тлумачыў, што ня мае нічога супольнага зь нелегальным гандлем збройю — ён «папросту перавозіць тавары».

Расейскія вайсковыя экспэрты сьцьвярджаюць, аднак, што пры некаторых апэрацыях Бут карыстаўся дапамогай расейскіх спецслужбаў. «Амаль усе спецслужбы ангажаваныя ў невідавочны камбінацыі з гандлем збройю ці яе перапраўкай, — кажа «Газэце выбарчай» экспэрт, які папрасіў не называць яго імя, бо «ў гэтай справе адно сказанае лішняе слова часам можа быць апошнім словам». — На тэрыторыі былога СССР, дзе няма цывільнага кантролю над дыпламатычнымі афіцэрамі часта робяць гэта без чыйго-небудзь ведама. Бут, відаць, дзейнічаў такім самым чынам».

Адчапіцеся із сваім чорным сьпісам

Згодна зь «Нью-Ёрк таймс», ужо ў верасні 2002 г. Кандаліза Райс, дарадчыца прэзідэнта ЗША па пытаньнях нацыянальнай бяспекі, задала сваім падначаленым не разглядаць «справу Буты» як прыярытэтную — маўляў, яна вымагае дыпламатычных рашэньняў. Амэрыка больш не націскала на Маскву ні ў справе выдачы Буты, ні ў справе гандлю збройю. «Расея зрабілася занадта важным саюзьнікам у глабальнай вайне з тэрарыстамі, каб праз Буту рызыкаваць дружбаю з ёй», — напісаў Джон Данішэўскі, маскоўскі карэспандэнт «Лос-Анджэлас таймс».

У сярэдзіне траўня 2004 г. «Файнэншэл таймс» паведаміла, што амэрыканцы пераканалі англічан не дамагацца занясьнення Бутавы праўдзіва ў чорны сьпіс падбукторнікаў вайны ў Заходняй Афрыцы, пасьля чаго давялося б замарозіць банкаўскія рахункі расейца. «Гэта брыдка. Калі такія, як Бут, будуць заставацца беспакаранымі, мы ніколі не ўсталюем міру ў Заходняй Афрыцы, — сказаў «Файнэншэл таймс» расчараваны заходні дыпламат з камісіі па санкцыях. Ананімны супрацоўнік ААН, у сваю чаргу, паведаміў газэце, што амэрыканцы берагуць Буты, бо «выкарыстоўваюць яго і ягоныя самалёты ў Іраку».

«Некалькі тыдняў таму да мяне сапраўды дайшлі весткі, што Бут супрацоўнічае з амэрыканцамі ў Іраку, — гаворыць «Газэце выбарчай» Руслан Пухаў, дырэктар маскоўскага Цэнтру аналізу стратэгіі і тэхналягіі, які займаецца маніторынгам рынку зброі. — Што ж, можна дваіста з маральнага пункту гледжаньня ацэньваць тое, што Бут, да нядаўняга часу перасьледаваны ў сьвеце за гандаль збройю, сёння працуе на амэрыканцаў, узамен здабываючы сабе беспакаранасьць. З другога боку, аднак, — працягвае Пухаў, — я жадаў бы, каб такія людзі, як Бут, дзейнічалі пад кантролем дзяржавы. Гэта, зрэшты, датычыць ня толькі гандляроў збройю, але і былых спэцназаўцаў, разьведчыкаў, супрацоўнікаў спецслужбаў. Можна, дзякуючы супрацоўніцтву з амэрыканцамі Бут адмовіцца ад іншых сваіх падзорных інтарэсаў. І гэта будзе на карысьць усім».

Вайцех Ягельскі,
Марцін Вайцяхоўскі

...і за
работай — на
аэрадроме ў
Конга.

Наша песня больш ня плача

15-е
«Басовішча»
адкрылася
купалаўскаю
«Малітваю»
за Беларусь

Яна хрыпіць і рыкае, пад перагружаныя гітары яна зрываецца на шалёны крык

Працяг са старонкі 1.

Гэта не public relations, а сапраўдная любоў да сваіх слухачоў. Нават да польскіх мытнікаў, якія старанна параўноўвалі фоткі ў іх пашпартах з аплеценымі гроздкамі рознакаляровых косак тварамі.

Я з хлопцамі з «Тарпача» нажраёміўся яшчэ ў аўтобусе, па дарозе да Гарадку. Спачатку пілі па чарзе з нязручнага плястыку з-пад ёгурту, але потым выменялі на кілбасу аднаразовыя кубачкі ў гурту «Son-savagot».

Пара музычных аўтобусаў ехала хутка й весела, у адным — канкурсанты, у іншым — госьці. За Слонімам заблукалі ў тумане. Адрозніліся стужкі навінаў: «Два аўтобусы зь беларускімі музыкамі згубіліся па дарозе на фест «Басовішча 2004». Пошукі выніку не далі.

Празь мяжу не пусцілі бубначу гурту «Black Sugar». Той думаў, што яго былі дэпартавалі з Польшчы на два гады, а яго дэпартавалі на тры. Але «Black Sugar» здолеў ня проста выступіць, а адкрыць 15-е «Басовішча» кавэр-вэрсіяй песняроўскай «Малітвы» на верш Купалы.

Кавалак лесу пад Гарадком быў адмыслова агароджаны пад фэст. Ахоўнікі па пэрымэтры агароджы па-сяброўску тлумачылі, чаму ля канцэртнай пляцоўкі нельга ўжываць піва. Вялікі экран дубляваў тое, што рабілася на сцэне. А пасярод лесу купкамі стаялі біяпрыбіральні — зўрапейскі шок для тых, хто пабываў на найбуйнейшым беларускім рок-фэсце ўпершыню.

Фэст пачаўся «вольнай сцэнай» — паказальнымі выступамі гуртоў, чыё майстэрства адпавядае ўзроўню, але не фармату «Басовішча». Гэта была цікавая спроба зазірнуць у будучыню фэсту, прадказаць яго разьвіцьцё.

Пасьля «Black Sugar» былі «Stack» і «In Extremis» — польскія панк-мэтал, бессэнсоўны й бязлі-

тасны. Адтулінай сталіся менскія «The Jitters», што выконвалі рамантычны рок па-ангельску.

Самае цікавае на «Басовішчы» адбылося паміж «вольнай сцэнай» і конкурсам, увечары 23-га, калі на сцэне пачалі зьяўляцца госьці. Бо выступалі гурты, якіх — у адрозьненне ад хедлайнэраў з «NRM» ці псыхадэлічных экспэрымэнтатараў з «Judy 4», пакінутых на ранак 26-га, — мала дзе пачуеш.

Гурт «Indigo» запрашэньне на сёлетняе «Басовішча» адзначыў нарэшце запісаным альбомам — узнагародай за перамогу на мінулым. У новых песнях першабытная магучасьць голасу Русі спалучаецца з ірваным рытмам аранжыровак.

З маладняку на фоне «Indigo» не згубілася толькі познаньская «Triquetra» — гурт, у рэпэртуары якога, акрамя польскіх, ёсьць яшчэ й песні на беларускай мове. Берасьцейская «Сьцяна» не прагучала празь няўдала адстроены гук — у тым ліку й «Вясны.by», якую ўсе гатовыя былі слухаць у любой якасьці. Бярозаўскі «Б.Н.» замарыў аднастайнасьцю, тым больш што ўсе ўжо чакалі зорную «Rimu» й «Нэйра Дзюбель». На іх а другой ночы і скончыўся першы дзень фэсту.

Конкурсная праграма «Басовішча» цікавіла ня ўсіх, таму прайшла пры напаяўдушчых лавах. Адкрываў конкурс «Tesaurus». Дасьведчаная людзі прагнавалі яму як мінімум перамогу. Аднак у адсутнасьць галоўнага лабіста хрысьціянскіх выканаўцаў, журналіста Вітаўта Мартыненкі, якога празь мяжу не пусцілі з нагоды хуткага юбілею (сорак пяць, сорак пяць, пашпарт трэба зноў мяняць), «Tesaurus» нічога ня выйграў.

Гарадоцкі гурт «5 set 5» спадзяваўся на дапамогу родных сьценаў — дарма! У іх музыцы былі цікавыя ўсходнія забабончыкі, але яна засталася ўсё тым жа hard-core (адбітак густаў Кораня й Памідорава,

Святлана Сугака, вакалістка гурту «Тарпач», працуе тэхнічным рэдактарам у часопісе для беларускіх фэрмэраў «Сейбіт». «Басовішча» скарыла з другога разу.

якія адбіралі канкурсантаў?).

Адрозную праграму падаравалі глядачам музыкі з «Тахі», аднак іх цяжкія мілагучныя баляды з насычаным клявішным фонам час ад часу зьбіваліся на рубілава. «Тахі» ўсё ж такі не паехала з Польшчы без прызоў: гітарыстка Насьця Зубрылава атрымала падарунак — музычны інструмэнт ад крамы «Allegro». Журэ нейкім чынам дзвалася, што Насьця грае на пазычнай гітары.

Нарэшце, «Тарпач». Асноўнае пытаньне — ці не перашкодзіць Сьвецце сьпяваць пірсінг у губе? Аказалася, Сьвета не зьбіралася сьпяваць. Яна крычала, тупала, скакала... Грымоты punk-core схавалі ад слухачоў ня толькі словы, але й

партыю сола-гітары... Нечакана недзе завывала аўтасыгналізацыя...

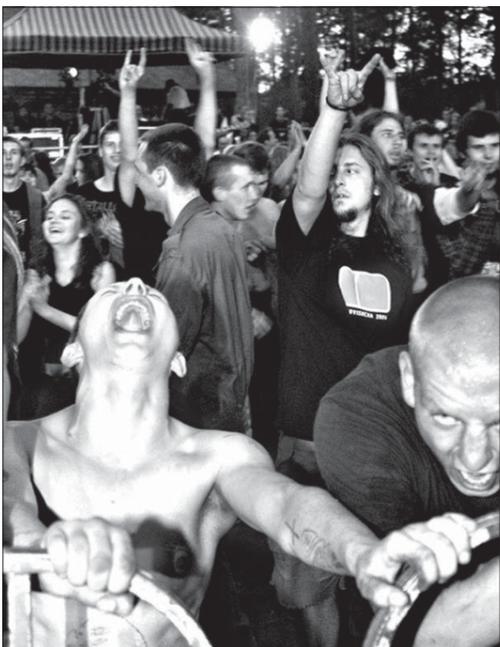
«Тарпач» атрымаў галоўны прыз — права на запіс уласнага альбому на студыі «Radio Białystok». Цікава, што для бубначу Аляксея Яфрэменка гэта ўжо другая перамога на «Басовішчы»: першы раз быў з «Partyzone» (дзе яны, тыя ляўрэаты?) два гады таму.

Музычнага крытыка Зьмітра Падбярэскага выступы канкурсантаў ня надта падаравалі, бо назіралася стыльвае аднастайнасьць: музыка зводзілася да двух стыльвых напрамкаў — цяжкі кор і тое, што называюць «індэпэндэнт». «Я так і не пачуў у праграме ніводнага добрага сола на гітары». Сярод выступоўцаў ён вылу-

чае «Таксі» і «Сонцаварот». На думку Падбярэскага, каб узровень канкурсантаў не зьніжаўся, можна было б пашырыць стыльвыя рамкі «Басовішча» — каб у Гарадку гучалі і блюз, і поп-рок.

Ёсьць знак часу ў тым, што Музыка Маладой Беларусі гучыць сярод беластоцкага лесу. «Басовішча» засталася адзіным фэстам, падчас якога ў маладых музыкаў ёсьць магчымасьць прадэманстраваць сваё майстэрства, а ў маладых глядачоў — магчымасьць скласьці ўяўленьне пра найлепшае ў сучаснай айчынай музыцы. Еднасьць тысячаў людзей вакол беларускай музыкі і ёсьць фэномэнам «Басовішча».

Павал Сьвярдлоў,
Гарадок—Менск

Ня трапіла

Дзякуючы супольнаму клопату беларускага ды польскага кіраўніцтваў «Басовішча» пачынаецца ня зь першага паваленага намету ды стогну струны, а з катаваньняў у чарзе па візу, дзе пануе атмасфера роўнасьці ды здаровых рынкавых адносінаў. Той, хто пагарджае гэтым першым прывячэньнем у паходнікі, за 20 дзяляраў набудзе дазвол на ўцёкі з Радзімы ў дагледжанае пані, якая нелегальна ашываецца побач.

Па атрыманыя жаданае налэпкі колькі дзён прамільгнуць у эйфарыі збораў. Асабліва пашчасьціць, калі шлях — не на рыпучым аўтобусіку зь Менску, а аўтастопам (аўтажопам, як кажуць змаскаленьня месцічы) з Горадні, і ты тупаеш да мяжы разам зь лідэрам мясцовае недабітае апазыцыі панам Мялешкам (які паводле міхельсонаўскай традыцыі валачэ празь мяжу торбу дыскаў ды ўсьмешліваю супрацоўніцу). Пасьля — аплата «экалягічнага збору» («4500 з мызы»). На пытаньне «завошта»

страхоўшык па-баброўніцку ляканічна ўцягвае ў сябе паветра й паціскае плячыма. Знаходзім суворана кіроўцу, які згаджаецца перавезьці адвезаных падшпаркаў праз мытню. Са скрываўленымі сэрцамі кідаем дрыны для намету, якія пёрлі аж з Горадні. Зрэшты, яны сваю справу зрабілі: па дарозе ў нас двойчы правяралі паперы ўмерана гжэчныя зомбі. Потым па рацыі перадалі: дурняў з дрынамі не чапаць. У адваротным кірунку цягнуцца шэрагі прыпанкаваных басоўшыкаў, якіх не пусцілі празь недахоп грошай на пражытак.

Ужо на польскай мяжы, калі ў пашпарце стаіць пячатка, а ў колькіх кроках — варожа капіталістычная краіна, кампутар высьвятляе, што на Басы я маю права ехаць толькі ў жніўні месяцы, бо так напісана ў візе. Цётухна-кампутар выпісвае афіцыйную паперу ды заварочвае на Радзіму пад высокапартрытычныя энкі. Гэткім абломам завяршаецца чарговы залёт Болачка.

У адваротным выпадку я б распявала пра

хрупаньне падабранай на сьметніку каўбасы з жывымі панкамі, казкі пра страшных скіноў, жалобу з нагоды адсутнасьці Касі Камоцкай. Гарланьне: «Крама» — наша мама, а «Ullis» — рулез» (вар. — «наша ўсё»). Адвезаныя скокі (згадваеш погляд маралістых на Купальле: «Бясоўскія пляскі. Отракам аскварненьне, дзевам растленьне»). Памідораў, які чапляецца за мікрафона, каб ня гэпнуцца. Заціснутыя арганізатарамі традыцыйныя значкі (замест іх — пячатка на руцэ). Асымільаваныя беларусы ды абеларушаныя палякі («Заб.ішча!») сымбалічна лыкаюць кактэйль «Бел-польскае пяднаньне» (нашая гарэлка ды іхняе чарніла). Фатаздымкі ранішняга поля бойкі, водар перагару ды драматычныя ўспаміны (ці ня менш драматычная амнэзія) застаюцца да наступнага Басовішча.

Да спатканьня на негасьцінай польскай зямлі, панове!

Болачка

Інтэграцыя. Без гістэрыі

Андрэй Кузьменка, лідэр папулярнага кіеўскага гурту «Скрябін», возьме ўдзел у «Крамбамбулі». Андрэй даў згоду праспяваць з Вольскім песняю «Суседзі».

«Скрябін» днямі мусіць прыехаць у Менск для запісу. Як сказаў Кузьма, «до Вольскаго іду після 18-го», хоць гурт цяпер і звышзагружаны канцэртнымі выступленьнямі. «Скрябін», які нядаўна адсвяткаваў сваё 15-годзьдзе, перад выездам у Менск даў два выступы ў Партугаліі, а адразу пасля нас едзе на гастролі ў Амэрыку.

Народны Скрыпка і «Краіна мрій»

А тым часам Алег Скрыпка, які ў свой час ад удзелу ў «Крамбамбулі» адмовіўся, бо «бачыў сябе ў рэчышчы аўтэнтчнага этнічнага мастацтва»,

стаўся ініцыятарам найбуйнейшага ў славянскім сьвэце фольк-фэсту «Краіна мрій» (такую ж назву мае адзін з першых альбомаў «ВВ»). У мінулыя выходныя ў Кіеве на Пеўчым полі адбывалася пазбаўленае аналягаў як па маштабах, так і па канцэпцыі дзейства, у якім бралі ўдзел найлепшыя прадстаўнікі ўкраінскага фольк-мастацтва і каля двух дзясяткаў запрошаных з паўтара дзясяткаў краін — сярод іх і наш «Палац».

Сьвята праходзіла ў выглядзе народнага гуляньня-кірмашу: усе ахвотныя цягам некалькіх дзён маглі развучваць народныя песні, танцы пад жывое музычнае суправаджэньне. Ладную частку

плошчы займалі «майстэрні» — кавалі, разьбяры, ткачы, майстры пляцення з лазы, вышываньня, вырабу старажытных музычных інструмэнтаў.

А ўвечары на адмысловых сцэнах гучалі этна-джаз, этна-рок, сучасны раманс. З гаспадароў былі сам Скрыпка, народная артыстка Ўкраіны Ніна Матвіенка, «Мандры», з гасьцей — малдаўскі «Здоб шы Здуб» (удзел якога ў «Крамбамбулі» плянуецца на будучыню), чэскі «Sankisou» і фінскі «Spontaanii Viite».

На пытаньне «Навошта гэта Вам?» галоўны ініцыятар фэсту Алег Скрыпка, які зьяўляецца адначасова й франтмэнам украінскага року, адказвае сэнтымэнтальна: «У юнацтве ўсе мы касмапаліты, а потым усё адно вяртаемся дамоў...».

Уражвае пералік спонсараў канцэрту — зь дзясяткаў аргані-

Алег Скрыпка (у цэнтры) з ансамблем «Галічына» і фольк-гуртам «Божычы».

Лідэр «Скрябіну» Кузьма запіша «Суседзяў» з Вольскім.

заций, дзяржаўных, грамадзкіх і прыватных: Брытанская Рада, амбасада Фінляндыі ва Ўкраіне, Чэскі культурніцкі цэнтар і нават адно дзіцячае выдавецтва... Цяжка ўявіць сабе такое цяпер у Беларусі — нават калі б і знайшоўся такі заўзяты ініцыятар і арганізатар. Застаецца парадавацца за суседзяў і пакуль што задаволіцца чарговым «Славянскім базарам».

Алесь Квіткевіч

ПАЛЯРОІД

Сустрэча на Дзімітрава, 3

Алесь Шатэрнік

Мне часам мроіліся ледзь чутныя галасы, і гукі менскіх мураў вабілі сваёй настальгічнай цішынёй мастацкіх майстэрняў, колішняга двухпавярховага будынку — былой сынагогі, што выспай узвышалася ў суквецці бэзу і яблынь у старым Ракаўскім прадмесьці. Сьцішаліся ў прасторы, сплывалі ў часе...

Шматпакутны дамок, што прыляпіўся на рагу Шпалернай і былой Вялікай Татарскай... Хто толькі не перабываў у гэтым дамку, хто толькі не пісаў аб ім, не бараніў яго.

Мая ранішняя вандроўка ў нядзелю на ровары прывяла мяне ў гэтае месца, дзе я правёў два дзясяткі сваіх гадоў. Тутака нарадзіліся мае «Рагнеда» і «Гусоўскі», «Дунін-Марцінкевіч» і «Сыракомля», «Колас-настаўнік» і «Максім Багдановіч». Тутака бывалі ў маёй скульптурнай майстэрні Ўладзімер Караткевіч, Васіль Быкаў.

- Герасімаўна жыве ў гаражы, бо
- збудаваныя для элітных жылцоў
- кватэры каштуюць дорага і дом да
- канца не заселены, таму ёсьць
- магчымасьць некаторы час вось так
- праіснаваць.

Зянон Пазыняк праводзіў тут першыя сходы Народнага Фронту...

Мінула чатыры гады, як пераехаў я ў новую майстэрню, а на Дзімітрава амаль што і ня быў... Старажытны будынак зьнеслі, а на яго месцы паўстаў псэўдасэцэйны чатырохпавярховы гмах з вялікай шыльдай, на якой буйнымі літарамі пазначана, што гэта «Дзімітрава, 3».

Днямі на радыё «Свабода» чуў Валерыю Навадворскую, якая прыгадала арыгінальны погляд на паводзіны людзей у дачыненні да ўлады. Што часам людзі сябе паводзяць як «цуцыкі»: сабака — той можа агрызнуцца ці нават укусіць, калі яго крыўдзяць, а ў «цуцыка» паводзіны вядомыя — «паводзіць сябе як цуцык»; так часам і людзі — як у нас, так і ў Расеі: улада будзе зьдзекавацца, а мы застаёмся «цуцыкамі».

Прыгадваю гэта таму, што, павольна набліжаючыся на ровары да знакамітага месца на Дзімітрава, 3, заўважыў двух сабак; няўжо, думаю, зараз убачу Герасімаўну, якую выслялі з гэтых мясцін, а яна патрабавала сваё: «Тутака пра жыла паўвеку і ў іншае месца адсюль не паеду!»

А хто ж будзе слухаць яе, ахвяру апошняй вайны, бацькі якой загінулі ў партызанах, якая адпрацавала ў пральні 40 гадоў, засталася адна, адмовілася ад

пэнсіі, патрабуючы свайго, не хацела перабірацца ў спальныя мікрараёны, так і зьвязала свой лёс, сваё жыццё з гэтым раёнам і гэтымі сабачкамі. Усе гады, пакуль знішчалася старажытнае Ракаўскае прадмесьце, Герасімаўна перабірлася з аднаго ўцалелага дамка ў другі разам са сваімі сабачкамі. Некалькі год, амаль зь дзесяць, насупраць маёй майстэрні, вокны ў вокны, яна пражыла з чалавекам трагічнага лёсу — Аляксандрам Жаданам.

На мяжы 70—80-х раніцай ля дому №7 можна было заўважыць цікавага прыгожага чалавека з барадою, які хадзіў на Машэрава па газэты ў суправаджэньні сабакі-павадыра Джэка. Зрок у Жадана быў амаль страчаны, тым ня менш, празь вялізныя акулэры ён даведваўся аб апошніх навінах. Зрок страціў Апанасавіч не ад хвароб, а ад катаваньняў у кадэбісцкіх засьценках. Набліжаліся часы перабудовы, і больш за іншых, як ніхто ён гэта адчуваў...

Апанасавіч памёр раніцай у двары нашых майстэрняў, Джэка і яшчэ пару сабак, Зору і Мілечку, злавілі сабакаловы... а Герасімаўна, калі зламалі дом №7, перабралася ў наш будынак, адкуль мы паціху пераяжджалі ў новыя майстэрні.

Ужо былі адключаны і электрычнасьць, і ацяпленне, і вада — залішне гаварыць, што нас папросту выжывалі. Яшчэ некаторы час гістарычны будынак імкнуліся ўратаваць. Якаў Гутман зладзіў пару мітынгаў, але гэта не дапамагло.

І апошнім чалавекам у гэтым апошнім доме заставалася яна — Герасімаўна (Настасья Герасімаўна Ўласевіч), якую я і не спадзяваўся ўжо ўбачыць... І вось — такая сустрэча!

Аказалася, яна жыве... у гаражы, бо збудаваныя для элітных жылцоў гэтага дому кватэры каштуюць дорага і дом да канца не заселены, таму ёсьць яшчэ магчымасьць некаторы час вось так праіснаваць.

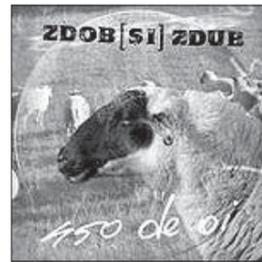
Тым часам да нас падбег шыкоўны чорны рызыншаўцэр, адзін з уратаваных Герасімаўнай... Да яго кінулася пара цуцыкаў, ласкава віхляючы хвосцікамі, і ён годна пакрочыў зь імі ў расчыненыя дзьверы гаражу.

Дом на Дзімітрава, 3. Малюнак аўтара.

ДЫСКАГРАФІЯ

Zdob si Zdub. — «450 de oi». CD-Land Records. 2004

450 авечак

Новы альбом «450 авечак» кішынёўскага «Zdob si Zdub» беларускага слухача можа зацікавіць хоць бы тым, што ня выключаны ў далейшым і ўдзел малдаванаў — усьлед за ўкраінцамі — у «Крамбамбулі».

«450 авечак. Для чабана — гэта 245 дзён адзіноты. Для ваўка — 450 вярэраў. Для васьмі сабак — 450 аб'ектаў, якія трэба пільнаваць. Для тых, хто шукае, — 450 званочкаў. Для тых, хто знайшоў, — 900 вачэй, што глядзяць з замілаваньнем. Для тых, хто грас, — 900 вушэй, што слухаюць мэлэдыю флуэра. Для тых, хто стрыжэ поўсьць, — 9000 пар шкарпэтак, коўдраў і швэдраў. Для зямлі — некалькі стаптаных лугоў. Для душы — 450 астральных кантактаў. Для космасу — 450 боскіх стварэньняў. Для вас — 450 кіляграмаў брынзы. Для нас — 10 песень і адзін альбом. Слухай 450 авечак!»

АК

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Байран Дж. Дон-Жуан; Працоцтва Дантэ: Паэмы / Перастварыў на бел. мове У.Скарынін. — Менск: Мастацкая літаратура, 2004. — 479 с. 1500 ас.

Пасля перакладу Дантавай «Боскай камэдыі» У.Скарынін па гарачых сьлядах перастварыў па-беларуску Байрана. Дзьве паэмы ангельскага рамантыка ўбачылі сьвет у сэрыі «Скарбы сусветнай літаратуры». Цана ў «Цэнтральнай кнігарні» 14070 руб.

Наша перамога: Хроніка вялікай айчыннай вайны / Уклад. Кадзет М., Саламаха У. — Менск: РВУ «Літаратура і мастацтва», 2004. — 320 с.: іл. 3000 ас.

Пры падрыхтоўцы выданьня, якое адкрываецца прадмоваю Т.Бондар, выкарыстаны ўспаміны, дзёньнікі, лісты розных асоб. Друкуюцца таксама рэдкія фатаздымкі з фондаў Беларускага дзяржаўнага архіву кінафотадакумэнтаў. Знайшлося месца й для Васіля Быкава — пра яго ў артыкуле «Кожны дзень у разьведку» піша М.Матукоўскі.

Мой малітоўнік / Пераклад на беларускую мову пастара Мікалая Бадрусева. — Lutheran Heritage Foundation, 2004.

«Усёмагутны Божа, я ўдзячны за ўсё тое, што Янка Купала і ўсе вялікія беларусы зьдзейснілі для нашай краіны. Гэта ўсё сталася толькі дзякуючы Тваёй дабрыні, мой Божа, што Ты зьбярог наш народ, даў нам волю й даеш нам будаваць незалежную дзяржаву...» Гэтыя словы ўзяты з малітвы «На дзень нараджэньня Янкі Купалы», што разам зь іншымі малітвамі, а таксама з «Бласлаўленьнямі гасподнімі», «Выдатнымі разьдзеламі Старога Запавету» ды «Выдатнымі разьдзеламі Новага Запавету» зьмешчана ў гэтым пратэстанцкім малітоўніку. Сярод іншых малітваў мы знаходзім такія, як «Пасьля атрыманьня вышэйшае пасады», «Малітва беспрацоўнага», «Малітва бізнэсмэна», «За студэнта каледжу, які навучаецца далёка ад дому», «Малітвы ў шпітальнай палатцы», «За мір», «На дзень памяці ахвяраў палітычных рэпрэсій» ды іншы.

Сьвятар Мікалай Бадрусеў імкнецца знайсці адметны стыль сумоўя з Госпадам — і меў у гэтым сэнсе ўдзячы.

Лявон Баршчэўскі, Тацяна Вабішчэвіч

Шыльды Русаку й Масьленьнікаву

У Менску неўзабаве маюць зьявіцца дзьве новыя памятныя шыльды. Да 25 лістапада павінна быць усталяваная шыльда паэту-песеньніку Адаму Русаку (пр.Скарыны, 43), аўтару песняў «Бывайце здаровы», «Не за вочы чорныя», «Толькі з табою». Будзе ўшанавана таксама памяць Паўла Масьленьнікава (вул. Сурганова, 44), мастака-пейзажыста, а між іншым аўтара карціны «Вызваленне Магілёва».

«Пацёмкінская» музыка

Брытанскі гурт «Pet Shop Boys» запісвае музыку да клясыкі савецкага кіно — нямога фільму Сяргея Эйзенштэйна «Браняносец «Пацёмкін»» (1925). Саўнд-трэк будзе запісаны сумесна з сымфанічным аркестрам Дрэздэну, 12 верасья яго зайграюць на Трафальгарскім пляцы ў Лёндане. Музыка «Pet Shop Boys» — трэцяя спроба агучыць «Пацёмкіна», стужкі, прызнанай найлепшым фільмам усіх часоў і народаў. Раней пісалі музыку Дзьмітры Шастаковіч ды Эдмунд Майзэль.

Краўчык — 40 на сцэне

Кшыштаф Краўчык на фэстывалі ў Сопаце мае адзначаць 40-годзьдзе свайго сцэнічнага жыцця. На юбілейны канцэрт 20 жніўня, мабыць, прыедзе Горан Брэгавіч. Краўчык абяцае выканаць толькі 12 песень.

Рыбалка ў гонар Хема

105-годзьдзе Эрнэста Хемінгуэя грузінскі пісьменьнік адзначылі рыбалкай. 32 паэты і пісьменьнікі з розных рэгіёнаў краіны рыбачылі ў гонар аповесці «Стары й мора», за якую Хем атрымаў у 1954 г. Нобэлеўскую прэмію. У юбілейнай рыбалцы ўзяў удзел і найстарэйшы грузінскі пісьменьнік Оція Іясэліяні.

АВ; БелаПАН, Gazeta.pl

Якая будучыня ў беларусаў?

Паводле апошняга перапісу насельніцтва, у 1999 г. беларусы ў нашай краіне складалі 81,2%, а 73,7% ад усяго насельніцтва назвалі беларускаю сваёй роднай мовай. Гэтыя лічбы надаюць аптымізму, каля ня браць пад увагу матывацыю вызначэння сваёй нацыянальнай прыналежнасці і роднай мовы. Так, адны называюць сябе беларусамі на падставе нацыянальнага паходжаньня, другія — тэрытарыяльнага, а нехта звязвае на нацыянальна-культурны кантэкст. Нешта падобнае тычыцца і роднай мовы. Тут лёгка ў кожнага свая. Неадназначнасці разуменьня можна называць, калі фармулёўкі пытанняў зрабіць больш дакладнымі. Напрыклад, замест роднай мовы пытаць: «На якой мове вы найболей размаўлялі ў маленстве?» Усё гэта застаецца на ўзроўні пажаданьняў да наступнага перапісу. А на сёння вынікі русіфікацыі ў Беларусі больш-менш аб'ектыўна можна ацаніць менавіта па прыналежнасці жыхароў да нацыянальна-культурнага кантэксту, які

- У гарадах толькі 19,8%
- жыхароў заявілі на
- перапісе, што
- размаўляюць па-
- беларуску ў сям'і.
- Амаль усе яны ў веку ад
- 50 год і старэйшыя.

вызначаецца паводле мовы ў сям'і. Нешта можа запярэчыць, маўляў, беларуска-культурны змест можа існаваць і ў расейскамоўнага жыхара. Так, гэта будзе таксама слушна, бо ў рэчаіснасці маюць месца разнастайныя сытуацыі. Але трэба ўдакладніць, што ў дадзеным выпадку рэалізуецца ўсёго толькі віртуальны стан, які ёсць вынікам асыміляцыі і ўрэшце мусіць вырашыцца альбо зьменай мовы жыхара ці яго нашчадка на беларускую, або зьменай нацыянальна-культурнага кантэксту на расейскі.

Такім чынам, амаль усе насельніцтва Беларусі ўмоўна разьмяркоўваецца па трох станах — беларуска-культурным, віртуальным, расейска-культурным. Ад таго, які стан прадугледжваецца ў канцэпцыі разьвіцця дзяржавы, залежыць як лёс карэннага этнасу, так і нацыянальная будучыня краны. Моўная статыстыка не дае беларусам падставаў цешыцца. Толькі 36,66% ад усяго насельніцтва Беларусі заявілі, што ў сям'і яны размаўляюць па-беларуску. Зь іх 62,57% жывуць у вёсцы, і яны складаюць 74,72% ад агульнай колькасці вясковых жыхароў. Дык і вынікае, што беларуская культура ды мова трымаюцца на выміраючай вёсцы і маленкіх мястэчках. А пра якую перспэктыву іх разьвіцця ў гэтым выпадку можна казаць? Да таго ж рэшткі натуральнага нацыянальна-культурнага асяроддзя ўсё актыўней руйнуюцца існай сыстэмай адукацыі ды сфэрай выкарыстаньня расейскай мовы і культуры на дзяржаўным узроўні.

У гарадах толькі 19,8% жыхароў

заявілі, што размаўляюць па-беларуску ў сям'і. Але самае жалівае — амаль усе яны падчас апошняга перапісу былі ў веку ад 50 год і старэйшыя. Звычайна ў такім узросце за сваіх дзяцей ужо не адказваюць. Іх дзеці, натуральна, асыміляваліся і трапілі ў іншы стан. Паводле самых аптымістычных прагнозаў, беларуска-культурная гарадзкая група да 2009 г. скароціцца на 20—25%. Сытуацыя беларускага этнасу, як бачым, катастрофічная ў параўнаньні зь іншымі славянскімі народамі, што маюць свае дзяржавы. Ці ўважае на гэта Камітэт па нацыянальнай бясьпецы? Спыніць праэкт русіфікацыі можна выключна неппулярнымі захадамі, падобнымі да тых, якімі нас асымілявалі. Ні аб якой дэмакратыі або лібэралізьме ў культурна-моўным пытаньні на дзяржаўным узроўні нават гаворкі вельмі ня можа. Бо ці мае хворы ў крытычным стане права выбраць? Не. Яго лёс вырашаюць лекары — адмыслоўцы ў мэдычнай справе. Але гэта ўжо пярэчыць папулярскаму характару дзяржаўнай палітыкі.

Ігар Хаменка, Менск

ХРОНІКА

Падатковая інспэкцыя пачала праверку філіі Беларускай жаночай лігі ў Барані (Аршанскі р-н). 14 ліпеня на дэпутата Мастоўскага раённага Савету дэпутатаў, сябра ПКБ **Аляксандра Будайкіна** ўчастковы склаў пратакол за распаўсюджваньне друкаванай прадукцыі. Яму таксама прыйшла пазва да раённага пракурора. Актывістку Партыі працы з Наваградку **Ларысу Бухаленку** 14 ліпеня выклікалі ў ГУУС, дзе пытаўся пра яе палітычную дзейнасьць і графілі ператрусам. Пасья жанчыне зачыталі «папярэ-джаньне», якім забаранілі «распаўсюджваць друкаваную прадукцыю ня ў час агітацыйнага пэрыяду». Бухаленка напісала ў пракурору скаргу на незаконны дзеянні міліцыянтаў. У Жыровічах 14 ліпеня падчас раздачы ўлётак кааліцыі «5+» затрымалі кіраўніка Слонімскай арганізацыі ПБНФ **Івана Бедку** і сябра партыі **Алесь Масюка**, пратрымалі ў пастарунку, склалі пратаколы і канфіскавалі ўлёты. 15 ліпеня ў Жодзіне затрымалі лідэра Менскай абласной філіі «Маладога фронту» **Паўла Красоўскага**: у яго канфіскавалі 10000 улётак супраць трэцяга прэзыдэнтскага тэрміну, склалі пратакол за распаўсюджваньне матэрыялаў і заклік да зьмены канстытуцыйнага ладу. 17 ліпеня кіраўніка Жодзінскай філіі ПБНФ **Аляксея Лапіцкага** выклікалі ў міліцыю для тлумачэньня «па факце зьяўленьня» ў горадзе ўлётак кааліцыі «5+». Калегія Гарадзенскага аблсуду 16 ліпеня прыняла да разгляду касачэйную скаргу гарадзкой арганізацыі **Таварыства беларускай мовы і грамадзкага аб'яднаньня «Бацькаўшчына»** на рашэньне гаспадарчага суду, які пастанавіў выселіць гэтыя арганізацыі з арандаваных памешканьняў. Актывіста «Хартыі'97» **Андрэя Саньнікава** 19 ліпеня выклікалі ў пракурору: у яго патрабавалі тлумачэньняў у сувязі з публікацыяй 12 ліпеня ў газэце «Washington Post» артыкулу Саньнікава і журналіста Марка Лензы «Тэарэтычныя сувязі Беларусі». Менскі гарадзкі суд 19 ліпеня адхіліў касачэйную скаргу старшын БХК **Тацяны Працкі** на ранейшае рашэньне Першамайскага райсуду. Працкія патрабавала ад БТ аб'яражэньня паклёпу, нібы яна скрала 900 тыс. далараў замежнай дапамогі. Суд прызнаў зьвесткі непацверджанымі, але зьявілі ў тым ня ўбачыў.

На затрыманых падчас раздачы ўлётак 24 чэрвеня актывістаў кааліцыі «5+» **Зьмітра Салаўёва**, **Аляксея Трубікіна** і **Іну Барысевіча** наваполацкія міліцыянтскія пратаколы задняй даты, прычым пазначылі дзень затрыманьня 30 чэрвеня. 20 ліпеня берасьцейскія органы МУС адмовілі **Паліне Панасюк** у дазvole на выезд за мяжу: маўляў, не сплаціла штраф у 1,5 млн руб. за ўезд у «Ланцугу неабавязковых людзей», хаця прусуд быў у тым самым годзе адменены аблсудом. 20 ліпеня міліцыя Менскага раёну завяла крымінальную справу з нагоды зьнікненьня **памятнай шылды ў Курапатах**. Кіраўніцтва магілёўскага заводу «Зэніт» 20 ліпеня папярэдзіла пярвіч **Свабоднага прафсаюзу беларускага**, што пазбаўляе яе юрыдычнага адрасу, кіраўнік арганізацыі **Юры Новікаў** мае абскардзіць рашэньне ў судзе. 20 ліпеня актывіста прафсаюзу РЭПАМ, вэтэрана аўганскай вайны, інваліда III групы, сьлесара 6-га (найвышэйшага) разраду **Алега Барышкіна** зьвольнілі з Барысэўскага заводу аўтарактарнага электраабсталяваньня

(БАТЭ) паводле скарачэньня кадрў, вусныя папярэдзаныя пра магчымае зьвальненьне атрымалі іншыя актывісты РЭПАМ. Соём ПБНФ 21 ліпеня абскардзіў адмову ў распачынаньні справы пра абарону дзелавой рэпутацыі да БТ і Ю.Пракопава. 21 ліпеня ў Менску падчас акцыі, прымеркаванай да 10-годзьдзя прэзыдэнтства Лукашэнкі, былі затрыманы **Хведар Паўлочэнка** (папярэ-джаньне), **Дзяніс Быстрык** (3 сутак), **Зьміцер Бандарэнка** (15 с.), **Аляксей Ляўковіч** (50 б.в.), **Яўген Афангель** (10 с.), **Павал Юхневіч** (10 с.), **Любоў Кучынская** (20 б.в.), **Павал Хівуц** (3 с.), **Павал Дзем'янюк** (папярэ-джаньне), **Сяргей Сарагавец** (30 б.в.), **Настасья Азарка** (5 с.), **Алесь Васілеўскі** (5 с.), **Андрэй Асмалеўскі** (30 б.в.), **Ігар Кліўко** (3 с.), **Зьміцер Вайтко** (10 б.в.), **Сяргей Лятко** (20 б.в.), **Павал Мікулович** (20 б.в.), **Руслан Харкевіч**, **Артур Фінькевіч** (10 с.), **Максім Вінярскі** (10 с.), **Анатоль Бельскі** (3 с.), **Ігар Нязоўцаў** (5 с.), **Павал Беланоўскі** (40 б.в.), **Алег Корбан** (10 с.), **Алесь Моніч** (3 с.), **Аляксандар Беланоўскі** (20 б.в.), **Аляксандар Козік** (3 с.), **Зьміцер Моніч**, **Мікалай Шаптыга**, **Яўген Палішчук**, **Іван Шугко**, **Аляксандар Малчаню** (правёў суткі ў прыёмніку-разьмеркавальніку для непаўналетніх), **Кацярына Сьмірнова**, **Кірыла Рабыкін**, **Марк Шубараў**, **Глеб Маліноўскі**, **Арцём Скорбагаты**, **Максім Козел**, **Яраслаў Еўдачкоў**, **Міхаіл Кандрашоў**, **Максім Громаў**, **Аляксей Васьюковіч** (правёў суткі ў прыёмніку-разьмеркавальніку для непаўналетніх), **Юля Гарачка**, **Зьміцер Бародка**, **Валер Мазынскі**, **Уладзімер Кішкурна**, **Антон Кішкурна**, **Зьміцер Дашкевіч**, **Барыс Гарэцкі**, **Віктар Янчурэвіч**, **Мікіта Краноў**, **Алесь Кірзкі**, **Уладзімер Канаш**, **Павал Фігурын** і **Кастусь Гарэцкі**. Усіх затрыманых «Міжнародная амністыя» абвясціла вязьнямі сумленьня. Затрыманы **Руслан Харкевіч** 21 ліпеня трапіў у больніцу са страсеньнем мозгу сярэдняй ступені цяжкасці. Таксама яго выклікалі на адміністрацыйную камісію Партызанскага раёну па адміністрацыйнай справе «за антысанітарыю» — расклеіў ўлётак напярэдні 21 ліпеня. У Віцебску 21 ліпеня падчас акцыі, прымеркаванай да 10-годзьдзя прэзыдэнтства, былі затрыманы **Яўген Інц**, **Андрэй Андрэў**, **Міхаіл Рухман**, **Юры Кутмяшэнка**, **Генадзь Ананьеў**, **Уладзімер Шанцаў**, **Алена Залеская**, **Міхаіл Трафімаў**, **Уладзімер Аляксенка**, **Сяргей Салоднік**, **Мікалай Іваноў**, **Аляксандар Салаўёў**, **Сяргей Стральцоў**, **Кірыла Шаранкін**, **Зьміцер Сялюк**, **Сьняжана Цярэшка**, **Яўген Балаган**, **Леанід Бурачэўскі**, **Міхаіл Радзевіч**, **Улад Токараў**, **Зінаіда Церашонкава**, **Роза Пушкарова**, карэспандэнтка радыё «Свабоды» **Браніслава Станкевіч**, **Сяргей Серабро**. Машыну дэпутата Менскага райсавету (ПБНФ) **Юрася Язновіча** міліцыянтскія затрымалі 21 ліпеня, калі ён вяртаўся з акцыі пратэсту, у пастарунку міліцыянтскія павалілі яго на падлогу і адабралі асабістыя рэчы. Дэпутат накіраваў пракурору Савецкага раёну Менску скаргу. Актывісты «Зубра», якія пасья мітыngu 21 ліпеня адправіліся да Савецкага РУУС, куды завезьлі затрыманых, былі самі затрыманы без тлумачэньня прычынаў і вывезены за горад: **Яўген Сліч**, **Павал Паддубны**, **Паліна Стралева**, **Паліна Выглазава**, **Тацяна Шматок**,

Дар'я Мірашнічэнка, **Арцём Ластавецкі**, **Алена Пятрушка**, **Станіслаў Кучынскі**, **Юлія Калейнікава**, **Уладзімер Луг**, **Вікторыя Н.**, **Галіна Вайніловіч**, **Крысьціна**, **Алесь Новікава**, **Юры Галіцкі**, **Руслан Восіпаў**, **Карына**, **Вольга Астрэйка**, **Алена Шаблінская**, **Надзея Шаб-лінская**, **Зьміцер Аскерка**, **Сяргей**, **Аляксандар Карашыч**, **Ганна Невядомка**, **Марыя**. Супрацоўнікі АМАПу паадбірлі ў іх майкі з сымбаламі арганізацыі, ланцужкі і гадзіннікі, людзі маюць намер зьявіцца ў суд. Затрыманы на акцыі ў зьбіты 17-гадовы **Міхаіл Аўдзееў** 22 ліпеня быў шпіталізаваны зь пераломамі некалькіх рэбраў: на апэрацыі яму выдалілі буйную гематому ў раёне селязёны. **Гурт «Палац»**, які выступіў на акцыі, 22 ліпеня зьвольнілі зь дзяржаўнага УП «Белканцэрт». Галоўную рэдактарку гарадзенскай недзяржаўнай газэты «Біржа інфармацыі» **Алену Раўбецкую** 21 ліпеня выклікалі ў пракурору для лісьмовага тлумачэньня, чаму ў публікацыі А.Мілікевіч названы старшынём Беларускай асацыяцыі рэсурсных цэнтраў, калі такая не зарэгістравана. 21 ліпеня Гарадзенская пракуратура распачала крымінальныя справы за арганізацыю несанкцыяванага мітыngu на Першамай супраць кіраўніка Агульнанацыянальнага страйкаму прадрманьляніка **Валер'я Леванеўскага**, ягонага сына **Уладзімера**, намесьніка **Аляксандра Васільева** і **Натальі Васільевай** (жонкі). Магчымае пакараньне — да 3 гадоў знявольненьня. 22 ліпеня Леванеўскі, якога трымаюць у турме, абвясціў галадоўку. У Гаспадарчым судзе Менскай вобласці 22 ліпеня распачаўся разгляд касачэйнай скаргі падатковай інспэкцыі па справе **БХК**. 22 ліпеня калегія Гарадзенскага абласнога гаспадарчага суду пацвердзіла папярэдняе рашэньне гэтага суду выселіць з арандаваных памешканьняў гарадзкую арганізацыю ТБМ і грамадзкае аб'яднаньне **«Бацькаўшчына»**. Кіраўнічка беларускай праграмы Фундацыі імя Сьцяпана Батуры (Польшча) **Ангешка Камароўска** 22 ліпеня была дэпартаваная зь Беларусі як непажаданая асоба. 24 ліпеня ў Мазыры абакралі кватэру старшын мазырскай арганізацыі АГП **Анатоль Петухова** — правялі ператрус ягоных папер і забралі стрэльбу, пакінушы грошы і іншыя каштоўнасьці. Тамсама 25 ліпеня невядомыя зьбілі старшыню гомельскай абласной арганізацыі АГП **Леаніда Арлова**, забраўшы ў яго дакумэнты. Гарвыканкам Гомелю адмовіў гомельскай абласной арганізацыі прафсаюзу **«Садружнасьць»** ў падпісаньні дамовы на рэгулярныя экспэрэнсныя перавозкі пасажыраў, бо палічыў гэта «немаэтазгодным». Прафсаюз мае абскардзіць рашэньне ў аблвыканкаме.

У Менску 26 ліпеня падчас распаўсюду ўлётак «5+» затрыманы непаўналетні **Франак Вячорка** і **Макар Ваўчок** — у камісіі па справах непаўналетніх Савецкага раёну на іх склалі пратаколы. 27 ліпеня на 20 б.в. быў аштрафаваны ўдзельнік акцыі 21 ліпеня **Р.Харкевіч**. Старшыня пярвічкі Свабоднага прафсаюзу беларускага Наваполацкай ЦЭЦ **Вадым Духомэнка** 27 ліпеня атрымалі папярэдзаныя ад пракурора пра магчымае прыцягненьне да адміністрацыйнай адказнасці за выступы ад імя арганізацыі, «не зарэгістраванай у вызначаным парадку».

АШ

ІНІЦЫЯТЫВЫ

Відавочная відэастратэгія

Да ўсіх бедаў беларусаў далучылася яшчэ і культурная агрэсія, якая, падобна да нэўтроннай бомбы, зьмярцвяе ўсё беларускае без заўважных разбурэньняў звонку. Прывяду адзін прыклад. Тысячы сем'яў у Баранавічах глядзяць па тэлеканале «Інтэкс» перадачу «Примите поздравления». Вядучая чытае віншавальныя зьвяжы, пасья ідзе замоўлены відэакліп.

Ані слова на беларускай мове! Якіх толькі відэакліпаў мы ні нагледзеліся! «Если б было море воды, я б в нём был подводной лодкой...» («Дюна»), «В «Лазурном» шум и песни, и там братва гуляет, и не мешают мусора...» (Міхаіл Круг)... Шыкоўныя відэафрагмэнты кліпы запалоньваюць душу моладзі, фармуючы бандэжымаўска-хмельна-распусны лад жыцця і зацэментуючы ў сьвядомасьці чужую мову.

Які ж выбар далі беларусу, калі на тэлеканале «Інтэкс» да нядаўняга часу было менш за 10 песень на беларускай мове і больш за 300 — на расейскай ды ангельскай?

Скажаце, што пра густы не спрачаюцца? У грамадзтве, якое ня хоча сябе зьнішчыць, густы выхоўваюцца! У тым ліку і песьнямі.

Сябры грамадзкай арганізацыі «Творчае згуртаваньне «Святліца» з Баранавіч выбралі і раздрукавалі шэраг беларускіх віншавальных вершаў да розных нагодаў, сабралі відэазапісы беларускамоўных кліпаў і канцэртных выступленьняў ды падалі гэты матэрыял на тэлеканал «Інтэкс». Сьпіс гэтых песень і вершаў быў зьмешчаны ў адмысловых тэчках «Беларускае віншаваньне» і таксама аддадзены на тэлеканал для вядучых перадачы і для лю-дзей, якія прыходзяць замаўляць песьні ці замаўляюць іх па тэлефоне.

Некалькі грамадзкіх арганізацыяў з Баранавіч напісалі калектыўны зварот да «Інтэксу», і пасья лянпростых перамоў для большасці беларускіх песень і вершаў быў атрыман дазвол на трансляцыю ў перадачы «Примите поздравления». Цяпер тут можна замовіць песьні «Сяброў», «N.R.M.», Якава Навуменкі, Ірыны Дарафеевай...

Канечне, народ ня кінуўся замаўляць беларускія віншаваньні, бо яго прывучылі слухаць чужое, а па-другое, у Беларусі папросту мала відовішчых беларускамоўных відэакліпаў. Людзі нават і не ўяўляюць сабе, што і словы вядучага, і вершы, і песьня — усё можа быць беларускім.

З гэтага вопыту і разваг сама сабою направаецца патрэба выпрацоўкі стратэгіі беларусізацыі мясцовых тэлеканаліў.

Пэрспэктыва палягае ў стварэньні недзяржаўнага грамадзкага збору ўсіх відэазапісаў беларускамоўных песень, кліпаў, мастацкіх, мультыплексічных і дакумэнтальных фільмаў ды ў забесьпячэньні шырокай магчымасьці грамадзтва карыстацца гэтым зборам.

Сёньняшня Беларусь падобна да палаючага дому, у якім людзі ня ведаюць, што ратаваць найперш. Але і песьні — не апошня справа. Як аднойчы сказаў кампазытар Алег Елісееў, «па-беларуску народ спаточна засьпявае, пасья загаворыць, пасья пачне думаць».

Алесь Бакач, Баранавічы

Абы танчыць наўчыўся

Тацяна Барысік

Пачаліся сёлетнія ўступныя іспыты ў вышэйшыя навукальныя ўстановы другога пакоу. І калі яшчэ 5—10 год таму прымаўка абітурыентаў 30-х гадоў мінулага стагодзьдзя «Перш куды хачу, куды хачу, а пасья — куды ўб'юся, куды ўб'юся» ня траціла сваёй актуальнасці — спадзяваліся, што пакуль адвучыцца, нешта зьменіцца, — дык цяперашняй уступнай кампаніі больш адпавядае народная мудрасьць іншага кшталту: «Абы танчыць наўчыўся, а рабіць доля навучыць».

Шмат хто з абітурыентаў здае ў прыёмную камісію вынікі тэстаў, дакумэнты і едзе адпачываць. Бацькі спакойна прамаўляюць:

— Няхай паспрабуе. Не дык не.

Пойдзе на завочнае ці на платнае.

Зьмірыліся з тым, што іхнія дзеці — толькі іхні клопат. Раней такое ў сьне не сасьнілася б. Выпускнікі вясковых школ, якія ў ПТВ мерацца, часта не турбуюцца аб выбары жыцьцёвага шляху, пакуль сена не пасушаць. Шмат дзе ў глыбінцы пытаньне аб будучай прафэсіі наагул у значнай часткі выпускнікоў, асабліва базавай школы, выклікае сьмех. А заява выдатніцы «Хацелася б зьвязаць сваё жыцьцё з мэдыцынай» успрымаецца з такім зьдзіўленьнем, нібыта чалавек у касманаўты сабраўся.

- Само паняцьце прэстыжнай
- спэцыяльнасьці цяпер
- адсутнічае. Ня важна, на каго,
- дзе і як ты вучыўся, — важна,
- дзе ўладзіўся.

— Куды твая дачка паступае?

— У «машынку» (беларуска-расейкі ўнівэрсытэт, былы машынабудульнічы інстытут).

— Вой, колькі іх бадзеецца пасья «машынкі» гэтай. Вось і наш сусед вучыўся, а толку.

— А куды ж тады ісьці? (З размовы.)

А сапраўды, куды? Пасья ўнівэрсытэту харчаваньня таксама не ўладкавацца. Разьмяркоўваюць па ўсёй рэспубліцы, к чорту ў зубы. У мэдуцэальны зьменшлі набор. Мэдыкаў паўсюль скарачаюць. На пэдагогічныя спэцыяльнасьці хаця набор і працягваецца, а маладым пэдагогам працы няма. Ужо і ў сельскай мясцовасьці настаўнікаў аж лішне. Па некаторых прадметах стаўку ня кожнаму нашкобаць. Псыхалогі, арганізатары — амаль паўсюль палова стаўкі. Працаваць нявыгадна: больш за праезд аддасі. Пра эканамістаў, юрыстаў і казаць ня варта — перавытворчыцца. Нават назва адносна новай спэцыяльнасьці — муніцыпальнае кіраваньне — ня лашчыць слых. Кожны разумее: як ёсць патрэбныя сувязі — уткнуць куды-небудзь. Няма — паедзеш па разьмеркаваньні ў сельсавет працаваць. Паступаць куды-небудзь у іншы горад — таксама трэба тройчы падумаць. Ці кампэнсуе картка беспрацоўнага або 150-тысячны заробак у будучыні хаця б дарожныя выдаткі?

Само паняцьце прэстыжнай спэцыяльнасьці цяпер адсутнічае. Ня важна, на каго, дзе і як ты вучыўся, — важна, дзе ўладзіўся.

— Усё роўна вучыцца трэба, — гаворыць мая знаёмая, маці выпускніцы, і дадае са слабай надзеяй у голасе: — Хаця б на каго. Можа, калі спатрэбіцца.

Магілёў

«Беларусь патрэбна, каб Украіна выглядала ня так ужо й дрэнна ў вачох Захаду»

На прэс-канферэнцыі 20 ліпеня Аляксандр Лукашэнка сказаў: «У нас нармальны інвэстыцыйны клімат. Але мы хацелі б, каб ад гэтага прадпрыемства, ад інвэстара, які да нас прыйдзе, была б карысьць і для нашага народу, і для дзяржавы. Мы ідзём на інвэстыцыі, але толькі ў тых сферах, якія сёння не зьяўляюцца «смачнымі кавалачкамі», як вы іх зьявіце, эканомікі. Ну, а ў тых сферах яны ня вельмі хочучы ісьці. Вось і несупадзенне інтэрасаў. Вось толькі ў чым пытаньне. А на юрыдычным узроўні ў нас праблем няма. У нас заканадаўства ня горшае за іншых. І гэта прызнана інвэстарами, што прыйшлі да нас працаваць».

Зусім інакш мяркуе Яханэс Кінскі, генэральны мэнэджэр інвэстыцыйнага гіганту «JP Morgan International Ltd.», які ўжо на працягу чатырох год узначальвае прадстаўніцтва «JP Morgan» у Чэхіі, зьяўляецца галоўным каардынатарам «JP Morgan» у Чэхіі ды Славакіі. Ён дарадца чэскага ды славацкага ўраду ў галіне прыватызацыі тэлекамунацыйных кампаніяў. Ягонья парады таксама адыгралі далёка не апошнюю ролю ў часе перамоваў па далучэньні гэтых краін да Эўразьвязу. Вось што ён сказаў нашаму карэспандэнту ў Празе:

«Часам кажуць, што Беларусь патрэбна для таго, каб Украіна выглядала ня так ужо й дрэнна ў вачох Заха-

ду. Пакуль я ня бачу магчымасьці таго, каб палітычная сытуацыя ў вайшай краіне зьмянілася ў лепшы бок. Але калі гэта ўсё-такі здарыцца, Беларусь праявіць магутны патэнцыял для прыцягненьня інвэстыцый».

Лягічнае пытаньне, ці не зьбіраемся мы інвэставаць у палітычныя партыі, што могуць прынесці зьмены. Насамрэч, мы ўвесь час робім гэта ў ЗША, але ў Эўропе такія інвэстыцыі паўсюль натыкаюцца на непаразуменьне. Укладаць грошы ў палітыку ў Злучаных Штатах можна цалкам празрыста, гэта нікога не здзіўляе. У Эўропе палітычныя рабіць адкрыта амаль немагчыма. Чэскія партыі з задавальненьнем бя-

.....
У Эўропе палітычныя рабіць адкрыта амаль немагчыма.

руць «чорныя грошы» ад каго хочаце, але адразу адмаўляюцца ад легальных інвэстыцыяў, бо баяцца страціць давер у вачах выбаршчыкаў».

Яшчэ адзін паказальны прыклад. Марак Бэлька, які зрабіўся новым прэм'ерам Польшчы, — наш хлопец. Да свайго прызначэньня ён працаваў у «JP Morgan». І цяпер наша кампанія мае велізарную праблему: мы аніяк ня можам прасоўваць нашы інвэстыцыйныя праекты ў Польшчы праз тое, што ў выпадку посьпеху ўсе будуць думаць, што Бэлька спрыяе свайму былому прадаўцу».

Аднак, як бы там ні было, шчыра жадаю Менску й Беларусі посьпехаў».
Алесь Кудрыцкі, фота аўтара

Белая пляма ў рэйтынгах

Ёсьць сфэры сувэрэннэты, у якіх вынікі дзейнасьці ўраду апошніх дзесяці год інакш як правальнымі не назавеш. Адною з такіх сфэр — побач з моўна-культурным сьціцадам — месца і рэпутацыя Беларусі ў сусьветнай эканоміцы.

Вось ужо трынаццаць год Беларусь існуе як незалежная дзяржава. За гэты час наша незалежнасьць умацавалася. Хто-ніхто нават прадказвае помнікі цяперашняму кіраўніцтву за заслугі ва ўмацаваньні беларускае дзяржаўнасьці. Пры гэтым не бяруцца пад увагу сфэры сувэрэннэты, у якіх вынікі дзейнасьці ўраду апошніх дзесяці год інакш як правальнымі не назавеш.

Кожны бізнэсовец, перш чым разглядаць магчымасьці эканамічнага супрацоўніцтва з той ці іншай краінай, найперш шукае агульную інфармацыю пра гэтую краіну, яе перавагі і недахопы, а таксама яе месца сярод іншых дзяржаў сьвету. У гэтай справе вялікую дапамогу аказваюць рэйтынгавыя агенствы, якія акрамя ацэнкі асобных суб'ектаў гаспадаранья распрацоўваюць і публікуюць так званыя «рэйтынгі сувэрэнаў» — ацэнкі плацежаздольнасьці асобна ўзятых краін. Пры гэтым у рэйтынгі бяруцца пад увагу розныя макраэканамічныя і палітычныя фактары — эканамічны рост, гандлёвы баянс, валютная стабільнасьць, палітычная рызыка ды інш. Усе фактары ацэнкі сумуюцца і маюць вынікам рэйтынг, дзякуючы якому краіны можна параўноўваць паміж сабой ды адсочваць тэндэнцыі іх разьвіцьця. Рэйтынгі звычайна выражаюцца ў літарах А, В альбо С. Літара А абазначае самы высокі рэйтынг (так, ААА маюць краіны Заходняе Эўропы, Злучаныя Штаты, Аўстраля), а С — самы нізкі. Самыя вядомыя ў сьвеце рэйтынгавыя агенствы — амэрыканскія фірмы «Standart&Poors» («S&P») ды «Moody's», а таксама брытанскае агенства «Fitch Rating». Рэйтынг сувэрэнаў адыгрывае найбольш важную ролю для краін-пазычальніц, якія дзеля фінансаванья ўнутраных патрэб шукаюць крыдытаў на міжнародных фінансавых рынках. А тут правіла простае: чым вышэйшы рэйтынг, тым ніжэйшыя працэнты па крыдытах.

У апошні час шмат якія краіны постсавецкае прасторы дзякуючы станючым макраэканамічным паказчыкам палепшылі свае пазыцыі ў рэйтынгах сувэрэнаў, чаму не ў апошнюю чаргу паспрыялі рынковае рэфармы ды адкрытасьць да сусьветнае эканомікі. Так, сёлета «Standart&Poors» узняла рэйтынг Казахстану да ўзроўню ВВВ, што абзначае ўступленьне дзяржавы ў клуб адносна стабільных краін. Рэйтынг Расеі на

PHOTO BY MBEDANET

- У клясыфікацыі нямецкай страхавой кампаніі «Гермэс» Беларусь па рызыкаўнасьці гандлю зь ёй стаіць на адной прыступцы з Аўганістанам, Іракам і Таджыкістанам.

адну прыступку ніжэйшы. Рэйтынг Украіны таксама быў надоечы ўзняты агенствам «S&P» да В+ і роўны цяпер рэйтынгу Бразыліі і Турцыі.

А як выглядае ў параўнаньні з суседзьмі Беларусь? Адказаць на гэтае пытаньне, на жаль, немагчыма. Беларусі сярод краін, прарэйтынгаваных вышэйназванымі агенствамі, проста няма. Няма не таму, што «нас на Захадзе ніхто не чакае». А таму, што беларускі ўрад да гэтага часу не дабіўся ад агенстваў атрыманья рэйтыngu для сувэрэннай Беларусі.

Прычын таму можа быць некалькі. Папершае, афіцыйны Менск асьцерагаецца атрыманья нізкага рэйтыngu, што было б паразай у прапагандыскай вайне. Па-другое, Беларусь — і гэта станючы бок — пакуль ня мела пільнае патрэбы ў замежных крыдытах і запазычанасьці Беларусі перад заходнімі крыдытарами застаецца невялікай. Але ж адсутнасьць Беларусі ў сьпісах прарэйтынгаваных краін адмоўна ўплывае на яе рэпутацыю сярод заходніх інвэстараў і проста дзельных партнэраў. Таму беларускі ўрад у сваёй праграме прыцягненьня замежных інвэстыцый плянуе атрыманьне Беларусью рэйтыngu сувэрэнаў у 2004 г. Ці будзе рэалізаваны гэты пункт праграмы — пакажа будучыня. Але ж відавочна, што атрыманьне нават

самага нізкага рэйтыngu — лепш, чым яго поўная адсутнасьць.

А што рэйтынг Беларусі будзе вельмі нізкі, сумневу няма. Зьвернемся да эканамічных клясыфікацый, дзе Беларусь усё ж прысутнічае. Напрыклад, нямецкая страхавая кампанія «Гермэс» клясыфікуе краіны сьвету паводле рызыкаўнасьці экспартных апэрацый зь імі і ўсталёўвае страхавыя прэміі ў залежнасьці ад колькасьці набраных пунктаў. У клясыфікацыі «Гермэсу» Беларусь мае сем пунктаў, што азначае самы высокі ўзровень рызыкаўнасьці экспарту. Тут Беларусь стаіць на адной прыступцы разам з такімі краінамі, як Аўганістан, Ірак, Паўночная Карэя і цэлы шэраг афрыканскіх дзяржаў. З усіх краін СНД толькі Туркмэністан ды Таджыкістан стаяць на адной зь Беларусью прыступцы. Для беларускіх гаспадарнікаў гэта азначае аўтаматычнае павышэньне цэн на экспарт зь Нямецчыны, бо высокія страхавыя прэміі, выплачваныя экспартэрам, перакладаюцца на плечы беларускіх партнэраў.

Непрывабна выглядаюць таксама рэйтынгі асобных суб'ектаў гаспадаранья Беларусі. Напрыклад, «Беларусбанк» і «Белпрамбудбанк» атрымалі ў агенстве «Fitch Rating» адзін з самых нізкіх рэйтынгаў ССС. Як адну з асноўных прычын такое ацэнкі экспэртны агенства назвала «высокую палітычную рызыку ў Беларусі, зьменлівыя ўмовы дзейнасьці й непрадказальныя палітычныя ды эканамічныя схільнасьці прэзыдэнта».

Пытаньне, спрыяе ці замінае дэмакратычная форма кіраванья эканамічнай трансфармацыі, — адно з самых спрэчных у сучаснай палітычнай эканоміі. Гісторыя парознаму адказвае на яго. Кожная краіна з улікам свайго гістарычнага досьведу вырашае, з чаго пачынаць рэфармы — з дэмакратыі, з эканомікі альбо з аднаго і другога. Напрыклад, краіны Ўсходняе Эўропы дасягнулі эканамічных посьпехаў адначасова з разьвіцьцём дэмакратычных сыстэм заходняга ўзору. Кітай, а яшчэ раней Чылі паказалі, што магчыма эканамічная мадэрнізацыя з дапамогай «моцнае рукі» — гэта значыць без разьвіцьця грамадзянскае супольнасьці і палітычных свабод. Краіны былога Савецкага Саюзу і ў першую чаргу Расея, як выглядае, аддаюць перавагу кітайскаму шляху. Але ж спэцыфіка Беларусі лягае ў тым, што беларуская «моцная рука» не дасягнула істотнага прагрэсу ў справе мадэрнізацыі беларускае гаспадаркі.

Такім чынам, беларусы ня маюць ні мадэрнізаванае канкурэнтаздольнае эканомікі, ні дэмакратыі, ні нацыянальнага падмурку. Вось і ўсё пра «помнікі» і пра «гістарычныя дасягненьні» апошняга дзесяцігодзьдзя.

Сяржук Вінаградаў

Цуд Беларускі

Працяг са старонкі 3.

Прадчуваньне кругавой абароны, жыцьця ў абложанай крэпасці лёгка чытаецца ў прамове ПП РБ перад беларускімі дыпляматамі 23 ліпеня. Разам з тым яна была больш культурнай і беднай на эмацыйныя адхіленьні. З большасьцю яе тэзысаў я гатовы пагадзіцца.

Сапраўды, незалежнасьць краіны — грунт для нацыянальнай згоды. Сапраўды, галоўная небяспека — у залежнасьці эканомікі ад манопольных пастаўшчыкоў сыравіны і энэргарэсурсаў. Таму неадкладна зьяўляецца задача дывэрсыфікацыі рынкаў. Сапраўды, трэба разьвіваць навукаёмную вытворчасць і падтрымліваць дробны і сярэдні бізнэс, прыцягваць замежны капітал. Сапраўды, прыярэтны для нас тая краіна, дзе ёсьць наш інтэрас. А таму найперш — нашы суседзі. Добра, што мы гатовыя выйграць у іх (краін Эўразьвязу) канкурэнцыю. Бо раней мы чулі, што ніхто нас на Захадзе не чакае.

Калі б Аляксандр Рыгоравіч згадаў яшчэ пра неабходнасьць замежных крыдытаў, каб падштурхнуць эканамічнае разьвіцьцё, то ён бы паўтарыў поўны кампэндыйм тэзысаў, якія абараняў БНФ «Адраджэньне» яшчэ ў пачатку 90-х. Шкада толькі дзесяці страчаных гадоў. Але народная мудрасць сьцьвярджае, што лепш позна, чым ніколі.

Тым ня менш, паўстае слушнае пытаньне — чым выклікана такая перабудова? Безумоўна, гэта сыгнал. І для Захаду, і для Ўсходу, і для апазыцыі. Для Захаду — адказ на яго пакрокавую стратэгію. Сьмешны, вядома, загал дыпляматам тлумачыць Эўропе перавагі беларускай дэмакратыі. Але інфармацыя аб перамене геапалітычных прыярэтэстаў — іншая рэч. Можа быць, Запад спакайней паставіцца да «трэцяга тэрміну». Для Масквы — гарбуз. У адказ на яе гарбуз. Для апазыцыі знак — ці варта ламіцца ў адчыненыя дзьверы. Тым больш у сытуацыі раскручанай перадвыбарнай кампаніі.

Трэба аддаць належнае Аляксандру Рыгоравічу. Гэтая апошняя антыномія — варажасьць да дэмакратыі і незалежнаскай рыторыка — вельмі элегантная. У цывілізаваным сьвеце паняцце дэмакратыі непарыўна зьвязана з паняццем сувэрэннэты, незалежнасьці. Свабодны чалавек у свабоднай краіне. Надзьвічай цяжка будзе дэмакратычным кандыдатам агітаваць супраць працягу паўнамоцтваў асобы, што ня толькі ўсё жыцьцё працавала для народу, але і абараняе тая самая каштоўнасьць. Толькі не дае ніякіх гарантыі іх рэалізацыі. Затое прэзыдэнтаў прыхільнікі будуць відаць адразу. Аляксандр Рыгоравіч у чарговы раз падзеліць наша грамадзтва. У гэтым і ёсьць найвялікшая небяспека. Ці трапім чарговы раз у пастку?

Такі вось цуд у самым сэрцы Эўропы. На жаль, цуд беларускі. Азначэньне А.Лукашэнка. На аўтарства не прэтэндуе.

Каляндар жніўня

«Ліцэй» і «Драйв»

У Беларусі стартуе «фабрычны» рух. Праект «Я люблю ліцэй», ахрышчаны беларускай «фабрыкай зорак», нарэшце здзейсніць прэзентацыю свайго другога дыску «Веру ў цябе!». Віталь Супрановіч з «БМА-групп» мяркуе, што падзея адбудзецца **27 жніўня** ў клубе «Бліндаж». Нагадаем, мінулая спроба правесці гэты канцэрт не ўдалася праз тое, што клуб «Рэактар» адмовіў у памяшканні. Удзел бяруць «Zeb», «Памідор/OFF», «Гарацкія». «Канцэрт стане першым у новым музычным сезоне», — кажа Супрановіч.

Музzone Драйв

Ужо ў ліпені пачаўся I Усебеларускі конкурс маладых музыкантаў «Музzone Драйв». Ужо цяпер і ў пачатку жніўня праслухоўваюцца гітарысты, затым надыйдзе чарга бас-гітарыстаў, клявішнікаў і бубначоў. **31 жніўня** пачынаецца падрыхтоўка вэб-калістаў. Паводле вынікаў конкурсу пераможцам запішучь альбом і здымуць кліпы.

Шукаем зорных дзетак

Да **16 жніўня** можна падаваць заявы на ўдзел у дзіцячым конкурсе «Эўрабачаньне-2004». Калі вашае дзіця ў веку 8—15 гадоў сьпявае ці піша песьні — запісвайце фанэграму і дасылайце каштоўнай бандэроўкай на адрас БТ. Да **20 жніўня** выбіраюць 10 песьняў, а пасьля на конкурсе «Сусьце надзей» — найлепшую зь іх. Сам конкурс «Эўрабачаньне» пройдзе ў Ліліхамэры 20 лістапада.

N.R.M., Крок, Зьмяя

А **31 жніўня** ў менскім клубе «Рэактар» усё ж адбудзецца канцэрт «N.R.M.» з гуртамі «Крок» і «Зьмяя». Раней ён плянаваўся на 30 ліпеня. «N.R.M.» будзе выконваць новыя песьні і тыя, што даволі рэдка сьпяваюць на канцэртах.

Расейскія «Басы» і польскія беларусы

7 і 8 жніўня каля Эмаўсу, што ля Цьверы, пройдуць расейскія «Басы» — фэстываль «Нашэсьце». Ехаць даўдзецца да Масквы, а там — на электрычцы ці аўтобусе да Цьверы. Адтуль — на маршрутку ці аўтастопам да Эмаўсу. Калі жыць у гатэлі — мінімальны кошт, на нашы грошы, 14 тысяч за суткі. Самы танны ўваход на фэст — амаль 15000 беларускіх рублёў за дзень. Але калі ўвойдзецца 7 жніўня, можае заставацца начаваць на пляцоўцы. Плата за палатку — ад

Чалавек-павук-2

Ва УП «Менскі кінавідэапракат» кажуць, што ў жніўні чакаецца сусьветная прэм'ера фільму «Чалавек-павук-2».

23 да 35 тысяч у пераліку на беларускія рублі. Сярод удзельнікаў — латыскі «Brainstorm», расейскія «BI-2», «Сплін», малдаване «Гындул Мышэ» і стандартны набор «генэраляў расейскага року».

Sziget

А вось другія малдаване, «Zdob si Zdub», традыцыйна возьмуць удзел у вугорскім фэстывалі «Sziget», які адбудзецца з **4 да 11 жніўня**. Віза каштуе 40 даляраў, дарога ў купэйным вагоне Менск—Будапэшт — 290 тыс., жытло ў гатэлі на фэстывальны тыдзень — 250 «зялёных». Калі пацягнеце — зможаце пачуць, апроч памянёных «здубаў», што выступаюць на галоўнай сцэне, «Воплі Відаплясава», «Оле Лукое» і «Дзяцей Пікасо» з найбліжэйшых суседзяў. А на астатніх чатырох сцэнах зь вядомых гуртоў граюць «Scissor Sisters», «Bloodhound Gang», «Pet Shop Boys», «Fun Lovin' Criminals», «Nevergreen», які, дарчы, выступаў на закрыцьці сёлетняга «Славянскага базару». А чым ня ореп айр? Крышу да амфітэатру ў Віцебску ўжо дзесьць год будууюць.

WWW.DIVING.HU

Падводнае плаваньне на Сяляве

Беларуская фэдэрацыя падводнага спорту **20—22 жніўня** на возеры Сялява, што на Крупшчыне, зьбіраецца правесці міжнародныя спаборніцтвы па падводным плаваньні «Кубак Сінягубава». Астатнія буйныя спартовыя падзеі перамясьціліся ў Атэны, дзе з **13 да 29 жніўня** пройдуць Алімпійскія, а з **17 па 28** — Параалімпійскія гульні.

Пакуль усё ў Атэнах

У летнія месяцы працуе дзіцячая чыгунка ў раёне менскага парку Чалюскінцаў. Расклад — серада і чацьвер з 11 да 14, у выходныя — да 18-й. Робиць да 11 рэйсаў за дзень па 35 хвілін кожны. Калі жадаеце адпачыць на вялікай хуткасьці, вас чакае картынг-стадыён. Ён знаходзіцца ў Менску на Макаёнка, 12. За 15 кругоў на карце плаціце 12 тысяч рублёў. Уласны карт можа абысьціся і ў тысячы даляраў. Першы скачок з парашутам у Баравой ці ў Маладэчне абыдзецца ў 39 тысяч рублёў, наступныя, у залежнасьці ад вышыні, 13 тысяч (1300 м) і 19 тысяч (2400 м).

Пэнтбол

Каб пагуляць у пэнтбол, рыхтуйце як мінімум 120 у.а. Гэта кошт пракату амуніцыі (7—10 у.а.) і шарыкаў — 10 у.а. за кожныя 200 штук. Да гэтага прапануюць лазьню — 3 у.а. і шашлык — 7 у.а. Летам для актыўнага адпачынку каля гары Сьвятой (Дзяржынскай) месціцца парк актыўнага адпачынку «Якуцкія горы». Узімку там гарналыжныя забавы, а цяпер — элементы пэнтболу і стрэльбішча.

Адэса: квіток у адзін бок

Для ахвотных паехаць у Крым ці Адэсу нялепшыя часы. На цягнікі

квіткі «туды» засталіся толькі на апошнія дні жніўня. Зваротны квіток — гэта і наагул чыгуначная рэд-касьць. Цікава, што цягнікі ходзяць у абодвух напрамках штодня. Дарэчы, шлях займае амаль суткі. Вось толькі адзкія пляжы цяпер зачыненыя: у вадзе знайшлі інфэкцыю.

Затое засталіся прапановы ад турагенцтваў. На аўтобусе ў Адэскую вобласць, Крым у два бакі будзе каштаваць максымум 50 даляраў (білет на цягніку: пляцкарта — каля 45 тысяч, купэ — каля 85). Час у дарозе такі ж, як і чыгункай. Вось толькі аўтобусы маюць асабліваць ламашца пасярод дарогі. Тады ваш шлях павялічыцца на 6—10 гадзін у чаканьні новага транспарту зь Менску.

Яшчэ адна рыса прапаноў ад агенцтваў. Вы можаце замовіць сабе толькі дарогу. Аўтобус едзе ў вобласць і пакідае вас на нейкай базе адпачынку. Калі застанецца там — кошт адпачынку з праездам 120—150 даляраў. Можна паспрабаваць пашукаць сабе месца ў горадзе ці паблізу — у суткі выйдзе мінімум 5 у.а. за пакой ці аднапакаёвую кватэру.

Пры гэтым працягваецца экскурсійны сезон. Паездка ў Кіеў на ўік-энд будзе каштаваць 45 у.а. Наведаецца Кіева-Пячорскую лаўру, пакатаецца на цеплаходзе і фунікулеры. У Эстонію (з адпачынкам на моры) — 23 у.а. за суткі.

Сяргей Трафілаў

КУДЫ ВАРТА ПАСЬПЕЦЬ

Лаві ліпень!

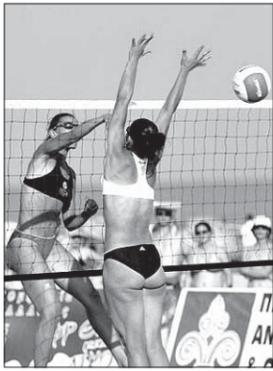
У апошні ліпеньскі дзень у Гарадку пад Беластокам пройдзе «Сяброўская бясёда», якую ладзіць Беларускае грамадзка-культурнае таварыства. Да 31 ліпеня ў Берасьці ладзіцца чэмпіятат Эўропы сярод юніёраў па хакеі на траве.

МУЗЫКА

«100 альбомаў» у жніўні

Сярод беларускіх музычных рэлізаў у жніўні чакаецца шэраг перавыданьняў. «БМА» рыхтуе «Гарэлку на лёдзе» «Крамы». У альбом увайдучь 2 трэкі, якія раней ня трапілі ў альбом, а таксама кавэр з трыб'юту «Dereche Mode». На гэтым лэйбле таксама маюць выйсьці перавыданьні на CD альбомаў «Госыціцы» «Пэралёт-травы» і «Камэлоту». «У краіне талераў». З новых рэлізаў — альбом гурту «Indigo», запісаны ў Польшчы. Сюрпрызам для фанатаў беларускага року стане перавыданьне кнігі Вітаўта Мартыненкі і Анатоля Мьяльгуя «100 альбомаў беларускага року і ня толькі». Магчыма, у жніўні прычакаем першае афіцыйнае выданьне канцэртаў фэстывалю «Басовішча-2004». Кіраўнік «БМА-групп» Віталь Супрановіч кажа, што цяпер вядуцца перамовы пра выпуск кампакт-дыскаў і відэакасет. Польскі інстытут зьбіраецца выдаць у жніўні кампакт-дыск з запісамі музыкі кракаўскіх кампазытараў. Рэліз будзе называцца «Сьвятло на шляху».

Пляжны валејбол ад «Мілавіцы» Dreamland

31 ліпеня ў Менску на пляцоўцы каля Палацу спорту адбудзецца турнір па пляжным валејболе сярод мужчынскіх і жаночых камандаў.
У праграме:
10.00—20.00. Турнір «Мілавіцы» па пляжным валејболе.
20.00—21.30. Урачыстае ўзнагароджаньне пераможцаў.
22.00—23.00. Шоў-дэфіле ад кампаніі «Мілавіца».

30 ліпеня а 19-й парк «Dreamland» (вул. Арлоўская, 80) запрашае на подыюм-шоў «Рамантычнае брэндзі». Сьмелыя і рамантычныя ідэі маладых беларускіх дызайнэраў, дзіўныя сьлюэты... Т.: 250-61-27.

Dream rap-party

1 жніўня а 19-й у парку «Dreamland» пачнецца музычны фэстываль «Dream rap-party». У праграме бяруць удзел гурты: «Нестандартны варыянт», «Неўмалкаемая», «Шоргат вуліцы», «Шум», «Рэванш», «Black fox», «S.O.P.R.A.N.O.».

летняя гумарэска

Адпачынак — гэта...

Я гандлюю садавіной на вуліцы. Калі ўжо чым займацца ў жыцьці, дык лепш за ўсё — гандляваць садавіной. Гандаль садавіной — гэта новыя знаёмствы, вітаміны для ўсёй сям'і, пастаянныя праверкі, 10 санэпідэманстанцый, 300 кантралёраў, дзяржнагляд, падатковая. Лепш за ўсё праверкі. Калі ёсьць праверкі, ніколі не бывае сумна.

— 3 заўтрашняга дня, — кажа адзін з кантралёраў пры канцы восені, — вы на вуліцы прадаваць ня будзеце. Застудзіцеся. Нікому гэта не патрэбна — ні нам, ні вам. Адпачывайце.

Таму ўзімку я не працую. Лепш за ўсё не працаваць. Адпачынак — гэта процыма вольнага часу, сон да дванацатай, прагляд улюбёнай тэлеперадачы «Прагноз надвор'я». «Лета будзе халодным і незагарным», — гэта не прагноз надвор'я, гэта сьвятая праўда ўжо многа год. Таму я іду замаўляць летнюю турпаездку за мяжу яшчэ ўзімку. Турагент кажа:

— Куды вы жадаеце паехаць?
 — На Міжземнае мора, — кажу.
 — Ваў, — кажа, — Міжземнае мора! Міжземнае мора — гэта Італія, Францыя-ва? Ваў!

— Не, — кажу, — Міжземнае мора — гэта Ізраіль.
 — А-а, — кажа, — Ізраіль. Ізраіль — гэта там, дзе аўтобусы часта ператвараюцца ў аэробусы?

— Не, — кажу, — Ізраіль — гэта там, дзе Ерусалім, пустэльні, 100 тысяч выхадцаў зь Беларусі. Ну, і вядома ж — незабыўнае, лагоднае, смарагдавае мора.

Улетку прылятаю ў Ізраіль. Сустрэкаюць сваякі. Адрозьніваюць паказачы сьвятое для кожнага ізраільцяніна месца — накрыты стол ва ўласнай кватэры.

— Можна, — кажу, сьціпленька таропячы вочы долу, — перанясём усё на мора?
 «Усё» — гэта вядомае аліўе, два — гарэлка «Кеглевіч», нясыпкая, крэпанькая такая ізраільская бульба, хатняе караоке зь Ясямі ды Алесямі, дзядзя Грыша зь Ерусаліму, цёця Міла з Хайфы. Бэк ін зз БізСэСаР па поўнай праграме.

— Калі выпіваць «засустрэч», — кажу яшчэ, — дык лепш за ўсё — на пікнічку ля мора. Мы што ж, не Эўропа?

З твараў сваякоў відаць, што яны не Эўропа. Яны дзікая, неўтаймаваная Азія. Ім хочацца хатняга караоке па поўнай праграме.

Лепш за ўсё пачотка з сваякамі. Заўсёды ёсьць з кім выпіць, аб чым пагаманіць, на што паскардзіцца. Усё зьездзена, вёдры здадзены. На атрыманыя грошы куплена паўвядра аліўе і столькі ж «Кеглевіча». Алеся косіць канюшыну, а Ясь крычыць над Палессьем. Дзядзя Грыша замест Ерусаліму едзе ў Хайфу, цёця Міла замест Хайфы едзе чорце куды. З двухтыднёвага адпачынку застаецца 5 дзён.

Лепш за ўсё пасля працяглага банкету паехаць на аўтобусе на Мёртвае мора. Мёртвае мора — гэта 475 мэтраў ніжэй за ўзровень... мора, гэта пальмы. Мёртвае мора — гэта немагчымаць патануць, бо вада саянейшая ў шэсьць разоў. Або ў сем. Два разы пакупаўся — двухтыднёвы плян па моры выкананы. А калі ўжо едзеш на Мёртвае мора на аўтобусе, дык лепш за ўсё ехаць з суайчыньнікамі.

Суайчыньнікі — гэта магчымаць пагаманіць пра агульназнаёмых кантралёраў і санэпідэманстанцыю. Калі ў салёне толькі твае суайчыньнікі, будзь пэўны, што твой аўтобус ніколі не ператворыцца ў аэробус.

Па дарозе на мора хвілінны прыпынак «хлопчыкі налева, дзяўчаткі направа».

Жудкія людзі гэтыя беларусы, Сёма!

— Бялорусы! — крычыць экскурсаводка. — Куды ж вы, бялорусы? Гэта толькі кібуцнае вадасховішча, да мора яшчэ 20 кмэ.

Ахвярай несправядлівага замораваньня плянэты Зямля моўчкі выходзяць на бераг. У іх непамяркоўныя, нерахманьныя твары выкінутыя ў пустэльні рэптыліі.

— Нам напляваць, — кажа завадатар-алігатар зь Пінску. — У нас кароткае, незагарнае лета. У нас няма выхаду да мора. Мы хочам загараць і купацца. Мы далей не паедзем. Не хвалюе. Ад вінта!

— Жудкія людзі гэтыя беларусы, Сёма, — кажа экскурсаводка кіроўцу і назаўтра бярэ адпачынак за свой кошт, даючы сабе зарок ніколі-ніколі ня ехаць з «гэтымі іхтыяндрамі пясчаных кар'ераў».

У апошні дзень я такі мушу выкупацца па-сапраўднаму. Але ж я ня ведаю ані дакладнага адрасу, дзе я атабарыўся ў сваякоў, ані адрасу мора. Мае сваякі харошыя людзі і нават рыхтуюць вёдры на разьвітальную пачотку. Але лепш за ўсё мне паспяшацца і ўцячы з валізаю праз акно. Лепш за ўсё, калі ўсё сьпехам. Калі сьпяшаешся, ёсьць магчымаць праехацца на таксоўцы. Таксоўка завязе цябе на мора без усякіх адрасоў.

І вось яно. Смарагдавае, лагоднае, незабыўнае. Пакідаю валізу на беразе, распранаюся. Калі ты ўрэшце трапіў на мора, дык лепш за ўсё сядзець у вадзе тры гадзіны запар. А на беразе джыпы, паліцыя, ачапленьне. Крычаць у гучнагаварыцель нешта па-мясцовому і, мусіць, па-ангельску. Разоў сто крыкнулі. Калі ўжо вывучаць якую мову, дык лепш за ўсё ангельскую. З ангельскай мовай не прападзеш. Ангельская — гэта сябры па ўсім сьвеце, чытаньне этыкетак бяз слоўніка, гэта «ес, пліз» і «ноў, сэнк ю». Я ангельскай ня ведаю. Усё ясна і без перакладу. Паліцыя ўзарвала пакінутую без нагляду торбу. Думалі, у ёй бомба. Тут, у Ізраілі, гэтак часта робяць. А ў торбе была ўсяго толькі адзежка. Памыліліся. Але ж пашкумталі тую торбу як сьлед.

Выходжу на бераг. Да мяне шыбуе паліцыянт. Аказалася, наш. Не, ён паліцыянт ня наш, ён чалавек наш. З Гомелю.

— Гэта ваява, — кажа, — валіза... была?
 — Не, — кажу, — не мая. Мая валіза была адным кавалкам. А гэта нейкая скурная крама для ліліпутаў.

Калі ўжо куды ісьці ў адных плаўках, бяз пашпарту ў чужой краіне, дык гэта ў беларускае консульства.

— А-а, — кажа супрацоўніца консульства, — нелегальныя рабочы! Вас абчэсьцілі вашы нелегальныя працадаўцы? Нелегал?
 — Не, — кажу, — легал.

І так два разы кажу: «Не, легал. Не, легал». Каб зразумела, што я сапраўды легал.
 — Та-ак, — кажа, — нелегал, нелегал! Якім, — кажа, — бізнэсам прамышлялі?
 — Бананамі, — кажу.

— А-а, — кажа, — бананы! Бананы — гэта рынкі Тэль-Авіву, Хайфы?
 — Не, — кажу, — бананы — гэта рынкі Камароўка і Ждановічы.

— Не дурьце мне галавы, — кажа, — паедзеце на радзіму за кошт радзімы.
 Лепш за ўсё ехаць на радзіму за кошт радзімы. Калі ўжо куды ехаць на радзіму — дык гэта ў Беларусь. Беларусь — гэта...

Павал Касьцюкевіч

Выставы

Sea Pegas

У Палацы воднага спорту (вул. Сурганава, 2а) працуе першая беларуская выстава падводных фатаздымкаў «Sea Pegas». Аўтар — інструктар падводнага плаваньня, кінааператар і фатограф Андрэй Ліхачоў. Уваход вольны. Т.: 287-28-26, 287-28-43.

Гульня ў клясыкі

У Галерэі Эўрапейскага гуманітарнага ўнівэрсытэту (пр. Ф.Скарыны, 24) працуе **выстава жывапісу Руслана Вашкевіча** «Гульня ў клясыкі». Экспазыцыя — своеасаблівая спроба аналітычнай працы з гісторыяй мастацтваў, прысьвечана тэмам і сюжэтам у жывапісе, якія сталі клясычнымі. Уваход вольны.

Выстава ў «Беларце»

У галерэі «Беларт» (вул. Маркса, 8) працуе **выстава-продаж** твораў беларускіх майстроў Ляаніда Шчамялёва, Васіля Сумарава, Алены Лось, Арлена Кашкурэвіча, а таксама маладых беларускіх твораў Рымашэўскага, Лапіцкага і многіх іншых. Т.: 227-61-24.

Мастакі — музэю

У Музэі сучаснага мастацтва (пр. Ф.Скарыны, 47) **да 16 жніўня** працуе выстава «Мастакі — музэю».

Ад куста

У літаратурным музэі М.Багдановіча **да 1 жніўня** працуе выстава мастака Зьмітра Кустановіча «Ад куста».

Вулкі каханьня

Да 2 жніўня ў галерэі «Славутыя майстры» (Траецкае прадмесьце, Камунальная ўзбярэжная, 6) працуе выстава жывапісу Георгія Панамарова «Менск — вулкі першага каханьня».

Клюбнае жыцьцё

Гудвін

29 (чц), 21.00 — Жывая музыка: гурт «P.S. Jazz».
30 (пт), 23.00 — Sci-Fi Party.
31 (сб), 21.00 — Жывая музыка: джаз-трыё «N.C.».

X-Ray

30 (пт), **31** (сб), 22.00 — Dj-bar.
31 (сб), 22.00 — Dj Grizzly.

Вронх

29 (чц), **31** (сб), **5** (чц), 22.00 — Dj-bar.

30 (пт), 22.00 — Live Jazz.
31 (сб), 22.00 — Start party on vinyl.

Ямайка

30 (пт), 21.00 — Pre&after party.
31 (сб), 3.00 — After party.

Белая Вежа

29 (чц), **5** (чц), 22.00 — White tower.

30 (пт), **31** (сб), 22.00 — Euro disco.

Madison club

30 (пт), **31** (сб), 23.00 — Pop stars, live shows, disco.

Кінаафіша

«Аўрора»

«Забіць Біла-2»: **30** (пт) 16.00, 18.30, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 13.30 (іл), 16.00, 18.30, 21.00

«Маладыя татулькі»***: **30** (пт) 17.00, 19.00, 20.50; **31**, **1** (сб, ндз) 17.00, 19.00, 20.50

«Дружба»

«Зімяная сьпёка»: **30**, **31** (пт, сб) 18.00; **1** (ндз) 18.00

«Мішэль Вальян: Прага хуткасьці»: **30** (пт) 16.00 20.00; **31** (сб) 16.00 (іл) 20.00, **1** (ндз) 16.00, 20.00

«Доктар Дулітл»: **30** (пт) 10.30; **31** (сб) 13.00

«Кастрычнік»

«Законы прывабнасьці»: **30** (пт) 17.00, 19.00, 21.00; **31**, **1**

(сб, ндз) 15.00 (іл), 17.00, 19.00, 21.00

«Мір»

«Пазаўтра»: **30** (пт) 16.20, 18.40, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 14.00 (іл), 16.20, 18.40, 21.00

«Выкрадальнікі кнігі»: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 18.00

«Каханьне паводле праваў... і без»: **30** (пт) 20.00; **31**, **1** (сб, ндз) 15.30, 20.00

«Масква»

«Законы прывабнасьці»: **30** (пт) 17.40, 19.20, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 16.00 (іл), 17.40, 19.20, 21.00

«Перамога»

«Забіць Біла-2»: **30** (пт) 18.40, 21.10; **31**, **1** (сб, ндз) 15.50 (іл), 18.40, 21.10

«Ізноў пра вайну»: **30** (пт) 15.50

«Піанер»

«Брудныя танцы-2»***: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 18.00, 19.35, 21.10

«Пітэр Пэн»: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 12.00, 16.00

«Цэнтральны»

«Пазаўтра»: **30** (пт) 11.00, 13.30, 15.50, 18.30, 21.00; **31**, **1** (сб, ндз) 11.00 (іл), 13.30, 15.50, 18.30, 21.00

Юнаму глядачу

«Дружба»

«Ліла і Сьціч»: **30**, **1** (пт, ндз) 13.00

«Мір»

«Дзеці шпіёнаў-3D: Гульня скончана»: **30** (пт) 14.00; **31**, **1** (сб, ндз) 13.00

«Дзеці шпіёнаў-2»: **30** (пт) 10.30

«Піанер»

«Кевін у краіне цмокаў»: **30** (пт) 14.20

«Шрэк»: **30**, **31**, **1** (пт, сб, ндз) 10.20

«Блізард»: **31**, **1** (сб, ндз) 14.00

«Перамога»

«Карлік Нос»: **31**, **1** (сб, ндз) 14.00

МЕНСКАЯ КІНАПРЭМ'ЕРА

Адвакаты таксама кахаюць

Фільмы, дзе канфлікты высмактаныя з пальца, здымаюць ня толькі ў Беларусі, дзе афіцыйна пануе згода і стабільнасьць, але і ў Галівудзе. Праўда, галівудзкія карціны ня так дзейнічаюць на нэрвы — і ў гэтым іх тайна.

Адвакаты па разводах Одры Вудз (Джуліян Мур) і Дэнніл Рафэрці (Пірс Броснан) — супернікі ў зале суду. Але яна самотная жанчына, а ён — закаханы прыгажун. Падобная дыспазыцыя варажых сілаў ня можа не завяршыцца шчаслівым шлюбом.

Перашкодаў на шляху вясельля няшмат: галоўны зь іх — комплексы адвакаткі наконт свайго аблічча, бо ёй пашчасыціла мець «самую прыгожую матулю на сьвеце». Сярод стратаў — зламаны (за кадрам) пазногаць і непрыемныя плёткі ў газэтах. Працоўныя канфлікты сваім накалам нагадаюць удзячным глядачам спрэчку дырэктараў перадавых калгасаў.

Гумар у карціне таксама маецца. Так, мы даведваемся, што галоўнай герайні нельга піць, бо яна «становіцца агрэсіўнай і выходзіць замуж».

Але калі Одры Вудз ёсьць ад чаго пакутаваць, то Рафэрці — ідэальны мужчына, якога хоць да раны прыкладай. І закаханы ў самотную жанчыну ён

Законы прывабнасьці (Laws of Attraction)

ЗША, 2004, каляровы, 87 хв.

Жанр: Камэдыйная мэлядрама

Адзнака: 4 (з 10)

амаль зь першых кадраў.

Цікавейшыя інтэр'еры, у якіх адбываецца дзеянне: кітайскі квартал, кватэра героя, якая нагадвае густоўны музэй і, нарэшце, рамантычны ірляндзкі замак.

Карціна карысная для дзяўчатаў, якія мараць стаць нью-ёрскімі адвакаткамі і трызняць апынуцца ў абдымках Пірса Броснана. Усім астатнім фільм не рэкамендуецца.

Андрэй Расінскі

Скарбы са шляхецкіх

Вольга Бабкова

Часам у гісторыі здараецца гэтак, што, пасля таго як угамоняцца жарсці і сьвячэ рэштатам безліч гадоў, мы застаёмся ўдзячымі тагачасным рабаўнікам за іх правіны. Бо скіль жа тады б даведаліся пра размаіты сьвет рэчаў, выцягнутых на Богае сьвятло з закуткаў ды схованак праз злачыныя рукі? Удзячым мы таксама і замкавым пісарам, якія рупліва заносілі ў судовыя кнігі назвы ды апісанні тых рэчаў.

Бляск скарбаў шмат каму засьціў вочы ды замінаў спаць спакойна. Хтосьці за кляйнод лічыў сваю душу, а хтосьці трызьніў кляйнодамі заможнага суседа. Студ-туд выкопваліся зь зямлі гаршкі ды казаны з золатам, вымываліся рачной вадой манэты ды ўпрыгожаньні. Раптоўнае багацьце магло стацца такім мажлівым, каб толькі абяруч з жаданьнем кроцьча ўдача.

Пра гэта ж трактаваў і артыкул Статуту 1588 г.: «Уставуем: калі бы се трафіла каму знайсці ў зямлі які скарб: грошы, серабро, золата або што іншае, яка се прытрафляе на ходзіці, тагды есьлі на сваім грунце найдзе, мае скарб быці, чый грунт, а есьлі бы на чым іншым знайшоў, тагды палавіцу мае тому даці, на чьей зямлі знайшоў, а палавіцу сабе ўзяці». Але ж нетры зямлі — неабсяжныя, лясы — дрымучыя, рэкі — паўнаводныя, валуноў жа, надзейных вартаўнікоў скарбаў, занадта шмат раскідана на нашай зямлі. Затое ў кожным шляхецкім двары стараў дом, а побач сьвіран, а ў тым сьвірне — вялікая скрыня, а ў той скрыні — скрыня малая, а ў ёй *спрат дамовы*, рэчы каштоўныя, адзеньне сьвяточнае ды ўсялякая тая драбязя, безь якой мала хто адчуваў сябе ўпэўнена.

Павысыпаная ды павытрасаная зь цёмных закануркаў рухомая маёмасьць магла б заслаць стракатым дываном абшары Вялікага Княства, падстаўляючы сонцу аксамітныя бакі жупаноў, бліскучыя грані рубінаў ды дьямэнтаў, дазваляючы ветру гартаць старонкі старых гербоўнікаў ды псалтырак.

Рэчы, схаваныя ад чужых вачэй у прысьень сьвірнаў, клеяў, камораў ды сьвятліц, часам вымаліся зь цемры да патрэбы і ўжытку, ці то гвалтам выцягваліся з затхлай цямрэчы, каб быць скінутымі ў гармідары на чужыя падводы.

Вывучаючы актывыя кнігі Слонімшчыны і Меншчыны XVI—XVII ст., я адчула жаданьне наўздагон за пісарам скласьці «рэстар шкодаў», г.зн. рэстар здарэньняў і, як вынік іх, — рэстар зрабаванай маёмасьці, якая захоўвалася калісьці пры шляхецкіх дварах ды сядзібах.

Тры скрыні Зафеі Агінскай

1575 г. Няблізкі сьвет ад Берасьця да маёнтку Вузлы, калі мераць дарогу конскімі капытамі. Хутчэй сягаюць па ёй думкі, асабліва думкі разьёшанага чалавека.

Рахуючы фамільную маёмасьць пасья сьмерці бацькі, берасьцейскага ваяводы

Юр'я Тышкевіча, ваяводзіч Хведар недалічыўся маёнтку Вузлы. Бацька яшчэ пры жыцьці падараваў той маёнтак пасынку Яну Абрамовічу. Ян і жыў у двары Вузлоўскім з жонкай Зафеяй Агінскай ды малым сынам Адамам ажно да ськону. Цяпер удава з сынам засталіся адзінымі ўладальнікамі двара. Але хто тая Багданава Агінская ваяводзічу Хведару? Гарбузовая сваячка! А вось зямля з пабудовамі мусіць належыць іхнаму роду, і рухомая маёмасьць удавы лішняй ня будзе. Таму ў нядзелю, на пачатку восні, Хведар са шматлікімі памагатымі *конна, збройна і з рознаю стрэльбаю і бранямі* наехаў на той маёнтак і двор Вузлоўскі. Бедную кабету *збіві і зраніў*, сына з рук яе да сябе ўзяў ды загадаў удаву з двара *пешицу ў зашыю выбіці*.

Рухомая маёмасьць Зафеі-ўдавы захоўвалася ў трох скрынях. У першай, вялікай, было 400 коп грошай гатовых (яе ўласных), 100 чырвоных залатых, залаты ланцуг, шабля, апраўленая срэбрам (у ёй срэбра — 4 грыўны), пазалацісты корд (кароткі меч), срэбны пояс, а таксама срэбныя шпоры. У другой скрыні ляжалі два срэбныя бранзалеты, па тузіну срэбных каўшоў і кубкаў, 15 залатых пярсьцёнкаў з камянямі, вялікі залаты сыгнэт мужа-нябожчыка, а трохі меншы — яе, Зафеі. Тры тузіны лыжак срэбных, два тузіны зь іх — з пазалатаю. Дзьве пэрловыя брамкі (галаўны ўбор з пэрлінамі), мураўскія каптуры, чырвоная газука (накшталт тунікі) з валоскага сукна, падшытая куніцамі, чорны аксамітны жупан, шубка чырвонага адмашкі, падшытая сібіркамі, а другая шубка сукна фалондышу чорнага з лісамі, чорны саян з аксамітнымі каўнерам і рукавамі, ядвобная коўдра ды аксамітная сабаліная шапка. Была яшчэ і трэцяя скрыня зь бялізнай ды флямандзкімі карункамі. Поруч ляжалі місы ды талеркі з цынку, катлы, цэбры ды трыногі... Маёмасьць засталася на сваіх месцах, адно даставалі яе са скрыняў ды ўжывалі другія.

Пятнаццаць лакцёў Раініных карункаў

1600 г. Мерна цякло жыцьцё ў маёнтку Маціцішкі, што ў Вількамірскім павеце. Клопату хапала па самы чубок, але ж выпала і вольная гадзіна, тым больш што гаспадарылі ў ім у згодзе муж і жонка — Станіслаў Кімбар і Раіна Стэнгоўская. Ліхую навіну ў двор занёс ураднік слонімскага земскага судзьдзі Пятра Нарбута Юры Стацкевіч. Прыехаў зьнянацку і на загад судзьдзі адвёз маціцішкінскага гаспадара ў маёнтак Калтыняны. А там пасадзіў яго *свавольна і бяспраўна ў цяжкае і строгае вязьненне, ...у ланцуга і ў пугы акаваў*.

Пакуль няшчасны Станіслаў наракаў на лёс у панскім двары, калтынянскі ўраднік на загад судзьдзі двойчы гвалтоўна наяджаў з памагатымі на ягоную сядзібу, вывозячы на рыпучых вазах чужое майно. Лямант гаспадыні Раіны амаль не замінаў рабаўнікам. Ці то ў ахалак выносілі прыхадні кучы адзеньня ды пасьцель з дому Станіслава Кімбара, ці то выцягвалі ў кублах ды скрынях? А кляйноды? Рассоўвалі па кішэнях ці сьспалі ў якую каліту? Адно вядома, што зніклі бясьсьледна белы плашч з блакітнымі ядвобнымі пятлічкамі, брунатная куртка, падшытая кітайкаю (ядвабам), чырвоны баваўняны кафтан, пурпуровая шапка з сабаліцамі, малінавы ядвобны *сеткавы* пояс, жоўтыя саф'янавыя чаравікі, ядвобны плашчык з гарнастайкамі, упрыгожаны срэбнымі галунамі, а таксама плашчык ядвобны з вавёрчыным футрам з устаўкамі *куні горла*, аблямаваны аксамітнымі галунамі. Лазуровая сукенка зь ядвобным кішталтам (каўнерам), чорная аксамітная заложка з узорам, падшытая футрам (гэткі кавалак дарагой тканіны з аздабаю, які прывязваўся на шыі і таліі, а на грудзях адставаў, каб можна было за яго заклацьці рукі або хус-

тачку), чырвоны і лазуровы каўняры з аksamіту і мухаяру, цынкавы панцаравы пояс, ядвобны чапец, вышываны золатам і срэбрам, а таксама просты баваўняны.

Цягнулі мужыкі міма зьяяканай кабеты чатыры падушкі і вялікую пярэну, турэцкую коўдру да пасьцелі, тры тонкія прасьцірадлы ды *батухі* (рушнікі) да лазьні. А яшчэ 15 лакцёў карункаў, тры маткі нітак ды брунатныя панчохі.

Гаспадаровы каштоўнасьці, мабыць, увязалі ў якую хусту, перабраўшы найперш вокам, бо паглядзець было на што. Вылучаліся пярсьцёнкі: адзін з дьямэнтам, другі з цытрыновым каменем. Былі яшчэ залаты пярсьцёнак з чатырма пэрламі і чырвоным рубінам, залацісты пярсьцёнак *сердушка*, чырвоны камень *асьніс*, апраўлены ў срэбра, каралі на абедзьве рукі, а таксама каралі з пэрламі і залатымі пуклікамі.

Сярод гэтай бліскучай драбязы вылучаўся *камень белы, што бяльмо зганяюць*, кошт якога перавышаў кошты ўсіх скарбаў разам, ажно 100 злотых. Для параўнаньня: залаты пярсьцёнак з дьямэнтам каштаваў 15 злотых. Можна быць, пані Раіна валодала таемным дарам лекаваць і замаўляць? Тады судзьдзю зь ягоным ураднікам магло напаткаць «у аддзяку» розныя непамыслоты...

Свой *жалъ* Раіна Стэнгоўская ня здолела данесьці да суду адразу, бо судзьдзя Нарбут, апроч сваіх непасрэдных абавязкаў, здолёў заняцца і *рассажаньнем старажоў на дарогах*.

Каб кабета насамроч была здатнай да варажбы, вылезла б урэшце тым *старажам* чужое дабро праз рабро.

У тым калейдаскопе рухомасьці страчаліся арфа і кнігі, смарагдавы крыжык і бурштынавы ножык, фарботы і гузікі... І хаця скрыні і карабы замыкаліся на ключ і запячатваліся, а сьвіран, клець ды камора зачыняліся на *вялікі ланцуг з прабоём, на замок на зашчэпе, на нутраны замок*, — зладзеі замкі адбівалі, прабоі зь дзьвераў вырываўлі, дзьверы з вушакоў выломвалі, дзіру ў дзьверах вырубалі, плот размяталі... Мала дапамагалі такой напасці парады хаваць рэчы ў сераду ці ў суботу на захадзе сонца.

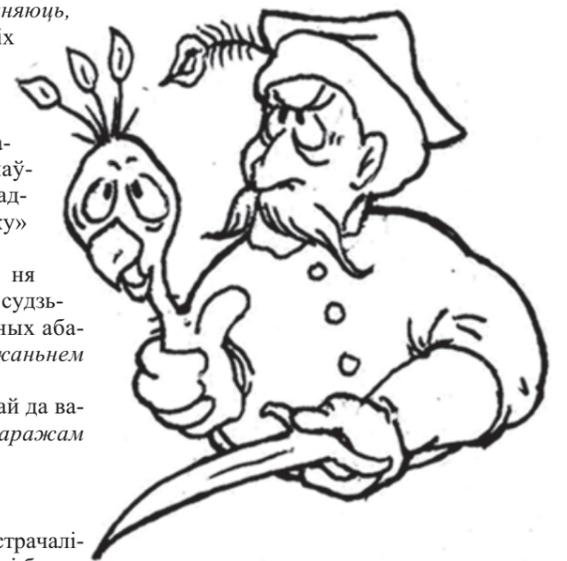

Пайшла дымам пуховая пасьцеля

1600 г. Невядома, чым угнявіла шляхцянка з маёнтку Грыневічы Марына Мамонічаўна ўрадніка Яна Халяву і зьямяніна Дзьмітрыя Чарнаруцкага, але за тры дні да бяды яны пагражалі кабеце, *пахвалкі* чынілі і ўрэшце спалілі-такі дом. Адно здолелі ўратаваць малых дзетак. Маёмасьць жа ўся пайшла дымам. Усе рэчы пані Марыны — шаты, палотны, хусты белыя, футра ўсялякае, цынк, медзь, начыньне — захоўваліся ў ка-

моры ў скрынях. З адзеньня шляхцянка прыгадала плашчык чорны ядвобны, козкамі падшыты, два летнікі мухаяру турэцкага, сукно фалондышу чорнага з аksamітным каўнерам, шубку мухаяру турэцкага, сібіркамі падшытую з бабром, дзьве аксамітныя бабровыя шапкі. Чатыры новыя турэцкія дываны, суконнае абабіцьце чорнага і зьялёнага колераў (ажно восем паставаў), адзін пастаў чорнага мураўскага сукна. А таксама пуховую пасьцелю з чырвонымі ядвобнымі навалочкамі ды прасьціной, яшчэ адну пуховую пасьцелю, але чорнага ядвобу. Сярод галаўных убораў узгадала наміткі: ядвобную ды белую *сеткавую*, ды яшчэ хусты белыя.

Згарэлі ўшчэнт Марыніны абрусы, ручнікі, сурвэты, тканыя палотны, якіх было столькі, што здолелі б захутаць усю яе сядзібу ад прызбы да самага канька.

Нават гарэлачныя трубы забраў

1577 г. Сярод лясоў Слонімшчыны стаяў маёнтак Белае, а ў ім — двор. А ў тым двары выступалі ўрачыста тры паўліны, чатыры павы, тры чыбатыя жоравы і дзьве *кругавыя* качкі. А ў сенцах насупраць грэдні чакалі на гаспадара *ўнаціоны* ястраб і тры харты поўсьцо паловы ды маругаватыя (цёмна-шары ці руды). Былі яшчэ ў гаспадарцы жарабцы стадныя, каровы рыжыя, авечкі чорныя ды *пёс ланцужны брахун чорны* ля сьвірну. Не ставала толькі чорнай коткі ды чорнага пеўня, каб быць пэўным, што не зачэпіць дому ані Пярун, ані злодзей. Вось і прывялі ліхія шляхі зьямяніна Станіслава Падэйку з памагатымі ў той вясёлы двор.

Усчалася ў ім беганіна людзей ды птушак уперамежку з сабачым брэхам. Цівун Ян Каленіковіч, уцякаючы, у сьвірне зачыніўся, якраз там, дзе было *захаване рэчаў* гаспадара маёнтку Валяр'яна Сакалоўскага. Цівуна са сьвірну, *моцна гвалтам дзьверы выбіўшы*, выцягнулі на двор, білі ды за валасы рвалі, сабаку чорнага забілі.

Зь сьвірну ж выцягнулі два тузіны вялікіх талерак, конваў, квартаў — усё з цынку, тры жалезныя палонікі, дзьве медныя вялікія патэльні, медныя трубы гарэлачныя, катлы піўныя ды кухонныя, а таксама дзьве ручніцы (паляўнічыя стрэльбы) *у ложках чорных з кросамі*.

Залезлі зладзеі і ў падклець, адкуль узялі палатна кужольнага ды зрэбнага агулам на 200 локцяў, а таксама мяса, сала, масла ды сыроў. Там жа стаяла і скрыня, у якой ляжалі гаспадаровы грошы, пакінутыя ўрадніку на *скупаваньне* валоў, дый рэчы самога ўрадніка: срэбны пазалацісты сыгнэт, чорны каўпак, лісой падшыты, саф'янавыя боты, новы шары ярмяк з шнурамі і стракою чорнага шоўку, жупіца ласіная, баваўнаю падшытая, ды ашчэп (дзіда) зьявярыны лоўчы, для паляваньня годны.

СКРЫНЯЎ

Валоская скрыпіца нябожчыка Яна

1600 г. Кажуць людзі: бяда па бядзе як па нітачцы ідзе. Двойчы запар прыйшла яна да зямьнікі маёнтку Ярашэвічы Янавай Захарэўскай. Не паспелі мужавы ногі астыць, як ягоныя родныя браты Станіслаў і Жыгімонт Захарэўскія каршунамі кінуліся на Ярашэвічы, выбраўшы ды вынесшы з двара ўсё да апошняе драбніцы. Нябожчык быў, відаць, чалавек заможны ды адукаваны, бо сярод хатняе маёмасці бачнае месца займалі розныя кнігі лацінскіх, грэцкіх, польскіх, нямецкіх аўтараў, тры Бібліі, тры гербоўнікі, *пастыля* новая Пятра Скаргі, два тэстамэнты, багата іншых кнігаў розных аўтараў, ажно на 300 коп грошай, а асабліва шмат кніг было, пазычоных нябожчыкам Янам у пана Яна Лісоўскага, з уласнаручным подпісам таго. Разам з кнігамі зьніклі і музычныя інструмэнты: валоская скрыпіца ды кобза з *маціцаю пэрловаю*.

І астатняя маёмасьць уражвае сваёй вышталцонасьцю, асабліва жаночае адзеньне: брамка з пунталамі срэбнымі залацістымі (упрыгожаньне), брамка чорная аксамітная з пунталамі дробнымі залацістымі, паясы аксамітныя з срэбнымі цаткамі (падвескамі), на якіх цатак 47 бяз зангля (спражкі), жупан лондышовы лазуравы, зялёным кірам падшыты, дылея (плашч) брунатная, куніцавым футрам падшытая, з дробнымі срэбнымі драгавымі гузікамі, другая — з гузікамі ядвабнымі. Жоўтая куртка са скуры ляся, зялёным кірам падшытая з устаўкамі чырвонага аксаміту, куртка пурпуровая з чырвоным аксамітам ад падола па пас, з двума тузінамі залатых гузікаў. Два жупаны аксамітныя — чорны ды вішнёвы, па-гусарску ўшытыя, а другі жупан — зялёны, ушыты па-казацку. Пояс срэбны панцаравы, адліваны ўшыркі на два пальцы, нямецкая шпага, ручніца швэдзкая кароткая, шкатула з фляшкамі, баброў самародных два, адзін чорны *праве добры*, другі кары...

Усе гэтыя рэчы захоўваліся ў *скарбным сьвірне*, што стаяў пасяродку двара ды быў замкнёны за дваімі дзьвярыма. Маёмасьць склалі на вазы і вазкі ды вывезлі праз браму прэч.

Яшчэ людзі казалі: калі зладзеі паградуць, але пакінуць вароты адчыненымі, дык ёсьць спадзеў, што пагража знойдзецца. Але калі зладзеі за сабой зачыняюць вароты, дык няма надзеі ў адшуканьні паградзенага. Пытаньне, як жа было насамрэч у тым маёнтку Ярашэвічы, дасюль застаецца адкрытым.

Юндзілавы паперы

1578 г. Падобная гісторыя здарылася з іншаю ўдавою, Даротаю Юндзіл, у маёнтку Бусзя Мальхераўскі.

Родны брат былога гаспадара Яна Юндзіла, Крыштаф, учыніў наезд на двор сваячніцы. Яго цікавілі выключна лісты ды дакумэнты. Патрапіўшы ў двор, гвалтаўнік зачыніў у хаце чэлядзь дворную, адабраў ключы ў ключніка ды, адамкнуўшы высокі сьвіран на падклеці, у якім захоўвалася ўся маёмасьць гаспадыні, *найярвей разьбіўшы скрыню вялікую белую, у каторай дзей была скрынка малая чырвоная, жалезам акаваная*, пачаў уломвацца да яе сярэдзіны. У той малой чырвонай схованцы ляжалі стосам лісты ды каралеўскія прывілеі, а таксама ўсялякія квіты, рэестры, прывілей віленскага ваяводы Мікалая Радзівіла на маёнтак Волму, іншыя — на Крамяніцу, на землі на Валыні. Сярод каштоўных папераў зь пчаткамі ляжала ў чырвонай скрынцы і Біблія. Паперам было наманавана ацялець ад мышыных зубоў ды агню, але ж не ад рук швагра. А пажар палаў у іншым месцы і ў іншы час.

Што прапала з жоўтай скрынкі

1575 г. Ночы ў сакавіку цёмныя ды глыбокія, як студня. Калі ноч напаткала ў дарозе, а побач у вазку — жонка-баягузка, за лепшае будзе шукаць прытулку ў блізім сяле, каб чаго не здарылася ды каб чорт кабыле хвост не накруціў, каб не прыйшлося пасяля на вобмацак масьціць шлях па якім балоце...

Так і зрабіў зямьнін Наваградзкай зямлі Пётра Вярэга, калі зь *пятніцы проці суботы* вырашыў у мястэчку Міжэрыцкім *цераз тую ноч спыніцца* разам з жонкай у доме мешчаніна Міхайлы Строка. Вялікую жоўтую скрынку, акаваную жалезам, перанеслі разам у хату, дзе чэлядзь была, перамовіліся з гаспадаром і палеглі спаць.

А нараніцу недалічыліся ў той падарожнай скрыні багата рэчаў. Найперш шасьці срэбных лыжак з гербам *Панна на мядзьведзю і віршамі*. Кожная лыжка каштавала па 1 капе 40 грошай. Зьніклі таксама флянскія кашулькі, вышываныя шоўкам, шыгыты фартушкі, калёнскае палатно, хустка калёнская вышываная, пярсьцёнак залаты з дыямэнтам за 20 талераў, пярсьцёнак-таблчка, ядвабны шнур і тасьма, *кілька штучак* ламамага срэбра, напярсьцёнак срэбны, *тканица аксамітная*, двое чаравікаў, пара ляхчоў *вялых*, пяць ключыкаў ад скрынак, замок ад корабу, кашулька служэбнай дзеўкі, бельню вышываная, грэбень касьцяны ды малыя жалезныя ножыкі...

Усе гэтыя размаітыя транты зьніклі, на думку Пятра Вярэгі, з дапамогай самога гаспадара, а таксама ягонай чэлядзі: Міхалка Сянковіча, Марціна Мікуцевіча, Ганны Клазеўны ды Зафеі — бабы старой і дзеўкі Ганны...

Рубінавы ножык Ежы Горскага

1643 г. Рэчы, якія служаць чалавеку, шмат чаго могуць распавесці аб сваім гаспадару, бо жыцьцё некаторых зь іх бывае вельмі трывалым. Які-небудзь масянжовы ліхтар, сем разоў перароблены, будзе працягваць асьвятляць новыя сьцены і твары, у той час як з параднага партрэта ягонага гаспадара даўна зьліняюць фарбы.

Скончыўся доўгі век упіцкага староства Ежы Горскага. Засталіся пусты дом, зламаны звыклы ўклад ды поўная скарбніца ў маёнтку Палесьсе Аршанскага павету. Перанісчыкі склалі рэестар маёмасці, прасядзеўшы ў той скарбніцы сярод скрыняў ды шкатулаў не адзін дзень.

Разам з каштоўнымі паперамі (дэкрэтамі, мамрамамі, облигамі), была апісана і жалезная шкатула *цудная, новая*, зьмесьціва якой трохі дадае рысаў да асобы ўпіцкага староства. У ёй захоўваліся рубінавы ножык коштам у 500 злотых (!), відаць, для рэзаньня паперы, і пяро, пара наркуаўнікаў, залаты ланцужок з кавалерскім крыжыкам ды два дыямэнтавыя пярсьцёнкі па 150 злотых.

Ня ўсё тое золата,
што сьвеціць.

Другая шкатула была ацэнена яшчэ большым коштам — ажно ў 3000 злотых, а ў ёй ляжалі рэчы, якія сьведчылі пра іншы бок жыцьця староства. То бок срэбра сталовае: палуміскі, талеркі, флянскія, чары, конаўкі, шчыпы, сланічка, наліўка белая з залатымі берагамі ды лыжак тузіны з два. Хто толькі ні сядзеў за гэтымі прыборамі ў зыркым сьвятле срэбных ліхтароў, таксама апісаных у рэестры!

У гардэробе староства знайшлося багата шыхтоўных жаночых убораў. Памаранцавая сукенка *нястрыжанага аксаміту* з залатымі пятліцамі, падшытая белым атласам, другая — фіялкавага атласу з срэбнымі аздобамі, *пупкамі сабалінымі* падшытая. Малінавы сарафан, таксама ўпрыгожаны срэбрам і сабалямі. Футрачка *жабіновая* блакітная, падшытая белым атласам з шасьцю вялікімі залатымі гузікамі з дыямэнтамі. Асобна — сьціжма гузікаў з туркусам (бірузой), *багаты* адрэз ядвабу з залатымі кветкамі, парчовая падшэўка, новы *цудны* каўнер з сабаліных хвастоў. Дзьве сукенкі: адна малінавая з залатымі кветкамі і 26-цю дыямэнтавымі гузікамі, другая вішнёвая, падшытая блакітным атласам з 17-цю рубінавымі і залатымі гузікамі. А таксама жоўты і фіялкавы жупаны, малінавы ядвабны пояс, гарнастаевы кажухок ды дзьве атласныя пасьцелі (новая і старая).

Апроч вопраткі ў скарбніцы захоўваліся адзнакі былога вайсковага побыту ўпіцкага староства. Залатыя харугвы, ротныя значкі, вышываная гунька; шаблі турэцкая ды казакская зь ядвабнымі шнурамі, мульта (кароткі востры з абодвух бакоў меч), палашы (мячы), цясак; сёдлы нямецкае, казакскае ды гусарскае, аброць залацістая, упрыгожаная туркусам, з срэбным ланцужком і ядвабнымі лейцамі; пярсьдзкія і турэцкія кілімы. А таксама сукно ад рыдвану і скарбавага возу, футарал з фляшкамі, старая і новая фаеркі, ламае срэбра ад ліхтароў, вялікая ступка ды шкатула з-пад кароньня.

Духоўны бок жыцьця быў прэзэнтаваны ў скарбніцы трыма *рознымі* кнігамі ды *цэлым* музычным інструмэнтам з кіпарысу.

Цыганы і пярловая брамка

1600 г. У пятніцу пад вечар два цыганы Аляксандар і Станіслаў, пакінуўшы сваіх суродзічаў на падыходах да маёнтку Каменскага, завіталі да дамоў зямянаў Анікея Сядзевіча, Луцыі Сядзевічавай і Вайцеа Кошкабурна, накіравалі Бог умольваючы пусьціць пераначаваць ім самім і іхнай чэлядзі. Цыганы *шлюбавалі і ўпэўнялі* пад прысягаю гаспадароў, абяцаючы, што *найменшае* шкоды не прычыняць ні самі, ні іхная чэлядзь. І хаця на дварэ красаваў май, агаломшаныя зьямяне, скарыўшыся *вялікаму набеганню* неаселых вандроўнікаў, дазволілі ім укрыцца *цераз ноч* пад дахамі сваіх дамоў.

...У суботу зранку цыганы зьніклі, не пакінуўшы нават духу свайго, адно *зубожыўшы* гаспадароў празь нямаляы шкоды.

У Анікея Сядзевіча з клеці сьцягнулі скрыню, паўноткую тканымі абрусамі, рознымі тканінамі, жаночай вопраткай, сярод якой былі каптур, шыты залатам, *пярловая брамка*, а таксама срэбны пярсьцёнак з жабіном (каштоўны камень жоўтага колеру, мог выкарыстоўвацца як зачур ад атруты) і каралі зь белых пэрлінаў.

У Луцыі з клеці сьцягнулі скуру ляся, пафарбаваную зялёным, падшытую паркалём, зь зялёнай шнуроўкай і 12 срэбнымі гузікамі, да той скуры прышытых, кужэльнага палатна 50 лакцеў, два срэбныя пярсьцёнкі ды медны збан.

А ў Вайцеа цыганы, *дабыўшыся да*

клеці, з скрыні ўзялі і паграбілі *готовых грошай коп сем літоўскіх, кашуль жэньскіх кужэльных дзьве*...

Куды скіраваліся бадзяжнікі? У кожным сяле знойдзецца хтосьці чульлівы, хто не адмовіць у прытулку...

...Цыган, дзеткі, не багаты,

Цыган нат ня мае хаты,

Не гарэць ён, ані сеіць,

Толькі ў слонцы зубы грэіць...

(Цётка)

Засталіся Зянковічу драныя жупіцы

1578 г. Відаць, пакідаючы на пэўны час родныя мясьціны, зямьнін Матфей Зянковіч аддаў свае рэчы на захаваньне слонімскаму баярыну Васілю Кіянінавічу. Усё лепш, чым без прыгляду ў пустым двары. За час адсутнасьці гаспадара ці то злодзеі, ці то сам захавальнік добра-такі апалавініў маёмасьць зямьніна, пакінуўшы адно ўбогую рэшту, якая рабаўнікам не спатрэбілася, а мо ня ўлезла ў іхныя мяхі. Нам жа цікава даведацца — што не ўяўляла першачарговай цікавасьці зладзеяў?

Пакінутыя па-за ўвагай рэчы сапраўды выглядалі вартымі жалю. Паламаны лук, два сагайдакі — у адным 23 стралы, а ў другім 12, сядло са зламанай галоўкай, пара парэпных ермакоў, старыя паўшкорні, шышак, дзьве тарчы, клумак з простага чорнага сукна, *жалезы свьяцільныя*, суконны панцырны мяшок, рагаціна, два ручнікі, *мядзьведзь на шматкоў дзесяць*, два шматкі замшы, пагрызеныя мышамі, *тайстрачка*, футарал, што чарку носяць, ложкачкі з ложкаю, трохі старога лубу, футаралы з-пад ручніц... Знайшлася сярод кучы непатрэбшчыны спрактыкаванага ваяра і друкаваная псалтырка.

Ператрос разгублены гаспадар і тое, што засталася ад пакінутага на схарон адзеньня: падраную чорную жупіцу з атласу, зношаныя зялёныя жупан, стары парэпны кажух, рукавы ад кажуха ды жупіцы з валовай замшы, дарэшты зьездзеную мышамі. Слоніmsкі баярын разводзіць рукамі: маўляў, я тут пры чым...

Здаецца, шляхціцу Зянковічу толькі і засталася, як шукаць сьведкаў, клікаць возных ды падаць у Слоніmsкі гродзкі суд скаргу... на мыш.

Але гэта будзе ўжо зусім іншая гісторыя.

Малюнкi Сяргея Харэўскага

О спорт, ты — вайна

Ці будзе па выніках Алімпіяды створаны звышхуткасны балід для «Формулы-1» на базе камбайну «Гамсельмаш»?

У напружаным рытме плянэта заканчвае падрыхтоўку да Алімпіяды. Элінскія анархісты муцяць антыімперыялістычныя прагэсты і ўжо закідалі мінспорту кактэйлямі Молатава. Рэкламшчыкі з «Head&Shoulders» упарваюць вядомаму атлету кантракт, які забавязвае яго публічна корчыць ахвяру перхаці, ад якой адзіны сродак — шампунь згаданай кампаніі. Расейскія нацыяналісты «самаі абманываюцца рады» спартовай веліччу Расеі, каб пазней, пасля дзюжурнага фіяска, выкрыць новую змову судзейскіх мудрацоў. Піяршчыкі Буша-юніёра мазгуюць, як за кошт візыту боса ў Атэны апусьціць канкурэнта Керы: можа, выпусьціць Дзюбуа з алімпійскай паходняй? Шляхам экспэрымэнтаў трэнэры і спартоўцы выводзяць хімічны рэцэпт урыны, у якой немагчыма знайсці забароненыя стымулятары...

Як бачым, з часоў мачылава пад Тэрмапіламі такое мерапрыемства, як Алімпіяда, было шмат новых аспектў — тэракты, піяр, рэклама... Дарэчы, часам гэтыя інавацыі куды цікавейшыя і непрадказальнейшыя, чым

спартовыя рысталішчы. На 99% можна прадказаць перамогу янкі ў баскетболе, аднак ніхто не гарантуе Сівакову, што нека раніцай да яго ў нумар у алімпійскай вёсцы ня ўваліцца ўласай пэрсонай Пургурыдэс і на просьбу «неабыхавых людзей» не пацягне куратара нашай зборнай у Гаагу. Або паспрабуеце спрагназаваць, якую форму экзэкуцыі абярэ Сам, калі спартовыя чыноўнікі па вяртаньні з Пэляпанэсу не пакладуць яму ў ногі вянок з 25 мэдалёў. Адправіць «не апраўдаўшых давер» рэанімаваць беларускую вёску або проста пагрозіць клюшкай і лагодна, па-бацькоўску скажа: «Так і быць, прашчаю, але за гэта створыш на базе камбайну «Гамсельмаш» звышхуткасны балід і выйграеш мне «Формулу-1»?

Захоп спортам новых прастораў — палітыкі, культуры, эканомікі — прывёў да таго, што кожны з нас міжволі стаў таксама ўдзельнікам гэтай Алімпіяды. Уявіце сабе, што ўся наша зборная лянула, акрамя, напрыклад, двух сэрфінгістаў — фрыкі, якія па хвалях на

ЛЕВЫМ ВОКАМ

дошках езьдзяць. Якім будзе ход думкі чыноўніка з НАК? Выводна наступны — што ў сэрфінгу ляжыць будучыня беларускага спорту і прэстыжу дзяржавы, трэба будаваць у кожным райцэнтры аквапарк, уздымаць штучную хвалю, і ўсім — катацца на дошках. Натуральна, башляць за аквапаркі давядзецца нам з вамі. Тое самае тычыцца і палітычных наступстваў. Калі байцы джыхаду прадэманструюць у Атэнах піратэхнічныя фокусы, амэрыканцы ў экстазе пагоні за Ёсамам, натуральна, забудуць пра Акт аб дэмакратыі ў сінявокай.

Алімпійскае спаборніцтва — дзіўная льякальна-часавая канцэнтрацыя глябальнай палітыкі і эканомікі. І паколькі апошнія будуць на капіталістычным пастуляце барацьбы за вынік, вядомая сэнтэнцыя арыстакрата Кубэртэна «О спорт, ты мір» выглядае анахронізмам кшталту першага рэлізу countstrike. О спорт, ты ня мір, ты — вайна! І хутка яна пачнецца.

Лёлік Ушкін

14—15

жніўня
Запрашаем
на фэст сярэднявечнай культуры ў

Наваградак з заездам
у Мір, Шчорсы і Любчу.

Т.: 232-54-58, 273-81-14, 622-57-20 (Зьміцер)
264-12-38, 776-24-35 (Павал)

7 жніўня

запрашаем у вандроўку

Легенды,
паданьні,
закляцьці

Крэва: замак (руіны) 1338 г., касьцёл, царква
Баруны: касьцёл і манастыр XVIII ст.
Гальшаны: замак XVII ст., касьцёл і манастыр францішканаў XVII ст., жылая будова

Кошт вандроўкі: для дарослых — 23000 руб., для дзяцей — 20000 руб.

Т.: 222-88-76

http://altusplus.narod.ru

ЖАРТ

Дзякуй за талерку

«Паважаны Аляксандар Рыгравіч! Пішу Вам, каб падзякаваць. Я ўжо даўно хацеў набыць спадарожнікавую антэну, але жонка не дазваляла. Але пасля Вашай прэсканфэрэнцыі 20 ліпеня яна сказала мне: мне і 70 дзяляраў не шкада, абы гэтай пысы ня бачыць».

ЦЫТАТНІК

Дырэктыва прэзыдэнта ВКЛ

«Тут падпісалі загад аб хрысьціянізацыі паганскай Літвы», — пад такім загалоўкам у газэце «Літаратура і Мастацтва» ад 16 ліпеня зьявіўся матэрыял, прысьвечаны гісторыі Ліды.

КАІСА

Чэмпіянат-пасьмешышча

Амаль супалі ў часе чэмпіянат сьвету паводле вэрсіі ФІДЭ (18 чэрвеня — 13 ліпеня, Трыпалі) і Міжнародны дзень шахматаў (20 ліпеня). У парадку рэчаў — павіншаваць прыхільнікаў гульні са сьвятатм віртуальнага яднаньня, апещь стыль новага «шахматнага караля», 24-гадовага Рустама Касымджанавы з Узбэкістану, які пасля ўпартай барацьбы па накаўт-сыстэме перамог у фінале брытанца Майкла Адамса... Аднак штосьці замінае пяць хваласьпэвы грасмайстрам і арганізатарам спаборніцтва.

ФІДЭ, Міжнародная фэдэрацыя шахматаў, узьнікла 80 год таму як прафсаюз прафэсійных гульцоў. Уласна, дзень шахматаў і адзначаецца традыцыйна ў дзень заснаваньня ФІДЭ. Паступова яна прыхапіла сабе функцыі адбору шахматыстаў на першыя ступені сьвету, наданьня званьняў і рэйтынгаў. У пачатку XXI ст. міжнарод-

ная фэдэрацыя — грувацкая бюракратычная машына з усімі яе атрыбутамі. «Яны там прыкрываюцца чэмпіёнам сьвету, але не паважаюць нават яго» — канстатаваў у свой час мудры Давід Бранштэйн. Летась прэзыдэнт ФІДЭ і Калмыкіі Кірсан Ілюмжынаў за адмову падпісаць кабальныя кантракты папроста «звольніў» украінца Руслана Панамарова — чэмпіёна-2002. Званьне было зноўку пастаўлена на кон, прычым выбар Лібіі быў для вядучых гульцоў неспадзяванкай.

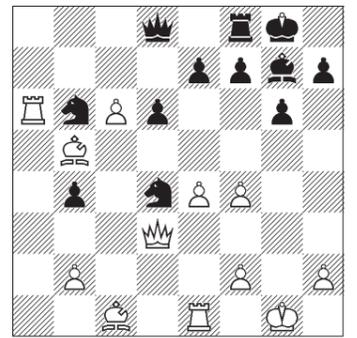
У чэмпіянаце-2004 прыцягваюць увагу дзьве акалічнасьці. Па-першае, адсутнасьць наймацнейшых (затое сярэд удзельнікаў прамільгуну чалавек з рэйтынгам 2076 — моцны першаразраднік, як па-нашаму). Па-другое, у апошні момант у Трыпалі ня быў дапушчаны «сіянісцкі агрэсар» — дэлегацыя

ізраільскіх шахматыстаў. Тут варта згадаць, што нават Гітлер, ладзячы шахматную алімпіяду ў 1936 г., адмовіўся ад сартаваньня візытантаў паводле нюрнбэргскіх законаў. Але ж ФІДЭ ўсё праглынула — пра яе тутэйшага партнэра, Беларускаю фэдэрацыю шахматаў, няма чаго й казаць.

Цяперакі ў сьвечце па-ранейшаму х шахматных чэмпіёнаў, бо пераможцу Каспараву Ўладзімера Крамніка гэтага тытулу Касымджанай пакуль не пазбаўляў, дый наўрад ці пазбавіць. Блізу паловы апытаных наведнікаў уплывовага шахматнага сайту лічаць лібійскае спаборніцтва «пасьмешышчам». Далібог, пра матчы Стэйніца з Ласкерам ці Алехіна з Капабланкам такога ніхто не сказаў бы.

Вольф Рубінчык,
rubinchyk@lycos.com

Як бы Вы згулялі?

Пазыцыя з партыі М.Адамс — Р. Касымджанай, Трыпалі, 2004. Ход чорных.

Адказ на заданьне з №27: 1. Т17+! Т17 2. Фс8+ з выйгрышам фэрзя і партыі.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Шчыра дзякуем рэдакцыі «НН» за сардэчныя віншаваньні з нагоды нараджэньня Стэфана Люцыяна Саўкі! Ілона і Зьміцер, а таксама Аўгінья Радзівоўна, Фрыдрых Іванавіч, Уладзіслаў, Юстына й Караліна Людаміра Саўкі

Пляменьнік Яўгена і Ірыну віншую зь вясялельем. Зычу шчасьця, многа маленькіх беларускаў і згоды праз усё жыццё. Віктар

Вялікае і шчырае прывітаньне маёй дарагой аднаклясьніцы Ульяны (Жылко)!!! Віка

Шаноўнага Косьціка шчыра віншую з распачынам удалага праекту «Кот — кампазытар». Хай шчасьціца надалей!!! Жыве Беларусь!

Любага сына Костуся віншую з 17-годзьдзем! Вялікага ўзаемнага каханьня табе, шчаслівага жыцця ў моцнай, незалежнай краіне. Матуля

Сяброўка Александрына віншуе Костуся з Днём народзінаў. Шчасьця, каханьня, сьветлай будучыні жадаю табе. Чакаю сустрэчы. Сумую

Шаноўную Гаспадарыню Беларускае хаткі Алу Ходан віншую з Днём Анэла. Хай будзе Сьветла і Вам, і Нашай Хатцы! Ганна

Дзіму Таруліса віншую з Днём народзінаў. Заставайся такім, якім я Вас ведаю здаўна. Ганна

Слаўную Жанчыну Нашае Айчыны Галіначку Пархімчык віншую з Днём Анэла. Няхай Вашая надзея спраўдзіцца. Ганна

Сябраў ПА віншую з 27 Ліпеня! Parteigenosse Sjaržuk z Babrujsku

Усім людзей добрай волі з Ін'язу віншую з 27 Ліпеня. Выпускнік-2004

Сп.Аляксея Гараднякова з Днём 27 Ліпеня віншую. Жадаю прафэсійнага станаўленьня і рэалізацыі ў беларускай мэдыцыне. Былы аднаклясьнік СУ

Асабістае віншаваньне сп.С.Гуркову з нагоды Дня Незалежнасьці — 27 ліпеня. Здароўя, плёну ў бізнэсе, сямейнага шчасьця. Цэзка з Бабруйска

Віншую ўсім з чарговым Днём Незалежнасьці — 27 Ліпеня. Хай жыве ў нашай памяці прамежак 1991—1994! Sjaržuk — Złodziej bielaruski

КАНТАКТЫ

Вольны мысьляр, які верыць у антычныя ідэалы, пазнаёміцца з інтэлігентнай беларускай дзяўчынай 18-25 год. ypnosis@tut.by

Шукаю спадарожніцу па цікавых мясцінах Беларусі. E-mail: Nemanina@tut.by

Населніцтва! Малю, падаруйце хто-небудзь акустычную гітару (можна электрычную). Т.: 259-30-84. Алег

Падаруйце хто-небудзь часткі ад гітары: грыфы, карпусы гітары, струны (комплексам), калкі. Т.: 259-30-84. Алег

Перапрашаю сп.Прасаловіча, сам ведаю за што, а таксама за гэтае позьняе перапрашаньне. Sjaržuk

КНІГІ

Дзіцячыя кніжкі, відэа, аўдыё, слоўнікі, падручнік, значкі, майкі, шаўроны, CD з панядзелка па пятніцу на

Румянцава, 13 (Таварыства беларускай мовы), 11.00—17.00

Набуду кнігі Алы Петрушкевіч «Іду па сьлядах», «Пра творы і творцаў», «Пярсьцёнак», кнігі Алены Ручкай. Т.: (8-01522) 669-80. Электронны адрас: vva_33@tut.by. Віка

Беларуская музыка ў Магілёве — карычневый шапік ля чыгуначнага вакзалу

Прадам кнігі: Я.Карскі «Белорусы. Язык белорусского народа» ў 3 кнігах, 1953 г., Алексіотвіч Л., «Белорусские народные танцы, хороводы, игры», кнігі БНТ, паззія ды інш. Т.: 236-02-15

Прадам часопісы «Спадчына», «Маладосць», «Польмя» — усё старыя нумары — або памяню на кнігі па гісторыі, этнаграфіі, архітэктуры ды інш. Т.: 236-02-15

Беларускі самвыдат «Самотнік». У нумары: А.Смоліч, «Стары Ольса», лёс мовы. Даступны: samotnyk@tut.by

Распаўсюджваецца беларускамоўны самвыдат «Самотнік», прысьвечаны культуры Беларусі. Кошт 1000 руб. Электронны адрас: samotnyk@tut.by

Каб скачаць з інтэрнэту Сьв. Біблію на беларускай мове, спачатку заходзім на http://come.to/sbible/de, адтуль нас накіроўваюць у патрэбны сайт. Złodziej bielaruski

ПАКОЙ

Здыму пакой. Наперад дзякую. Т.8-0296-15-13-76. Вадзім

ПРАДАМ

Прадаю маркі Беларускай Народнай Рэспублікі: сэрью з 4 марак, якая прысьвечана 40-м угодкам Слуцкага збройнага чыну (1960 г.), і сэрью з 2 марак да 450-х угодкаў друку ў Беларусі (1976 г.). Т.: 8-029-400-23-89, e-mail: pike@tut.by

НЯ РЭЖЦЕ ГАЗЭТУ!

Увага! Цяпер прыватную абвестку ў «НН» (ня больш за 15 словаў) можна падаць звычайным лістом (а/с 537, 220050, Менск), а таксама электроннай поштай на адрас nn@pramedia.by або разьмясьціцьшы на форуме сайту www.nn.by. Дык скарытайцеся!

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі	Наста Бакшанская
галоўны рэдактар	Андрэй Дынько
фота-рэдактар	Арцём Лева
карэктар	Сяргей Петрыкевіч
карэктарка	Галіна Рабянкова
нам. галоўнага рэдактара	Андрэй Скурко
тэхнічны рэдактар	Андрэй Чык
выдавец і заснавальнік	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@pramedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасьылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2, 4 друк. арж. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за змест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі парывядчынага выданьня № 581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а. Р/р 3015212000012 у МГДААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 3358. Газэта выдаецца 48 разоў у год. Нумар падпісаньня ў друку 28.00 28.07.2004.

Замова № 4610.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а